

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน

ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ฯ
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง
การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่
ตามความสนใจของผู้เรียน

ของ
คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

นายตวง อันทะไชย
ประธานคณะกรรมการ

นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หนึ่ง

พลเอก ประสาท สุขเกษตร
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง

นายทรงเดช เสมอคำ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

นายอน กาจกระโทก
เลขานุการคณะกรรมการ

นายเฉลา พวงมลัย
โฆษกคณะกรรมการ

นายพีระศักดิ์ พอจิต
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ู้ด เบื้องบน
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายวีระศักดิ์ พุทธะกุล
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน
กรรมการ

พลเอก สสิน ทองภักดี
กรรมการ

นางสุนี จิงวิโรจน์
กรรมการ

รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร
กรรมการ

นายธณวิทย์ ปรียฉัตรตระกูล
กรรมการ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

ที่ สว ๐๐๑๙.๑๙/(ร ๔๐)

วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๖

เรื่อง รายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจ
ของผู้เรียน

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันอังคารที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณา สอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนา การศึกษาในทุกกระดับและทุกรูปแบบของชาติแต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึง เน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข พิจารณาการศึกษา ติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก ประสาท สุขเกษตร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายทรงเดช เสมอคำ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายออน กาจกระโทก	เลขานุการคณะกรรมการ
๖. นายเฉลา พวงมาลัย	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายพีระศักดิ์ พอจิต	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. พลเอก อู๊ด เบื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นายวีระศักดิ์ ฟุตระกูล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก สสิน ทองภักดี	กรรมการ
๑๑. นางสุนี จึงวิโรจน์	กรรมการ
๑๒. นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน	กรรมการ
๑๓. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร	กรรมการ
๑๔. นายรณวริทธิ์ ปริยฉัตรตระกูล	กรรมการ

บัดนี้...

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาและจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว ต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

(ลงชื่อ) ตวง อันทะไชย

(นายตวง อันทะไชย)

ประธานคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

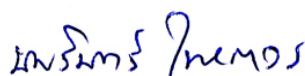
สำเนาถูกต้อง

(นางอำพรณนี ปินตาวงศ์)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

สำเนาถูกต้อง

(นายนพรินทร์ ไทยถาวร)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา
สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๗ - ๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : edu.senateth@gmail.com

นพรินทร์ พิมพ์

อำพรณนี/เจตจำนงค์ ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง
การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน
ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันอังคารที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภาเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบของชาติแต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชนโดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึงเน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พิจารณาศึกษา ติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน” และได้จัดทำรายงานการพิจารณาการศึกษา เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตั้งคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาตามคำสั่งที่ ๑๘/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ ประกอบด้วย

๑. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายทรงเดช เสมอคำ	รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่หนึ่ง
๓. นายวีระศักดิ์ พุตระกูล	รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สอง
๔. นายสัมพันธ์ เย็นสำราญ	อนุกรรมการ
๕. นายสถิต สำราญสุข	อนุกรรมการ
๖. นายทิวา แจ่มสุข	อนุกรรมการ
๗. นางสาวชมพูนุช บัวบังศรี	อนุกรรมการ
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีย์ วชิรวรการ	อนุกรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์อนุชัย รามวงษ์กูร	อนุกรรมการ
๑๐. นายวิรัตน์ อัครวานุวัตร	อนุกรรมการ
๑๑. นางอร่ามศรี อาภาอดุล	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒. นายพนพรินทร์ ไทยถาวร	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

(ข)

๑๓. นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. นายคม แร่งสูงเนิน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. นายกมล พิณรัตน์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๖. พลตรีหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพล พุฒคำ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๘. นายทวีศักดิ์ คิ้วทอง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

โดยให้คณะอนุกรรมการนี้มีอำนาจหน้าที่

๑. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอาชีวศึกษา ทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

๒. ศึกษาและติดตามการดำเนินนโยบาย งบประมาณ แนวทางและกระบวนการในการส่งเสริมการสนับสนุน การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการอาชีวศึกษา และการพัฒนาอาชีวศึกษา ทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

๓. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลกฎหมายด้านการอาชีวศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

๔. ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการการศึกษาขอหมาย เพื่อนำผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ต่อไป

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ การประชุม

คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาได้รับทราบข้อมูลข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง การเดินทางไปศึกษาดูงาน การสะท้อนประเด็นปัญหาจากผู้ที่คณะอนุกรรมการเชิญเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ดังนั้น จึงได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาศึกษาในประเด็นดังกล่าว รวม ๑๓ ครั้ง ดังนี้

- การประชุม ครั้งที่ ๘/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๙/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๕ วันอังคารที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๖ วันพุธที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
- การประชุม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๖ วันพุธที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖
- การประชุม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๖ วันพุธที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๖
- การประชุม ครั้งที่ ๑๙/๒๕๖๖ วันพุธที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖
- การประชุม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๖ วันพุธที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๖

๒.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงาน

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาและการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอน ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาและการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอน ณ วิทยาลัยพณิชยการเชตุพน เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา ณ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีฟังโคนพณิชยการ อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีการโรงแรมและการท่องเที่ยวไทย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา ณ วิทยาลัยเทคนิคมินบุรี เขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการ ณ บริษัท อาซาฮีแมชชีน จำกัด อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคสว่างแดนดิน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ วิทยาลัยเทคนิคบึงกาฬ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม การต่อเรือนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ วิทยาลัยเทคนิคตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพ และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ณ ศูนย์การเรียนรู้ บริษัทในกลุ่มสมบูรณ์ แอ็ดวานซ์เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) (Somboon Learning Academy) และสถานประกอบการในเครือบริษัทฯ นิคมอุตสาหกรรม อมตะซิตี้ ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ ศูนย์การเรียนรู้ True Digital Academy โครงการ ทูตดิจิทัลพาร์ค ทูตดิจิทัล อคาเดมี แคมปัส ถนนสุขุมวิท เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวันดี แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ บริษัท ภูพานเฮ 2021 (ไทยแลนด์) จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์การนักวิชาชีพ และการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์การนักวิชาชีพ และการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ณ วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์การนักวิชาชีพ ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและ ปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ณ อาคารสำนักงาน บริษัท เลิศวิลัยแอนด์ซันส์ จำกัด เขตบางแค กรุงเทพมหานคร และศูนย์บูรณาการระบบอัตโนมัติ ถนนเศรษฐกิจ ๑ ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

(จ)

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา ภายใต้สถาบันการอาชีวศึกษา ณ สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ณ วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร
- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบเรียนคู่งาน – งานคู่เรียน และการจัดหลักสูตรการเรียนรู้อิงงานทำโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล” ณ สถาบันเทคโนโลยี จิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๒.๓ การจัดการเสวนา

- การจัดการเสวนาเกี่ยวกับการรับฟังข้อสรุปว่าด้วยการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ (๔ ภูมิภาค) ณ โรงเรียนวัดป่าประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
- การจัดการเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางและกระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษา (แบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Cisco Webex Meeting) เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔
- การจัดการเสวนาเพื่อติดตามและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาด้านตามมาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญ โดยนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ไปสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษากับโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันด้วยศาสตร์พระราชา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ โรงแรม บีเค เพลส บึงกาฬ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ
- การจัดการเสวนาเพื่อติดตามและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาด้านตามมาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญ โดยนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ไปสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษากับโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันด้วยศาสตร์พระราชา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
- การจัดการเสวนา เรื่อง การติดตามการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการศึกษา (กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ณ ห้องประชุมแกรนด์บอลรูม โรงแรมเนวาด้า คอนเวนชั่น ชั้น ๒ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

๒.๔ การพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติ/กฎหมาย

- ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ๒) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อบังคับ /นโยบาย /ยุทธศาสตร์ /ประกาศ /หลักเกณฑ์

- ๑) ข้อบังคับวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒
- ๒) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐
- ๓) ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๙)
- ๔) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

(ฉ)

- ๕) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ของคณะกรรมการอิสระ
เพื่อปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- ๖) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓
- ๗) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี
- ๘) นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน ” โดยได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา
พิจารณาศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๔ บท ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ ยุทธศาสตร์ แผน นโยบาย กฎหมาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๓ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน

บทที่ ๔ สรุปผลการพิจารณาศึกษา ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ การพัฒนา
กระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน ” ซึ่งคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา
ได้ดำเนินการจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงาน การพิจารณาศึกษา
ดังกล่าวพร้อมข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้วุฒิสภา
ได้โปรดพิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณา รวมทั้งข้อเสนอแนะและ
ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแล้ว ขอให้โปรดแจ้งไปยังรัฐบาล คณะรัฐมนตรี และหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและ
ประชาชนสืบไป

(นายอน กาจกระโทก)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนในครั้งนี้ เป็นการพิจารณาศึกษาแนวคิด ที่มา สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากความร่วมมือในการจัดหลักสูตรสมรรถนะ และการจัดการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนภารกิจร่วมกัน แนวนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนา การบูรณาการความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้มีความรู้ มีคุณสมบัติ มีทักษะและมีสมรรถนะที่ตรงตามความต้องการของภาคประกอบการ เพื่อเป็นการเตรียมบุคลากรด้านอาชีวศึกษาเข้าสู่ภาคแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ หรือการเป็นผู้ประกอบการด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง จากการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว พบว่า ในปัจจุบันมีอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นมากมายแทบทุกวัน ในขณะที่หลักสูตรการเรียนรู้อาชีวศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบันยังมีรายละเอียดและเนื้อหาสาระที่ไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพจริง มีการแบ่งกลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นที่ยอมรับมากในปัจจุบัน คือ ๑) กลุ่มอาชีพผ่านระบบออนไลน์ เช่น ชายของออนไลน์ You Tuber หรือ Vlogger ครูสอนออนไลน์หรือติวเตอร์ออนไลน์ (Online Educator) ๒) กลุ่มอาชีพที่ต้องปฏิบัติงานในที่ตั้ง อาทิ เช่น นักวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyst) นักวิเคราะห์ระบบคอมพิวเตอร์ (Computer Systems Analyst) นักรีวิว (Reviewer) ซึ่งในแต่ละอาชีพจะเน้นไปที่การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning) หรือการเรียนรู้จากการลงมือทำเป็นหลัก ลักษณะของหลักสูตรอาชีวศึกษาที่ควรจะเป็น คือ เรียนรู้และปฏิบัติพร้อมกันไปเฉพาะที่จะไปประกอบอาชีพ โดยควรจัดทำเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่ใช้ระยะเวลาในการศึกษาแตกต่างกันในแต่ละหลักสูตร ไม่ใช่หลักสูตรการเรียนการสอนในระบบปัจจุบัน

ในการวิเคราะห์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนควรมีการพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่ โดยนำเอามาตรฐานอาชีพที่กำหนดและรับรองจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ที่มีการกำหนดสมรรถนะในแต่ละอาชีพไว้แล้วนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดทำหลักสูตรที่เป็นความต้องการและมีผู้สนใจที่จะเรียนรู้ในการนำไปประกอบอาชีพ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ ๑) วิเคราะห์ความพร้อมในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรใหม่ ๒) จัดทำหลักสูตรสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ๓) ขอรับการรับรองจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานรับรองในอาชีพนั้น ๆ ๔) จัดการเรียนรู้อบรมตามหลักสูตรที่ได้รับการรับรอง ๕) ทดสอบมาตรฐานเพื่อออกใบรับรองให้ผู้ผ่านการประเมิน จากขั้นตอนในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนนี้ จะทำให้ผู้เรียนได้นำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ ถ้าหากต้องการหรือประสงค์ที่จะได้คุณวุฒิทางการศึกษาเพิ่มเติม ก็สามารถนำไปรับรองผลที่ได้รับไปใช้เพื่อเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้อีกด้วย

จากการวิเคราะห์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน โดยดำเนินการใน ๕ ขั้นตอน ตามที่ได้นำเสนอแนวทางและวิธีการไว้ใน บทที่ ๓ แล้วนั้น สิ่งที่มีความสำคัญที่จะให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยแต่ละสถานศึกษาอาชีวศึกษาจะมีสาขาวิชาที่หลากหลาย เช่น วิทยาลัยเทคนิค จะมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งประเภทวิชาอุตสาหกรรม บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและโรงแรม และวิทยาลัยอาชีวศึกษา จะมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งประเภทวิชาคหกรรม ศิลปกรรม บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและการโรงแรม เป็นต้น ส่วนในวิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยี ส่วนใหญ่จะจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาเฉพาะทางด้านการเกษตร ประมง และบริหารธุรกิจ ซึ่งจากสถานการณ์ปัจจุบันมีจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษานั้น มีผู้เรียนลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกสถานศึกษา โดยเฉพาะในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้สนใจที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง โดยอาจจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นตามความถนัดและความเชี่ยวชาญของแต่ละสถานศึกษาอาชีวศึกษา ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มจำนวนผู้เรียนให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้อีกทางหนึ่งด้วย คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักในการจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน จึงมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินงาน ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑) จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าสู่การมีงานทำและประกอบอาชีพได้ ทั้งในสถานประกอบการ และการเป็นผู้ประกอบการเอง ที่เล็กกว่า SMEs ไม่มุ่งเน้นการเรียนเพื่อการให้ปริญญา ซึ่งอาจจะไม่ต้องมีหน่วยกิต แต่ใช้การเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง จนสามารถใช้ประกอบอาชีพได้จริง และให้การรับรองโดยการออกเป็นประกาศนียบัตรสำหรับผู้ผ่านการประเมินที่อาจนำไปใช้ในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อขอรับวุฒิทางการศึกษาได้ด้วย

๑.๒) จัดทำกฎหมาย กฎ ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จไปได้ โดยต้องเร่งดำเนินการในเรื่องของการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์อาชีวศึกษาให้เป็นระบบที่ดีและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

๑.๓) ดำเนินการการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และมีการจัดการฝึกอบรมให้กับครูผู้สอนอาชีวศึกษาที่สามารถบูรณาการศาสตร์และองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้เกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะและเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้อย่างหลากหลาย

๑.๔) กำหนดมาตรการ วิธีการและแนวทางในการแสวงหาผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการให้องค์ความรู้กับผู้เรียนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของแต่ละสถานศึกษา (โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่และจัดการเรียนการสอน) โดยอาจให้การสนับสนุนทางด้านงบประมาณและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อเป็นค่าตอบแทนให้กับกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ด้วย

๑.๕) กำหนดแนวทางในการเพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยพิจารณาผู้สนใจที่จะเข้ามารับเอาความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อการไปประกอบอาชีพได้เข้าสู่ระบบ การศึกษาอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๑.๖) ส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาต่าง ๆ ดำเนินการจัดทำและออกแบบระบบ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษา แต่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบแบบ เต็มเวลาได้ เพื่อให้กลุ่มคนกลุ่มนี้ได้มีโอกาสศึกษาในรูปแบบการฝึกอบรมเป็นโมดูล แล้วรวบรวมชั่วโมง การเรียนรู้ รวบรวมหน่วยกิตเพื่อนำมาเทียบโอนรายวิชา และเมื่อเรียนครบตามหลักสูตรแล้วก็สามารถ นำมาใช้ประกอบการเทียบคุณวุฒิการศึกษาได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนทุกระดับ ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาเพื่อนำ ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตัวเอง พัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของ ประเทศ ในภาพรวมด้วย

๒) สถาบันการศึกษา ควรเร่งดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑) ดำเนินการหาแนวทางและจัดทำมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเพิ่มจำนวน ผู้เรียนอาชีวศึกษา ที่นอกเหนือจากการเรียนในระบบปกติ

๒.๒) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความต้องการในปัจจุบัน โดยพิจารณาจากความสนใจในอาชีพที่ผู้เรียนประสงค์จะทำหลังสำเร็จการศึกษา

๒.๓) จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ในรูปแบบการบูรณาการที่มีความยืดหยุ่น เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด สนใจ และตามความพร้อมของแต่ละบุคคล

๒.๔) จัดกระบวนการและวิธีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่นี้ โดยเน้น ที่ตัวผู้เรียนได้เกิดทักษะ องค์ความรู้และสมรรถนะในอาชีพที่สนใจ โดยจัดให้มีการฝึกปฏิบัติการ ในสถานการณ์จริง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

๒.๕) ทำความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้วยกัน ทั้งสถานศึกษา อาชีวศึกษาของรัฐและสถานศึกษาอาชีวศึกษาของเอกชน ในการใช้ครูผู้สอน ห้องเรียน เครื่องมือและ อุปกรณ์ร่วมกัน ในการส่งผู้เรียนเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพในรายวิชาที่ไม่มีเปิดการเรียน การสอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของตนเอง

๒.๖) ทำความร่วมมือกับชุมชนใกล้เคียงกับสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อให้เข้าร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้จากประสบการณ์การทำงานจริง เพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้เรียนได้เห็นภาพรวมในการประกอบอาชีพ เข้าใจความต้องการของตนเองว่าชอบหรือประสงค์ที่จะ ประกอบอาชีพอะไร และรู้จักอาชีพมากขึ้น

๒.๗) ส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาในพื้นที่ ปรับบทบาทของตนเองให้เป็น แหล่งความรู้หรือศูนย์การเรียนรู้ มีงานวิจัยที่จะช่วยเหลือ ต่อยอดให้กับผู้สนใจ และต้องให้ความสำคัญ กับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น หาแนวทางการเชื่อมโยงความร่วมมือในทุกภาคส่วน และ ทุกระดับที่จะเกิดประโยชน์กับการพัฒนาอาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน

๒.๘) กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาต้องทำการประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานอื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาอาชีพได้อย่างแท้จริง

๒.๙) กำหนดแนวทางให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถหาผู้เชี่ยวชาญในเรื่อง การที่ไม่มีครูผู้สอนมาเป็นวิทยากรได้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่จำเป็นต้องสอนหรือจัดการสอนเอง ในทุกเรื่อง แต่ให้ผู้สอนทำหน้าที่เป็นเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) แทน โดยดำเนินการจัดหา วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ สถานที่จัดฝึกอบรม/ฝึกปฏิบัติ และให้ครูผู้สอนได้พัฒนาจนเกิดการเรียนรู้ เพิ่มเติมจนสามารถสอนเองได้

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรต้องเร่งรัดในการจัดทำแนวนโยบาย ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่ง มีการพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่เป็นความสนใจของผู้เรียน โดยจัดทำเป็น หลักสูตรที่ตรงกับสมรรถนะที่ต้องการในอาชีพนั้น ๆ จากมาตรฐานอาชีพ ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) มีการรับรองไว้ จะเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่สำคัญสำหรับผู้เรียนอาชีวศึกษา นอกเหนือจากระบบเดิมที่มีอยู่ ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนเข้าสู่อาชีพ ได้อย่างแท้จริง

คำนำ

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันต้องเผชิญกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในเรื่องต่าง ๆ รอบด้าน ทั้งระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม การศึกษา ความเป็นอยู่ และปัญหาแรงงานที่คนในประเทศต้งงานหรือว่างงานเพิ่มมากขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวภายใต้โลกในศตวรรษที่ ๒๑ จึงเป็นความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา ในทุกระดับ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ภายใต้หลักสูตรที่ตอบสนอง ต่อความต้องการของสถานประกอบการ บริษัท หน่วยงานราชการ ได้อย่างครอบคลุม โดยเฉพาะการจัดการ อาชีวศึกษาไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่รับผิดชอบจะต้องมีหลักสูตรการจัดการ เรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมต่ออาชีพและวิชาชีพภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้น การจัดการอาชีวศึกษาจึงต้องมีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน ให้เกิดขึ้นสอดคล้องกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต

การจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพ ใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนในครั้งนี้ ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ ดังนี้ ๑) วิเคราะห์ความพร้อม ในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรใหม่ ๒) จัดทำหลักสูตรสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพของสถาบันคุณวุฒิ วิชาชีพ (องค์การมหาชน) ๓) ขอรับการรับรองจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงาน รับรองในอาชีพนั้น ๆ ๔) จัดการเรียนรู้/ฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ได้รับการรับรอง ๕) ทดสอบมาตรฐาน เพื่อออกใบรับรองให้ผู้ผ่านการประเมิน จากขั้นตอนในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรใหม่ตามความสนใจ ของผู้เรียนนี้ จะทำให้ผู้เรียนได้นำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ ถ้าหากต้องการหรือประสงค์ที่จะได้คุณวุฒิทางการศึกษาเพิ่มเติม ก็สามารถนำใบรับรองผลที่ได้รับไปใช้ เพื่อการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อจะได้มีคุณวุฒิการศึกษาที่เพิ่มขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม กระบวนการดังกล่าวจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ก็ต้องได้รับความเอาใจใส่อย่างจริงจังจากสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาอย่างจริงจัง

ขอขอบคุณอนุกรรมการและที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาทุกท่าน ที่ได้ช่วยระดมความคิดเห็น และเสียสละเวลาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำรายงานฉบับนี้ โดยเฉพาะฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาที่ได้พยายามค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย ศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ทุ่มเท เสียสละและมีความอุตสาหะเป็นที่ตั้ง อันส่งผลให้การจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายอย่างยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร)
ประธานคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา
ในคณะกรรมการการการศึกษา วุฒิสภา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(๑) - (๔)
คำนำ	(๕)
สารบัญ	(๗) - (๘)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๓
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา	๔
๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษา	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ	๕
บทที่ ๒ ยุทธศาสตร์ แผน นโยบาย กฎหมาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐	๗
๒.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓	๘
๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา	๑๗
๒.๔ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙	๒๓
๒.๕ นโยบายของรัฐบาล (นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี)	๒๖
๒.๖ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ)	๒๘
๒.๗ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑	๓๑
๒.๘ ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๙)	๓๔
๒.๙ การจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพ	๓๖
บทที่ ๓ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน	๓๙
๓.๑ สถานการณ์การจัดการเรียนรู้สู่อาชีพของอาชีวศึกษาในปัจจุบัน	๓๙
๓.๒ สถานการณ์การเกิดอาชีพใหม่ และอาชีพใหม่ที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้	๔๕
๓.๓ กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพ	๕๓
๓.๔ บทวิเคราะห์แนวทางการกำหนดสมรรถนะในแต่ละอาชีพ	๖๓
๓.๕ บทวิเคราะห์การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะที่กำหนด	๖๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ สรุปผลการพิจารณาศึกษา ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ	๗๑
๔.๑ สรุปผลการพิจารณาศึกษา	๗๑
๔.๒ ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ	๗๒
บรรณานุกรม	๗๕
ภาคผนวก	๗๗

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ เป็นหลักการสำคัญที่ต้องนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ด้วยวิสัยทัศน์ประเทศดังกล่าว เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่สำคัญ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐ ของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย ๑) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย ๒) ชีตความสามารถในการแข่งขัน ๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ๔) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม ๕) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และ ๖) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ โดยพิจารณาในประเด็นที่ ๓) ระบุว่า ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทย มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกร ยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง

แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาคือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม และด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ โดยวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา คือ ยกกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (enhance quality of education) ครอบคลุมผลลัพธ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ (learning outcomes) ทั้งด้านความรู้ ทักษะเจตคติที่ถูกต้อง และรู้จักดูแลสุขภาพ เพื่อการจัดการในเรื่องการดำรงชีวิตของตนเองและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๔ วรรค ๔ ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ครูมีจิตวิญญาณของความเป็นครู หลักสูตรและกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ (educational core processes) ที่ยืดหยุ่น หลากหลาย ถูกต้อง ทันสมัย ทันเวลา และมุ่งเน้นการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมทางสังคมที่ถูกต้อง และ สถานศึกษาและระบบสนับสนุน (educational institutions and

support systems) ที่ตอบสนองต่อความต้องการของการจัดการศึกษา ตลอดจนทรัพยากรด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้แก่ งบประมาณและเทคโนโลยี ในประเด็น ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (reduce disparity in education) เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (equity in education) ประกอบด้วย โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ (equity in access) โอกาสในการได้รับทางเลือกในการศึกษาและการเรียนรู้พัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (equity in choosing appropriate process in education) และโอกาสในการได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียน (equity in benefiting from aptitude-based quality of education) ทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีการกำหนดประเด็นการปฏิรูปไว้ ในเรื่องที่ ๕ การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีเป้าหมายสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับรายงานฉบับนี้ คือ การจัดการศึกษาทุกระดับใช้หลักสูตรที่เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ และแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นคนดีของสังคม มีวินัยและภูมิใจในชาติ เพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชนและประเทศ และผู้จบอาชีวศึกษามีงานทำ ผู้เรียนอาชีวศึกษามีความรู้ ทักษะ เก่งปฏิบัติ มีสมรรถนะเป็นที่ยอมรับ หรือผ่านการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และการฝึกงานในสถานประกอบการ และ ผู้เรียนที่จบการศึกษาอาชีวศึกษามีความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบการได้เอง

จากสถานการณ์การเกิดโรคระบาด COVID-19 ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตปกติและการทำงาน ที่เปลี่ยนจากการทำงานในสถานประกอบการเป็นการทำงานที่บ้าน จึงทำให้มีความต้องการที่จะเรียนรู้ในงานที่เกี่ยวข้อง และความรู้ในอาชีพใหม่ทดแทนอาชีพเดิมที่ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ หรือหาอาชีพเสริมให้มีรายได้ทดแทน ซึ่งจะเห็นได้จาก การค้าขายจะเปลี่ยนจากการมีหน้าร้านเป็นการขายออนไลน์ มีความสนใจการปลูกพืช ผักสวนครัวที่จำเป็นไว้ใช้เป็นอาหารกินเอง จนบางคนสามารถปรับเปลี่ยนและต่อยอดสิ่งเล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้จนกลายเป็นธุรกิจที่สามารถเลี้ยงชีพได้ นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบจากภัยสงครามที่ทำให้ราคาพลังงานสูงขึ้นเป็นระยะ อัตราค่าไฟฟ้าปรับราคาตามราคาต้นทุนพลังงาน จึงทำให้ผู้คนจำนวนมากหันมาให้ความสนใจในการใช้พลังงานทดแทน โดยเฉพาะพลังงานแสงอาทิตย์มากขึ้น อีกทั้งภาครัฐยังมีนโยบายในการส่งเสริมและการรับซื้อพลังงานจากภาคประชาชน ในขณะที่การผลิตกำลังคนเพื่อรองรับอาชีพใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับพลังงานทดแทนยังคงไม่กว้างขวางพอทำให้ขาดแคลนบุคลากรในการติดตั้งโซลาร์เซลล์ และยังมีอีกหลายอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อให้มีสมรรถนะในการประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ จึงทำให้สถานประกอบการต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมบุคคลก่อนเข้าทำงาน ทั้งที่ควรจะเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาที่ต้องดำเนินการพัฒนาสมรรถนะให้กับผู้สนใจในอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในระบบปกติ โดยจัดเป็นหลักสูตรฝึกอบรมแบบฐานสมรรถนะในแต่ละอาชีพ ที่มีระยะเวลาที่แตกต่างกันตามลักษณะของงานและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ และสามารถนำเอาผลจากการฝึกอบรมนี้ไปใช้ในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้มีวุฒิทางการศึกษาได้อีกด้วย

ปัจจุบันเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก การเรียนการสอนจะมีการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น เพราะผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตามความพร้อม สามารถทบทวนบทเรียนได้เมื่อยังไม่เข้าใจ ซึ่งเหมาะกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ การนำสื่อสมัยใหม่มาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญ ดังนั้น ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพใหม่นั้น จะบูรณาการศาสตร์ในหลากหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับแต่ละอาชีพ อาจจะต้องใช้ทั้งระบบออนไลน์ (On line) และเข้าฝึกปฏิบัติงาน (On-site) ดังนั้น จะต้องเริ่มจากการจัดทำหลักสูตรที่เป็นฐานสมรรถนะ เพื่อทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีทั้งเนื้อหา สาระ สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการประเมินสมรรถนะ เนื่องจากการจัดทำหลักสูตรที่เป็นอาชีพนี้จะไม่ยึดติดกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในระบบปกติที่ต้องแบ่งเป็นรายวิชา เป็นหน่วยกิต และมีระยะเวลาที่กำหนดแน่นอน แต่จะต้องพัฒนาให้เป็นการจัดการเรียนรู้ตามที่ผู้เรียนให้ความสนใจสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีเนื้อหาที่ทันสมัย โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) จึงจะเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปด้วย

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ทรชนัก และเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงเห็นสมควรที่จะต้องมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตกำลังคนเข้าสู่อาชีพ โดยจะมีการศึกษา ทบทวน วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางส่งเสริมและสนับสนุน และบูรณาการข้อมูลเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อเสนอต่อรัฐบาลและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นในระดับนโยบาย สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำข้อเสนอแนะและความเห็นต่าง ๆ ไปปรับและประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดที่ส่งผลต่อการผลิตและพัฒนาากำลังคนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งอาจกำหนดเป็นแนวนโยบายในการผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศในรูปแบบใหม่ที่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว อันจะนำไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เป็นผู้ประกอบการได้เองในอนาคตอันใกล้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน แนวคิด ที่มา สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการจัดหลักสูตรสมรรถนะ และการจัดการเรียนรู้ เพื่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งกฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดสมรรถนะในแต่ละอาชีพ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาในอาชีพใหม่ ๆ

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือในการผลิตและพัฒนาากำลังคน ผ่านกระบวนการจัดการฝึกอบรม กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน

๑.๒.๔ เพื่อหาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการกำหนดนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาากำลังคน และการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๒.๕ นำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาศึกษา สรุปผล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล พร้อมจัดทำความเห็น ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ และยกเว้นเพื่อจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อเสนอต่อวุฒิสภา และหน่วยงานทางด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

ในการพิจารณาศึกษาเพื่อหาวิธีการและแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนครั้งนี้ เป็นการพิจารณาศึกษาแนวคิด ที่มา สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากความร่วมมือในการจัดหลักสูตรสมรรถนะ และการจัดการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนภารกิจร่วมกัน แนวนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรม การบูรณาการความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้มีคุณสมบัติ มีทักษะและมีสมรรถนะที่ตรงตามความต้องการของภาคประกอบการ เพื่อเตรียมบุคลากรด้านอาชีวศึกษาเข้าสู่ภาคแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ หรือการเป็นผู้ประกอบการด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง

๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษา

๑.๔.๑ ศึกษาเอกสารเผยแพร่และข้อมูลต่าง ๆ ศึกษาเอกสารงานวิจัย บทความกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายงานการพิจารณาศึกษาในเรื่องที่สอดคล้องกัน

๑.๔.๒ ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๓ เชิญผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม เพื่อนำเสนอข้อมูลเอกสาร และให้ความเห็นในประเด็นที่พิจารณาศึกษา

๑.๔.๔ การศึกษาดูงาน และประชุมร่วมกันโดยการเชิญผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล เอกสารเพิ่มเติม และให้ความเห็นในประเด็นที่พิจารณาศึกษา

๑.๔.๕ จัดการเสวนาออนไลน์ เพื่อรับฟังสภาพปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง และระดมความคิดเห็นในประเด็นที่พิจารณาศึกษา

๑.๔.๖ นำข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิจัยเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลผล และสรุปประเด็นความเห็นในส่วนต่าง ๆ พร้อมดำเนินการจัดทำและยกเว้นรายงานการพิจารณาศึกษา เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ คณะกรรมการได้รับทราบสภาพปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เข้าสู่อาชีพ ความร่วมมือในการจัดการศึกษากับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในเรื่องหลักสูตร กฎหมาย กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ แนวนโยบาย การสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง

๑.๕.๒ ได้รูปแบบ และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เข้าสู่อาชีพ การบูรณาการความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคน กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน

๑.๕.๓ ผลจากการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและใช้กำหนดเป็นมาตรการเชิงนโยบายในการสนับสนุนและนำนโยบายไปปฏิบัติ พร้อมหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เข้าสู่อาชีพ การทำความร่วมมือจัดการศึกษารูปแบบดังกล่าว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้การอาชีวศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะ

สอศ.	หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
หลักสูตรสมรรถนะ	หมายถึง หลักสูตรที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่แตกต่างกันในแต่ละอาชีพ
สมรรถนะ	หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ทักษะการปฏิบัติ และเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพ
การจัดการเรียนรู้	หมายถึง กระบวนการในการจัดการศึกษา เริ่มจากการจัดทำหลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม รวมทั้งวิธีการวัดและประเมินสมรรถนะของผู้เรียน

บทที่ ๒

ยุทธศาสตร์ แผน นโยบาย กฎหมาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทย บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ด้วยวิสัยทัศน์ประเทศดังกล่าว เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่สำคัญ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนา อย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” พัฒนาการในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยประเมินผล การพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ อาทิ ๑) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย ๒) ชีตความสามารถ ในการแข่งขัน ๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ๔) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม ๕) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และ ๖) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ การพัฒนาประเทศช่วงเวลา ของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยที่ ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามี ๕ ยุทธศาสตร์สำคัญ ดังนี้ ๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ๓) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ๔) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และ ๕) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติ มั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับ ภัยคุกคามและ ภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะ เกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนา ที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศ ในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจ และสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

และดิจิทัล การปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่กับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี การเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในชาติได้ในคราวเดียว

๓) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ตีรอบด้าน มีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม เป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัด

๔) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนเพื่อส่วนรวม กระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การเตรียมความพร้อมของประชากรทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๕) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับหรือในการให้บริการ ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า ปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส โดยทุกภาคส่วนต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย เป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและอำนวยความยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

๒.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ มีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ โดยมุ่งหวังให้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ทำหน้าที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อ

การพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปี และเพื่อผลักดันให้ประเทศก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนสู่ความเจริญเติบโตที่ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาบนพื้นฐานของหลักการและแนวคิดสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่

๑) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บนพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีควบคู่กับการใช้เงื่อนไข ๒ ประการ คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาและใช้องค์ความรู้ทางวิชาการที่โดยยึดถือประโยชน์ของประชาชนและความเป็นธรรมในทุกมิติของสังคม

๒) แนวคิด Resilience เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการลดความเปราะบางต่อความเปลี่ยนแปลงอันประกอบด้วยการพัฒนาความสามารถใน ๓ ระดับ ได้แก่ (๑) การพร้อมรับ (Cope) หมายถึงความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้สภาวะวิกฤติ ให้สามารถยืดหยุ่นและต้านทานความยากลำบาก รวมถึงฟื้นคืนกลับสู่สภาวะปกติอย่างรวดเร็ว (๒) การปรับตัว (Adapt) หมายถึง การปรับทิศทาง รูปแบบและแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง พร้อมกระจายความเสี่ยงและปรับตัวอย่างเท่าทันเพื่อแสวงหาประโยชน์จากสิ่งที่เกิดขึ้น และ (๓) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง

๓) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” โดยมุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งในมิติของการมีปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ การมีสภาพแวดล้อมที่ดี การมีปัจจัยสนับสนุนให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีโอกาที่จะใช้ศักยภาพของตนในการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี รวมถึงการมุ่งส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป

๔) โมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจใน ๓ รูปแบบควบคู่กัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว โดยอาศัยฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของประเทศอันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม พร้อมการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อผลักดันให้ประเทศเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสามารถกระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งได้อย่างทั่วถึง

วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา การวางกรอบการพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปี ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ มีความมุ่งหมายที่จะเร่งเพิ่มศักยภาพของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อฐานแรงและเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ พลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งหมายถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้าง นโยบาย และกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวทันพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูง และคำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

โดยที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ได้กำหนดเป้าหมายหลัก ๕ ประการ ประกอบด้วย

๑) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม โดยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการสำคัญให้สูงขึ้น และสามารถตอบโจทย์พัฒนาการของเทคโนโลยี

และสังคมยุคใหม่ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยกับห่วงโซ่มูลค่าของภาคการผลิตและบริการ รวมถึงพัฒนาระบบนิเวศที่ส่งเสริมการค้าการลงทุนและนวัตกรรม

๒) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ โดยพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม เตรียมพร้อมกำลังคนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งพัฒนาหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต

๓) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยลดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงรายได้ ความมั่งคั่ง และโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ สนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสเลื่อนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงจัดให้มีบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๔) การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน โดยปรับปรุงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตและบริการให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ แก้ไขปัญหามลพิษสำคัญด้วยวิธีการที่ยั่งยืน โดยเฉพาะมลพิษทางอากาศ ขยะ และมลพิษทางน้ำ และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อมุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon neutrality)

๕) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ โดยการสร้างความพร้อมในการรับมือและแสวงหาโอกาสจากการเป็นสังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยโรคระบาด และภัยคุกคามทางไซเบอร์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกทางสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัล รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารงานของภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีได้อย่างทันเวลา มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล

หมุดหมายการพัฒนา เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายหลักไปสู่ภาพของการขับเคลื่อนที่ชัดเจนในลักษณะของวาระการพัฒนา (Agenda) ที่เอื้อให้เกิดการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานและหลายภาคส่วนในการผลักดันการพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เกิดผลได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงได้กำหนดหมุดหมายการพัฒนา จำนวน ๑๓ ประการ ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ ‘เป็น’ มุ่งหวังจะ ‘มี’ หรือต้องการจะ ‘ขจัด’ เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” และการบรรลุเป้าหมายหลักในช่วงเวลา ๕ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ โดยหมุดหมายการพัฒนาทั้ง ๑๓ ประการ มีที่มาจาก การประเมินโอกาสและความเสี่ยงของไทยในการพัฒนาประเทศภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้มีการพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับโลก สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 รวมถึงผลการพัฒนาในประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมา

หมุดหมายการพัฒนาที่กำหนดขึ้นเป็นประเด็นเชิงบูรณาการ สามารถนำไปสู่การพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน ทำให้หมุดหมายแต่ละประการสามารถสนับสนุนเป้าหมายหลักได้มากกว่าหนึ่งข้อ โดยหมุดหมายทั้ง ๑๓ ประการ แบ่งเป็น ๔ มิติ ดังนี้

๑) มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

หมุดหมายที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง
หมุดหมายที่ ๒ ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน

- หมวดหมู่ที่ ๓ ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก
- หมวดหมู่ที่ ๔ ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง
- หมวดหมู่ที่ ๕ ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค
- หมวดหมู่ที่ ๖ ไทยเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัลของอาเซียน

๒) มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

- หมวดหมู่ที่ ๗ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้
- หมวดหมู่ที่ ๘ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน
- หมวดหมู่ที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม

๓) มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- หมวดหมู่ที่ ๑๐ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ
- หมวดหมู่ที่ ๑๑ ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔) มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ

- หมวดหมู่ที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต
- หมวดหมู่ที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

แผนภาพความเชื่อมโยงระหว่างหมวดหมู่การพัฒนา กับเป้าหมายหลัก

๔) กลยุทธ์การพัฒนา

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยในทุกมิติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนาเด็กช่วงตั้งครรภ์ถึงปฐมวัย ให้มีพัฒนาการรอบด้าน มีอุปนิสัยที่ดี โดยการเตรียมความพร้อมพ่อแม่ผู้ปกครองและสร้างกลไกประสานความร่วมมือ เพื่อดูแลหญิงตั้งครรภ์ให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพ และดูแลเด็กให้มีพัฒนาการสมวัย ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ – ๖ ปี การพัฒนาครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัยให้มีความรู้และทักษะการดูแลที่เพียงพอ มีจิตวิทยาการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สามารถทำงานร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการสมวัยตามหลักการพัฒนาสมองและกระบวนการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับพัฒนาการด้านร่างกาย สาธารณสุขและโภชนาการ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีรอบด้านก่อนเข้าสู่วัยเรียน การยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน จัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นกลไกการพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ที่มีคุณภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการดูแลปกป้องเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่ดีรอบด้าน สติปัญญาสมวัย โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน รวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศเด็กรายบุคคลเพื่อการส่งต่อไปยังสถานศึกษาและการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ พัฒนาผู้เรียนระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน โดย

๑) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการตนเอง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถรวมพลังทำงานเป็นทีม มีการคิดขั้นสูงด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ โดยนาร่องกับสถานศึกษาที่มีความพร้อม และมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่สนับสนุนความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ

๒) การยกระดับการอาชีวศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มอาชีพ ผู้ประกอบการ และสถาบันอุดมศึกษาสายปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามความต้องการของตลาดงาน มีงานทำและมีรายได้ตามสมรรถนะ และเป็นผู้ประกอบการใหม่ได้

๓) การยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวางแผนจำนวนความต้องการครูในแต่ละสาขา พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูที่มีการเตรียมความพร้อมด้านวิชาการและด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ พัฒนาระบบการคัดกรองที่สะท้อนสมรรถนะวิชาชีพครู ปรับบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” เป็น “โค้ช” ที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งสู่การยกระดับครูสู่วิชาชีพชั้นสูง

๔) การปรับปรุงระบบวัดและประเมินผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามสภาพจริง ตลอดจนมีการประเมินการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล

๕) การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ (๑) การแก้ไขภาวะการถดถอยของความรู้ในวัยเรียน โดยสถานศึกษาพัฒนาแนวปฏิบัติและระบบสนับสนุนที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และการเรียนรู้ที่บ้านในสถานการณ์ฉุกเฉิน (๒) การพัฒนาระบบแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาครูและผู้ประกอบอาชีพแนะแนวให้สามารถร่วมวางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจ ความถนัด (๓) พัฒนา

สถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน ถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขบนหลักของการเคารพ ความหลากหลายทั้งทางความคิด มุมมองของคนระหว่างรุ่น และอัตลักษณ์ส่วนบุคคลเพื่อการวางอนาคตในการพัฒนาประเทศร่วมกัน การส่งเสริมการเรียนรู้วิชาชีวิตในโรงเรียน และมีแนวปฏิบัติในการคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะจากการถูกระงับโดยวิธีรุนแรงทั้งกายวาจา และการกลั่นแกล้ง (๔) การปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ และอยู่บนหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและดิจิทัลให้มีความครอบคลุมในทุกพื้นที่ (๕) การกระจายอำนาจ ไปสู่สถานศึกษาและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการจัดการศึกษา โดยปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ที่เอื้อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารด้านการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร รวมทั้งขับเคลื่อนการสำนันวัตกรรมทางการศึกษาตามบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในการจัดการเรียนรู้ และการร่วมลงทุนเพื่อการศึกษา (๖) การส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ โดยพัฒนาระบบเสาะหาและกลไกการบริหารจัดการและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษตามแนวคิดพหุปัญญาอย่างเป็นระบบ อาทิ การสนับสนุนทุนการศึกษาต่อฝึกประสบการณ์ทำงานวิจัยในองค์กรชั้นนำ ตลอดจนส่งเสริมการทำงานที่ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็มศักยภาพ (๗) ผู้มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสและเข้าถึงการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยสถานศึกษาจัดการศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสมเฉพาะกลุ่ม ให้เป็นทางเลือกแก่ผู้เรียนเพื่อยุติการออกกลางคัน พัฒนากลไกสนับสนุน และการปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรในการดูแลกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษ อาทิ การวางแนวทางให้เอกชนสามารถจัดตั้งสถานฝึกอบรมหรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาผู้ต้องคำพิพากษา

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ พัฒนาผู้เรียนระดับอุดมศึกษาให้มีสมรรถนะที่จำเป็นและเชื่อมโยงกับโลกของการทำงานในอนาคตและการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยปฏิรูประบบอุดมศึกษา และการจัดสรรทรัพยากรให้เป็นไปตามอุปสงค์ โดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน มีการปรับระบบประกันคุณภาพอุดมศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ส่งเสริมบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการแก้ปัญหาภาวะการณ์ถดถอยของการเรียนรู้จากการแพร่ระบาดของ COVID-19 เชื่อมโยงโลกของการเรียนและการทำงานตลอดชีวิต ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจรายบุคคล สร้างและขยายความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชนให้เข้มแข็งและส่งเสริมนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยกลไกนวัตกรรมการศึกษาขั้นสูง เพื่อผลิตกำลังคนตามความต้องการของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาบุคลากร รองรับการพัฒนาที่เข้าใจบริบทสังคมและชุมชนในท้องถิ่น การเชื่อมโยงระบบและกลไกการทำงานวิจัย ของเครือข่ายวิจัยกับศูนย์ความเป็นเลิศทั้งในต่างประเทศ เพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นนำไว้ในระดับโลกทำงานพัฒนาและต่อยอดงานวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาทำงานร่วมกับนักวิจัยและผู้ประกอบการสตาร์ทอัพในรูปแบบบริษัทโฮลดิ้งเพื่อการพัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรม รวมถึงผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาทำงานวิจัยร่วมกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการผลิตและบริการให้สามารถปรับสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ นวัตกรรม และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ พัฒนาวัยแรงงานให้มีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อการประกอบอาชีพและเชื่อมโยงกับโลกของการทำงานในอนาคต โดยส่งเสริมและกระจายโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะให้กับแรงงานทุกกลุ่ม ทั้งการเพิ่มพูนและพัฒนาทักษะความรู้ใหม่ เพื่อให้มีทักษะตรงกับงานและอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป และการพัฒนาทักษะเดิมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน โดยให้สถาบันการศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานพัฒนาของรัฐ วางแผนสำรวจข้อมูลและจัดทำหลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานและทักษะที่จำเป็น โดยมี การปรับกฎ ระเบียบให้มีความยืดหยุ่นเพื่อสนับสนุนการดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลายได้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและรูปแบบการทำงานในอนาคต และประชาชนควรได้รับเครดิตในทักษะอนาคต เพื่อใช้พัฒนาทักษะในหลักสูตรที่ได้รับการรับรองและสนับสนุนจากภาครัฐ การพัฒนาแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะและการเข้าสู่เส้นทางอาชีพเข้าด้วยกันอย่างเบ็ดเสร็จ และมีหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความสะดวแก่ผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะสามารถต่อยอดสู่การทำงานและเชื่อมโยงการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีการรับรองมาตรฐาน ปรับรูปแบบการทำงานในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความความคล่องตัวในการทำงานได้ทุกที่ และสร้างวัฒนธรรมการทำงานในทุกองค์กรที่ส่งเสริมให้คนเก่งได้แสดงความสามารถและแข่งขันอย่างเป็นธรรม เพื่อขจัดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและเพิ่มขีดความสามารถขององค์กร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ พัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลเมืองมีคุณค่าของสังคม โดยพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม ให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตสู่คนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดการสืบสานและต่อยอดการพัฒนาสังคมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคนต่างวัย และส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามศักยภาพ รวมทั้งพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย และหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาความรู้ สมรรถนะทางดิจิทัล และทักษะทางธุรกิจ และการใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุแก่คนวัยอื่น ๆ รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมรองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ พัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนบูรณาการและเชื่อมโยงความร่วมมือด้านการศึกษาฝึกอบรม และร่วมจัดการเรียนรู้ตามโลกสมัยใหม่ที่ครอบคลุมทั้งความสามารถในงาน ทักษะในการใช้ชีวิต สมรรถนะดิจิทัลเพื่อการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน และการใช้สิทธิในการเข้าถึงบริการพื้นฐานภาครัฐและสินค้าบริการได้อย่างเท่าทัน การแก้ปัญหา การมีแนวคิดของผู้ประกอบการ รวมถึงความสามารถในการบริหารตัวเอง และการบริหารคนเพื่อนำทักษะของสมาชิกทีมที่หลากหลายมาประสานพลังรวมกัน ในการปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งกำหนดมาตรการจูงใจและกลไกการสนับสนุนการฝึกอบรมและร่วมจัดการเรียนรู้ พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและพัฒนากำลังคน ทั้งข้อมูลอุปสงค์ อุปทานของแรงงาน และการเชื่อมโยงกับสมรรถนะตลอดห่วงโซ่การผลิตและห่วงโซ่คุณค่าตามรายอุตสาหกรรมของการผลิตและบริการเป้าหมาย รวมถึงการเชื่อมโยงระบบสมรรถนะกับค่าจ้าง กำหนดมาตรการในการผลิตกำลังคนแบบเร่งด่วน โดยจัดการศึกษารูปแบบจำลองในสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ ด้านปัญญาประดิษฐ์ และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ พัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ โดยจัดทำข้อมูลและส่งเสริมการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางเส้นทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายในอนาคตของตนเอง และสามารถเทียบโอนประสบการณ์ได้ ทั้งนี้ ให้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับให้มีความเข้าใจและมีสมรรถนะในการพัฒนาผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษที่มีความต้องการที่ซับซ้อน

๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ จ. บัญญัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ครอบคลุมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถ สมรรถนะ และประสิทธิภาพในการสอน มีกลไกสร้างระบบคุณธรรมการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู ให้มีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ การปฏิรูปการศึกษายังเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุตามยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ เนื่องด้วยการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม และด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและกระจายรายได้ โดยวัตถุประสงค์การปฏิรูปการศึกษา มีดังนี้

๑) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (enhance quality of education) ครอบคลุม

๑.๑) ผลลัพธ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ (learning outcomes) ทั้งด้านความรู้ ทักษะเจตคติที่ถูกต้อง และรู้จักดูแลสุขภาพ เพื่อการจัดการในเรื่องการดำรงชีวิตของตนเองและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๔ วรรค ๔

๑.๒) ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ครุมีจิตวิญญาณของความเป็นครู

๑.๓) หลักสูตรและกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ (educational core processes) ที่ยืดหยุ่น หลากหลาย ถูกต้อง ทันสมัย ทันเวลา และมุ่งเน้นการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมทางสังคมที่ถูกต้อง

๑.๔) สถานศึกษาและระบบสนับสนุน (educational institutions and support systems) ที่ตอบสนองต่อความต้องการของการจัดการศึกษา ตลอดจนทรัพยากรด้านการศึกษา ที่มีคุณภาพ ได้แก่ งบประมาณและเทคโนโลยี

๒) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (reduce disparity in education) เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (equity in education) ประกอบด้วย

๒.๑) โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ (equity in access)

๒.๒) โอกาสในการได้รับทางเลือกในการศึกษาและการเรียนรู้พัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (equity in choosing Appropriate process in education)

๒.๓) โอกาสในการได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียน (equity in benefiting from aptitude-based quality of education) ทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

๓) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (leverage excellence and competitiveness) หมายถึง การสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีศักยภาพสูง มีความเป็นผู้นำ ริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และการผลิตนักวิจัยและนักเทคโนโลยี ชั้นแนวหน้าให้สามารถต่อยอดงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกับสถาบันวิจัยอื่น ๆ ทั่วโลก สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศ อีกทั้งสถาบันการศึกษาของไทยและระบบการศึกษาไทยต้องได้รับการยอมรับว่าเทียบเคียงได้กับประเทศชั้นนำอื่น ๆ

๔) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (improve Efficiency, agility and good governance) โดยเฉพาะการส่งเสริมและสร้างสมดุลของความคุ้มค่า ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ คุณธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้ ระบบการศึกษาของประเทศไทยที่มีธรรมาภิบาลจะเอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ข้อ ๑) – ๓) อย่างครอบคลุมและสมดุล (balanced and inclusive achievement)

ทั้งนี้ การศึกษาที่จะได้รับการปฏิรูปตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ จะครอบคลุมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต มิได้จำกัดเฉพาะการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับเท่านั้น และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษาข้างต้น จึงได้มีการกำหนดประเด็นการปฏิรูปไว้ ๗ เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ ๑ การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

๑) ประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นกลไกสำคัญต่อการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

๒) ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมีความร่วมมือในการจัดการศึกษาอย่างสมดุลและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

๓) คนไทยทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ตามความต้องการผ่านการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เป็นคนไทยที่มีศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัด และสามารถเทียบมาตรฐานสมรรถนะได้ตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ

๔) การศึกษาไทยมีทิศทางและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพตามแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และสามารถแข่งขันได้

๕) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับสูง เพื่อกำหนดการดำเนินงานที่และอำนาจที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

เรื่องที่ ๒ การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

๑) เด็กปฐมวัย ทั้งเด็กกลุ่มทั่วไป และกลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สามารถเข้าถึง และได้รับการดูแลและการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียมกัน รวมถึงมีระบบคัดเลือกเด็กเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย มีระบบฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการดูแลที่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน และมีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องของ มีกลไกขับเคลื่อนและบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นเอกภาพ

๒) พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิด (Mindset) เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรรค์ การเลี้ยงดูดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย

เรื่องที่ ๓ การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

๑) เด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ทุกคน มีความเสมอภาคในโอกาสพัฒนาตนเองตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมถึงเสริมสร้างพัฒนาครูและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ตลอดจนวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่นำไปใช้ได้จริงเพื่อยกระดับความสามารถของคนไทยได้อย่างยั่งยืน

๒) บุคคลพิการ บุคคลที่มีความสามารถพิเศษ และบุคคลที่มีความต้องการการดูแลเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงเต็มศักยภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรี

๓) โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลและโรงเรียนขนาดกลางที่ต้องการการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างเร่งด่วน ได้รับการแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบ

๔) ครู บุคลากรทางการศึกษาได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่นที่เหมาะสม โดยให้คำนึงถึงการปฏิบัติงานที่มีความยากลำบาก หรือการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยหรือห่างไกล

๕) ครูและผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลและโรงเรียนขนาดกลางที่ต้องการการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างเร่งด่วนสามารถเข้าถึงการสนับสนุนทางวิชาการได้อย่างเพียงพอ

เรื่องที่ ๔ การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู และอาจารย์ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

๑) มีแผนการผลิตและพัฒนาครูตามความต้องการของประเทศ (demand-side financing) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดกรองผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สนับสนุนทุนการศึกษา คัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพในการผลิตครูเพื่อให้ผู้รับทุนเข้ารับการศึกษา เพื่อให้ได้ครูที่มีสมรรถนะตรงกับความต้องการของประเทศ

๒) ได้ครูสมรรถนะสูงและตรงตามความต้องการของประเทศ ที่จบการศึกษาจากสถาบันที่ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่ให้นิสิตนักศึกษาครูมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับประสบการณ์ด้านวิชาชีพครูและการนิเทศที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตร

๓) ได้ครูอาชีพศึกษาที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีสมรรถนะสูง มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

๔) ครู บุคลากรทางการศึกษา มีการพัฒนาความรู้และทักษะ และสมรรถนะ ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่อง เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพด้วยระบบและวิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมในการพัฒนาแต่ละกลุ่ม โดยคำนึงถึงการปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกล เสี่ยงภัย ยากลำบาก และทุรกันดารให้ได้รับความสะดวกในการพัฒนา

๕) ครู บุคลากรทางการศึกษา มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ได้รับ ค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถ ประสิทธิภาพในการสอน และผลลัพธ์ในการพัฒนาผู้เรียน โดยคำนึงถึงผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกล เสี่ยงภัย ยากลำบาก และทุรกันดาร

๖) ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณสมบัติ สมรรถนะ และความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์และจัดหรือสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ สมรรถนะ และ ประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงการพัฒนาผู้ที่มีโอกาสจะได้รับการคัดเลือกหรือ สรรหาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่ไม่ผ่านการประเมิน

๗) ให้ครูสภาเป็นองค์กรวิชาชีพครูที่มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและ จรรยาบรรณของวิชาชีพ ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน ยกย่อง และผดุงเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

๘) ให้ระบบงานในการบริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ เป็นระบบ ที่มีการดำเนินการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีความคล่องตัว มีการกระจายอำนาจที่เหมาะสม เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระ

เรื่องที่ ๕ การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

๑) การจัดการศึกษาทุกระดับใช้หลักสูตรที่เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

๒) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นคนดีของสังคม มีวินัย และภูมิใจในชาติ

๓) มีระบบทดสอบทางการศึกษาระดับชาติที่ได้รับการปรับปรุงให้สามารถ ประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างมีสัมฤทธิ์ผล และมีแนวทางในการคัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาต่อด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา

๔) สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ มีธรรมาภิบาล โดยมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมกับบริบท เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทุกระดับตามปรัชญาและเป้าหมายของสถานศึกษาและมีระบบ ความรับผิดชอบทางการศึกษา (Educational Accountability) บนพื้นฐานสมรรถนะหลักของผู้เรียน

๕) สถานศึกษาระดับต่าง ๆ มีระบบคุ้มครองด้านความปลอดภัย สุขภาพ และ สวัสดิภาพอย่างเหมาะสม

๖) เพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการ ของภาคเอกชนและประเทศ และผู้จบอาชีวศึกษามีงานทำ

๗) ผู้เรียนอาชีวศึกษามีความรู้ ทักษะ เก่งปฏิบัติ มีสมรรถนะเป็นที่ยอมรับ หรือ ผ่านการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และการฝึกงานในสถานประกอบการ

- ๘) ผู้เรียนที่จบการศึกษาอาชีวศึกษามีความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบการได้เอง
- ๙) บัณฑิตระดับอุดมศึกษามีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพิ่มการผลิตในสาขาที่ประเทศต้องการ และลดการผลิตในสาขาที่ไม่ตรงกับความต้องการ
- ๑๐) สถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถตอบสนองความต้องการของประเทศในอนาคต ทั้งด้านการพัฒนาคน การวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรม ตลอดจนทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในโลก เป็นสถาบันที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๑๑) ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับอุดมศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนในระดับอุดมศึกษา สามารถที่จะเข้าเรียนในสาขาที่ตนถนัดได้อย่างเต็มศักยภาพ
- ๑๒) เพิ่มประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณของรัฐในการสนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศ รวมถึงปรับปรุงธรรมาภิบาลในการจัดการระบบอุดมศึกษา และธรรมาภิบาลภายในสถาบันอุดมศึกษา ให้การจัดการมีความรับผิดชอบต่อสังคม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม
- ๑๓) มีสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น เป็นหน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไร ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการพัฒนาหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการจัดทำ ส่งเสริม สนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนติดตามผล

เรื่องที่ ๖ การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา มีเป้าหมาย คือ

- ๑) สถานศึกษาของรัฐมีความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษาครอบคลุมด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านบริหารงานทั่วไป และมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา
- ๒) ผู้เรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เหมาะสม สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและพื้นที่
- ๓) มีการเรียนรู้และขยายผลของนวัตกรรมที่ได้จากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสู่การจัดการศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ
- ๔) กระทรวงศึกษาธิการมีโครงสร้างที่แบ่งแยกหน้าที่และอำนาจเพื่อรองรับรูปแบบใหม่ที่แยกความรับผิดชอบในด้านนโยบาย (Policy) ด้านกำกับดูแลส่งเสริม (Regulator) ด้านการสนับสนุน (Supporter) และด้านการดำเนินการหรือการปฏิบัติการ (Operator) มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ ธรรมาภิบาล รับผิดชอบต่อการสนับสนุนสถานศึกษาและมีบทบาท หน้าที่และอำนาจสอดคล้องกับบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

เรื่องที่ ๗ การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform) โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

- ๑) เพื่อพัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform) ในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา สร้างคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ก้าวกระโดดทันกับพัฒนาการในโลก ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายจำเพาะ ดังนี้

๑.๑) เพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่และจะมีการสร้างขึ้นต่อไป ทั้งในประเทศและต่างประเทศให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ทั้งเป็นที่รวบรวมข้อมูลสื่อการเรียนรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว

๑.๒) เป็นกลไกในการรวบรวม คัดกรอง พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ตลอดจนมีกลไกในการเข้าถึงและ คัดเลือกสิ่งที่ต้องการได้โดยง่าย

๑.๓) เป็นเวทีที่มีการเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะชุมชน นำไปสู่ การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาเรียนซึ่งจะลดความเหลื่อมล้ำ และนำแหล่งข้อมูลสื่อการเรียนรู้ใหม่ เข้ามาได้ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตลอด ตลอดจนเป็นเวทีที่ให้บริการเพื่อการเรียนรู้ (service) ต่าง ๆ

๑.๔) เพื่อเร่งรัดแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล หรือผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มี ความจำเป็นพิเศษอันเป็นการสร้างพลังให้กับผู้เรียน ครู และโรงเรียน

๑.๕) เพื่อพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถปรับ บทบาทให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (facilitator) โดยเน้นให้ผู้เรียนมีวิธีหาความรู้ในโลกแห่งความรู้ อันมากมายมหาศาลให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัลในศตวรรษที่ ๒๑

๒) มีระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการระบบการศึกษา ครอบคลุม การจัดทำข้อมูลรายบุคคลของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา หน่วยงาน และกระบวนการ ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษาและทุกระบบการศึกษา

๓) คนไทยมีความฉลาดรู้ มีความเข้าใจ สามารถตัดสินใจและตอบสนองต่อ การใช้สื่อและระบบดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย

การบรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาตามแผนข้างต้น จะแบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ (๑) ระยะ เร่งด่วน (๒) ระยะสั้น หรือภายใน ๓ ปี และ (๓) ระยะกลาง-ระยะยาว หรือภายใน ๕ - ๑๐ ปี ทั้งนี้ ประเด็น ปฏิรูปที่มีลำดับสำคัญสูงสุดและต้องดำเนินการให้บรรลุผลให้ได้ในระยะเร่งด่วน มี ๖ ประเด็น ได้แก่

๑) ยกเครื่องระบบการศึกษาโดยการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่รวมถึงกฎหมายสำคัญอื่น ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติ การพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติ การอุดมศึกษา พ.ศ. และการจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ

๒) บุกเบิกนวัตกรรมของการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน หรือการจัดการ ระดับพื้นที่โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการยกระดับคุณภาพของการศึกษา ผ่านการขับเคลื่อน เรื่องสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ และระบบนิเวศที่สนับสนุนการดำเนินการ ของสถานศึกษา

๓) นำเสนอแนวทางการปรับหลักสูตรการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะและรูปแบบการปรับหลักสูตรในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ จัดตั้งสถาบัน หลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติเพื่อเป็นเสมือนศูนย์กลางความเป็นเลิศในการวิจัย พัฒนาและปรับปรุง หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ

๔) สร้าง “ดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ” ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล นำความรู้และวิธีการเรียนรู้ไปสู่โรงเรียน นักเรียน และครูทั่วประเทศ โดยเฉพาะในท้องถิ่นห่างไกล

๕) จัดระบบการผลิตครูให้มีคุณภาพและสมรรถนะความเป็นครู ผ่านการจัดตั้งกองทุนหรือแผนงานเพื่อการผลิตและพัฒนาครูสำหรับครูรุ่นใหม่ และพัฒนาบัณฑิตครูที่มีอยู่ให้ตรงตามความต้องการของประเทศ ในระยะแรกเน้นครูปฐมวัย และครูประถมศึกษา สำหรับท้องถิ่นขาดแคลน

๖) ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ เพื่อเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติและการปฏิรูปการศึกษาให้เริ่มดำเนินการได้ และมีความต่อเนื่องในระยะยาว

๒.๔ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs ๒๐๓๐) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ

วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จากแนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑”

โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ๔ ประการ คือ ๑) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ๒) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ๓) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ๔) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ ๒ ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้

❖ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics)

❖ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding)

ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ๕ ประการ ประกอบด้วย

- ๑) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access)
- ๒) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity)
- ๓) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Quality)
- ๔) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency)
- ๕) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy)

แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาภายใต้ ๖ ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมายวิสัยทัศน์ และแนวคิดการจัดการศึกษาข้างต้น ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีเป้าหมาย ดังนี้

๑.๑ คนทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๒ คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

๑.๓ คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ทั้งที่เป็นพื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดนและพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการจัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมาย ดังนี้

๒.๑ กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๒.๒ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน

๒.๓ การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ มีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำแผนผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมาย ดังนี้

๓.๑ ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

๓.๒ คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ

๓.๓ สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

๓.๔ แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

๓.๕ ระบบและกลไกการวัด การติดตาม และประเมินผลมีประสิทธิภาพ

๓.๖ ระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้มาตรฐานระดับสากล

๓.๗ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียนและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพัฒนาระบบและกลไกการติดตาม การวัด และประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และมีแผนงานและโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา มีเป้าหมาย ดังนี้

๔.๑ ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

๔.๒ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย

๔.๓ ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้องเป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมิน และรายงานผล

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนาระบบข้อมูล

ด้านการศึกษามีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้ มีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำฐานข้อมูลรายบุคคลทุกช่วงวัย ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศแรงงาน และการศึกษา เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
มีเป้าหมาย ดังนี้

๕.๑ คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

๕.๒ หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

๕.๓ การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และพัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัย โครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนสีเขียว เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ : การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมาย ดังนี้

๖.๑ โครงสร้าง บทบาทและระบบการบริหารจัดการมีความคล่องตัว ชัดเจน ตรวจสอบได้

๖.๒ ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

๖.๓ ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่

๖.๔ กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ

๖.๕ ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โครงการพัฒนาระบบจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา และโครงการทดลองนำร่องระบบการจัดสรรเงินผ่านด้านอุปสงค์และอุปทาน เป็นต้น

๒.๕ นโยบายของรัฐบาล (นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี)

นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ ในส่วนของนโยบายด้านการศึกษา โดยสรุปเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้ รัฐบาลจะดำเนินนโยบายปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ

รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้ กระจายอำนาจ การศึกษา ให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่ จัดทำหลักสูตรและให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความรู้ ความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาทั้งในด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) และการวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier Research) เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยไม่ละเลยการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศ และการปลูกฝัง ความรักในสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองของโลกสมัยใหม่อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

รัฐบาลจะให้ความสำคัญต่อความมีคุณภาพของครูทั่วประเทศ รวมไปถึงครูแนะแนว เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับคำแนะนำด้านเนื้อหาของวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ การตัดสินใจเลือกเรียนและประกอบอาชีพ รวมไปถึงการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจของนักเรียนทุกคน นอกจากนี้ รัฐบาลจะส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ทั้งสายวิชาการและสายอาชีพให้มี รายได้จากวิชาที่เรียน โอกาสฝึกงานระหว่างเรียน เพื่อสร้างบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถตรงต่อ ความต้องการของการจ้างงาน และที่สำคัญที่สุด รัฐบาลจะดำเนินการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

โดยที่นโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี มีความสอดคล้องกับ บทบัญญัติในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐและแนวนโยบายแห่งรัฐของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ ยุทธศาสตร์ชาติ ในมาตราต่าง ๆ ดังนี้มาตรา ๕๒ ในส่วนของการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา ของประเทศ และการปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ มาตรา ๕๔ ในส่วนของการปฏิรูปการศึกษา และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ รวมทั้งเสริมสร้าง ศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้ กระจายอำนาจการศึกษา ให้ผู้เรียน ได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยี การศึกษาสมัยใหม่ จัดทำหลักสูตรและให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความรู้ความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริม งานวิจัยและพัฒนา ทั้งในด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) และการวิจัยขั้น แนวหน้า (Frontier Research) เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยไม่ละเลยการศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของประเทศ และการปลูกฝังความรักในสถาบันหลัก ของชาติ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของโลกสมัยใหม่ อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม และมาตรา ๗๑ ในส่วนของการปฏิรูปการศึกษา และสร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับความสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาตินั้น จะเป็นในส่วนของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา และสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริม ให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ การให้ผู้เรียนได้เข้าถึง การเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยี การศึกษาสมัยใหม่ความมีคุณภาพของครูทั่วประเทศ รวมไปถึงครูแนะแนวเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับ คำแนะนำด้านเนื้อหาของวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกเรียนและ ประกอบอาชีพ และการกระจายอำนาจการศึกษาให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง

๒.๖ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ)

พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เข้ารับตำแหน่งอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๖ และนำเสนอแนวนโยบายในการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔ ภายใต้แนวคิด “เรียนดี มีความสุข” การศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ และการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชีวิต โดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ดังนี้

ลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา

- ๑) ปรับวิธีการประเมินวิทยฐานะครูและบุคลากรทางการศึกษา ลดขั้นตอน มุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
- ๒) ครูและบุคลากรทางการศึกษาคืนถิ่น
- ๓) แก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๔) จัดหาอุปกรณ์การสอนและสวัสดิการ (๑ ครู ๑ Tablet)

ลดภาระนักเรียนและผู้ปกครอง

๑) **เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anywhere Anytime)** เรียนฟรี มีงานทำ “ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” มีระบบหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (๑ นักเรียน ๑ Tablet)

๑.๑) ส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและจัดการศึกษา และการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมในระหว่างการเรียนรู้หรือฝึกอาชีพ สร้างโอกาสการมีงานทำ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันแรงงานเข้าสู่ตลาดได้เร็วยิ่งขึ้น

๑.๒) ส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างจริงจัง ออกแบบระบบการเรียนการสอนในแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เรียนที่ไหนก็ได้ และร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ รวมทั้งสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น สถานประกอบการ ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน นักศึกษา ให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๑.๓) สนับสนุน จัดหาอุปกรณ์ ในการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

๑.๔) สนับสนุนจัดหาแท็บเล็ต (Tablet) ที่มีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงระบบออนไลน์รองรับการใช้งานให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ ๑-๓ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของโลกยุคดิจิทัล

๑.๕) บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน (ผู้เป็นเจ้าของสัมปทานสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และภาครัฐ ในการพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่)

๑.๖) พัฒนาแอปพลิเคชัน เพื่อการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ โดยจัดทำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมหลักสูตรการเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียนการสอน

๑.๗) จัดทำระบบหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถเข้าสู่แหล่งความรู้ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ นำแพลตฟอร์มการเรียนรู้แห่งชาติ มาผสมผสานการเรียนการสอนแบบเดิมในห้องเรียนกับการเรียนการสอนออนไลน์ (Hybrid Education) ผู้เรียนจะมีโอกาส

๔) การจัดทำระบบวัดผลรับรองมาตรฐานวิชาชีพ (Skill Certificate) ผู้เรียนสามารถเรียนเพิ่ม เพื่อรับประกาศนียบัตรในการประกอบอาชีพ

๔.๑) ผู้เรียนและประชาชนสามารถนำหน่วยกิตที่สะสมมาใช้สำหรับเทียบคุณวุฒิรับรองมาตรฐานวิชาชีพเพื่อรับประกาศนียบัตรในการประกอบอาชีพนำไปใช้ต่อยอดในการเรียนและความก้าวหน้าในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยื่นข้อเสนอขอรับเงินเดือนที่เหมาะสมกับประสบการณ์ที่มี

๔.๒) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสายอาชีวศึกษา สามารถขอการรับรองมาตรฐานวิชาชีพได้ในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีทางเลือกที่จะมีรายได้ระหว่างเรียนควบคู่กับการทำงานไปพร้อมกัน และสามารถที่จะขอการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อยกระดับศักยภาพของตนเอง รวมทั้งการลดระยะเวลาในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และเปิดโอกาสทางการศึกษาที่ยืดหยุ่นต่อการประกอบอาชีพ

๕) การจัดทำระบบวัดผลเทียบระดับการศึกษา และประเมินผลการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความสามารถเป็นเลิศ ไม่ต้องเสียเวลาเรียนในระบบ ประหยัดเวลาประหยัดค่าใช้จ่าย

๕.๑) จัดทำระบบการเทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียน ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ หรือสมรรถนะจากระบบเดียวกันแต่ต่างสถานศึกษาหรือจากระบบหนึ่งไปสู่อีกระบบหนึ่ง หรือจากต่างประเทศ เพื่อใช้ประโยชน์ในการเข้าศึกษา หรือการรับรองระดับการศึกษาต่างสถานศึกษาหรือต่างระบบได้ หรือไปสะสมเพื่อประโยชน์ในการได้รับการรับรองคุณวุฒิ หรือเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และผู้เรียนที่มีความสามารถเป็นเลิศ สามารถเรียนในระดับที่สูงขึ้นโดยไม่ยึดติดกับระยะเวลาในการศึกษา

๕.๒) จัดระบบวัดแววและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยสามารถปรับเปลี่ยนแผนการเรียนในระหว่างเรียนได้ รวมทั้งการแนะแนวเลือกเรียนตามเส้นทางอาชีพ ความถนัดและความสนใจ เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในอนาคต

๖) มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn)

๖.๑) การจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ต่อเนื่อง) เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนระดับเทคนิค โดยมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ ด้วยความร่วมมืออย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องกับภาคประกอบการ องค์กรวิชาชีพ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นรูปแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ให้ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพได้ทันต่อความต้องการกำลังคนของประเทศ และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

๖.๒) จัดหาเงินกองทุน เพิ่มนักเรียนสายอาชีวศึกษานำเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยประสานกับกระทรวงแรงงาน เพื่อให้ให้นักเรียนนักศึกษาที่จบมา มีตลาดรองรับ สามารถประกอบอาชีพได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

๖.๓) จัดให้มีการเชื่อมโยงหลักสูตรของสายอาชีวศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการเสริมศักยภาพแก่ผู้เรียน (Upskill) หรือเพิ่มพูนทักษะใหม่ (Reskill) โดยได้รับการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ และผู้เรียนจะได้รับใบประกาศนียบัตรตามสมรรถนะอาชีพ เพื่อนำไปใช้ประกอบการสมัครงานและการขอขึ้นเงินเดือนและการประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้ผู้เรียนอาจเป็นผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษาหรือนอกระบบการศึกษาก็ได้

๖.๔) จัดให้มีการอบรมอาชีพเสริมในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะใหม่ (New Skill) เพิ่มสมรรถนะ (Upskill) หรือทบทวนทักษะ (Reskill) ให้แก่ผู้เรียนและประชาชนทั่วไป เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างแอร์ การค้าขาย การเกษตร ฯลฯ เพื่อเป็นเครื่องมือในการช่วยผู้เรียนและประชาชนลดรายจ่ายในครัวเรือน และอาจสร้างเป็นอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัวได้

๒.๗ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจของประเทศ ในภาพรวม เนื่องจากการอาชีวศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพและมีสมรรถนะ เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคการท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นผู้ดำเนินการกิจดังกล่าว โดยจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ **พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๐** บัญญัติความตอนหนึ่งว่า การอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้มีการบัญญัติรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวไว้ในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

มาตรา ๔ กำหนดความหมายของการอาชีวศึกษา หมายถึง กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี

มาตรา ๖ บัญญัติเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากล และภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือผู้ประกอบอาชีพโดยอิสระได้

มาตรา ๘ บัญญัติเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการจัดอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยให้จัดการศึกษาได้ ๓ รูปแบบ ดังต่อไปนี้

๑) การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลักโดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายวิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผล ที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

๓) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่อง

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ

เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนาากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้น ต้องมุ่งเน้นจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ

มาตรา ๙ บัญญัติเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ซึ่งให้จัดได้ตามหลักสูตรที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด ดังต่อไปนี้

- ๑) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
- ๒) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
- ๓) ปริญญาตรีสาขาสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

โดยที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษาอาจกำหนดหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มเติมความรู้หรือทักษะในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ ซึ่งจัดขึ้นเป็นโครงการหรือสำหรับเป้าหมายเฉพาะได้

มาตรา ๑๐ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๖ การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องคำนึงถึง

- ๑) การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติโดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบัน
- ๒) การศึกษาในด้านวิชาชีพสำหรับประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี
- ๓) การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม และสถานประกอบการในการกำหนดนโยบายการผลิตและพัฒนาากำลังคน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา
- ๔) การศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลายและมีระบบเทียบโอนผลการเรียนและระบบเทียบประสบการณ์การทำงานของบุคคลเพื่อเข้ารับการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
- ๕) การมีระบบจูงใจให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ
- ๖) การระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- ๗) การมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

มาตรา ๑๑ บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน (๔) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะของสถานประกอบการที่จะเข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ หลักสูตรการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการ ตลอดจนหลักเกณฑ์การฝึกงาน และการเทียบโอนผลการเรียนหรือประสบการณ์ทำงานในสถานประกอบการ เพื่อขอรับคุณวุฒิการศึกษาจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และใน (๖) บัญญัติเกี่ยวกับเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับสถานประกอบการที่ร่วมจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการได้รับสิทธิประโยชน์และการเชิดชูเกียรติแก่สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพหรือองค์กรอื่น ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบัน และสถานประกอบการ

มาตรา ๕๑ ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและสถานประกอบการ ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาสถาบันและสถานประกอบการ

มาตรา ๕๒ สถานประกอบการใดที่ประสงค์จะดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อให้ได้รับการรับรองประโยชน์ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ถือว่าไม่เป็นการขัดหรือแย้งกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานรูปแบบศูนย์การเรียน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ การยื่นคำขอและการพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการ ให้จัดการสอนตามหลักสูตรการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพหรือจัดการสอนตามหลักสูตรที่สถานประกอบการร่วมกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันจัดทำขึ้นโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

หลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินการตามวรรคสามให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

มาตรา ๕๓ สถานประกอบการหรือภาคเอกชนอาจเข้าร่วมดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิจัยห้องทดลองหรือห้องปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันของรัฐหรือเอกชนได้ตามความตกลงของสถานศึกษาหรือสถาบันและสถานประกอบการนั้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ด้านความร่วมมือในการพัฒนากำลังคน การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างมาตรฐานการอาชีวศึกษาและเพิ่มพูนประสบการณ์ของครูคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาหรือสถาบันให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี รายได้และทรัพย์สินที่เกิดจากการดำเนินการของสถานประกอบการตามวรรคหนึ่งให้เป็นรายได้ของสถานศึกษาหรือสถาบันนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าร่วมดำเนินการของสถานประกอบการหรือภาคเอกชนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบัน

มาตรา ๕๔ สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพหรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอาจได้รับสิทธิและประโยชน์ ดังต่อไปนี้

(๑) การสนับสนุนด้านวิชาการและทรัพยากรตามสมควรแก่กรณี

(๒) การเชิดชูเกียรติแก่สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพหรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

มาตรา ๕๕ ครูฝึกในสถานประกอบการตามมาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาและผ่านการศึกษา หรือฝึกอบรมวิชาการศึกษาด้านอาชีพ

(๒) เป็นผู้ชำนาญการด้านอาชีพโดยสำเร็จการศึกษาวิชาชีพไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติหรือมาตรฐานอื่นตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

(๓) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพเฉพาะสาขาซึ่งสำเร็จการศึกษาวิชาชีพไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในสาขาอาชีพนั้น ไม่น้อยกว่าห้าปีหรือสำเร็จการศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีประสบการณ์ในสาขาอาชีพนั้น ไม่น้อยกว่าสามปีหรือผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติและมีประสบการณ์ในการทำงานในสาขาอาชีพนั้น ไม่น้อยกว่าห้าปี

(๔) เป็นผู้มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในอาชีพเฉพาะสาขามีผลงานเป็นที่ยอมรับในสังคมและท้องถิ่นและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ หลักเกณฑ์ในการแต่งตั้ง การทดสอบ การฝึกอบรมและการออกใบรับรองการเป็นครูฝึกในสถานประกอบการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

ภายใต้บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีหลักการสำคัญในการสร้างความมั่นคงและสร้างความเข้มแข็งให้การอาชีวศึกษา โดยที่มีเป้าหมายสำคัญที่จะยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการอาชีวศึกษาไทย เพื่อเพิ่มผลผลิตและพัฒนาบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาศักยภาพการอาชีวศึกษาในการสร้างความรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒.๘ ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๙)

สำหรับยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๙) นั้น สาระสำคัญอยู่ที่การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาดำเนินการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการผลิตและแผนพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ให้มีความสำคัญกับคุณภาพผู้สำเร็จอาชีวศึกษาเป็นสำคัญ โดยมุ่งปรับปรุงปัจจัยสนับสนุนและกระบวนการจัดอาชีวศึกษาให้เกิดคุณภาพ ทั้งในด้าน

๑) สารสนเทศสำคัญที่จะเป็นตัววางชี้แนวทางการพัฒนากำลังคนในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด

๒) ให้มีความสำคัญกับครู และผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยมุ่งเพิ่มพูนขีดความสามารถของครูในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับสถานประกอบการโดยเน้นความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี และการฝึกงาน

๔) เตรียมความพร้อมกำลังคนรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในส่วนของ การตั้งรับและเชิงรุก ได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถทางภาษา และสมรรถนะกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานในระดับสากล

โดยมีประเด็นนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

นโยบายที่ ๑ : มุ่งสร้าง/ผลิตกำลังคนอาชีวศึกษา ให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาภายใต้บริบทความร่วมมือกับสถานประกอบการให้ได้ตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองและฝึกอบรมวิชาชีพกำลังคนอาชีวศึกษาที่อยู่นอกระบบให้เพิ่มขึ้น มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ มุ่งพัฒนาคุณภาพและปริมาณผู้เรียนให้สัมพันธ์กับความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศและระดับสากล ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานและสังคม ทั้งในประเทศ ภูมิภาคอาเซียน และระดับสากล รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาการจัดการจัดอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาระบบทวิภาคี ส่งเสริม สนับสนุน และเร่งรัด

การจัดอาชีวศึกษาด้านความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยเฉพาะการศึกษาระบบทวิภาคี และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามสาขาวิชาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน และสิ่งสำคัญของการอาชีวศึกษาคือการปรับภาพลักษณ์ ทัศนคติ และสร้างการยอมรับของสังคมที่มีต่อการเรียนสายอาชีพด้วยกระบวนการเชิงคุณภาพให้กับนักเรียนกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน ยุทธศาสตร์ต่อมาคือการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้และการฝึกอบรบวิชาชีพอาชีวศึกษาให้กับกลุ่มผู้อยู่นอกระบบ โดยการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้ผู้อยู่นอกระบบการศึกษาให้สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ การส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาและฝึกอบรบวิชาชีพตลอดชีวิตให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการและผู้อยู่นอกระบบ ส่งเสริม สนับสนุน อบรมวิชาชีพเพื่อการพัฒนาต่อยอดอาชีพเดิมหรือสร้างอาชีพใหม่สำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ และยุทธศาสตร์ที่สำคัญอีกประเด็น คือ พัฒนาระบบการประเมินมาตรฐานวิชาชีพตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพ มีกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ การพัฒนาหลักสูตรให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นไปตามสมรรถนะของกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาระบบประเมินมาตรฐานวิชาชีพตรงตามคุณวุฒิวิชาชีพ

นโยบายที่ ๒ : พัฒนาปริมาณและคุณภาพของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีเป้าหมายสำคัญ คือ มีปริมาณครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาพอเพียงต่อการจัดการศึกษาระดับ ปวช. ระดับ ปวส. และระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการและการฝึกอบรบวิชาชีพ รวมถึงการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ มียุทธศาสตร์ที่สำคัญทั้งยุทธศาสตร์ในการสร้างเสริมปริมาณครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา ยุทธศาสตร์ในการสร้างเสริมสมรรถนะและประสบการณ์เพื่อคุณภาพของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา การส่งเสริมการศึกษาต่อ การฝึกอบรบและการปฏิบัติงาน

นโยบายที่ ๓ : พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ใหม่ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ สถานศึกษาของอาชีวศึกษามีมาตรฐานในด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับ ปวช., ปวส. และปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการและเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยความร่วมมือทางวิชาการระหว่างหน่วยงาน สถานศึกษา สถานประกอบการทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ในการยกระดับมาตรฐานสถานศึกษาของอาชีวศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการและเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งเรียนรู้ วิชาชีพและฝึกอบรบวิชาชีพของชุมชน ยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับสถานประกอบการในการเปิดสอนระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

นโยบายที่ ๔ : การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ เป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษามีทักษะการบริหารอย่างมีคุณภาพโดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผู้บริหาร

ยุทธศาสตร์ แผน นโยบาย กฎหมาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นเป็นหลักการและแนวปฏิบัติที่เป็นกลไกสำคัญในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมในแต่ละบริบทของพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการควบคู่กันไปด้วย

๒.๙ การจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพ

การมีงานทำของผู้เรียนเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการจัดการศึกษา และยังเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ชี้วัดระบบเศรษฐกิจของประเทศและความมีเสถียรภาพ ความมั่นคงของประเทศในการสร้างความสามารถในการแข่งขันได้ หากจัดการศึกษาไปแล้วผู้เรียนมีงานทำหลังสำเร็จการศึกษานั้นคือเป้าหมายสำคัญและเป็นความสำเร็จที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากภาคประกอบการ

ซึ่งรองศาสตราจารย์เกษมสันต์ วัฒนานรงค์ ได้ให้ข้อมูลในส่วนดังกล่าวว่า ความสามารถในการได้รับการจ้างงาน (Employability) กลายเป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาในยุคหลังปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมาประกอบกับระบบทุนนิยมที่ให้ความสำคัญกับสังคมที่ยึดถือการทำงานเป็นสำคัญ (Work-Oriented Society) ทำให้การศึกษาสนองความต้องการของสังคมและของบุคคล โดยการทำให้นักเรียนทำตามความต้องการทั้งของสังคมและของบุคคลการศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่โลกของงานเรียกว่า “อาชีพศึกษา” (Career Education) จึงเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาของหลายประเทศทั่วโลก “อาชีพศึกษา” เป็นการรวมเอาแนวคิด ๒ ประการเข้าด้วยกัน ประการหนึ่งใช้รูปแบบ “การมีงานทำ” (Occupational Model) เป็นตัวกระตุ้น อีกประการหนึ่งจะใช้รูปแบบ “การเตรียมคนเข้าสู่โลกของงาน” (Career Model) การใช้รูปแบบ “การมีงานทำ” นั้น จะใช้ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับการฝึกทักษะที่สอดคล้องกับงานหรืออาชีพที่จะปฏิบัติงานส่วนรูปแบบ “การเตรียมคนเข้าสู่โลกของงาน” จะใช้ระบบการศึกษาที่มีอยู่ให้การศึกษแก่ผู้เรียนในวิธีและรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ในแต่ละช่วงของจุดสิ้นสุดขั้นการเรียนในแต่ละระดับ จะเห็นได้ว่ารูปแบบ “การเตรียมคนเข้าสู่โลกของงาน” หรือ Career Model นั้น จะกว้างกว่ารูปแบบ “การมีงานทำ” หรือ Occupational Model ซึ่งไม่เน้นเฉพาะทักษะที่จะทำงานเท่านั้น แต่จะรวมถึงเจตคติ ความรู้ และความคิดของตนเองที่สร้างให้เกิดกระบวนการตัดสินใจ โดย Career Model นี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง และดำเนินแผนการเรียนซึ่งแต่ละคนจะเป็นผู้กำหนดซึ่ง Model นี้ไม่ใช่เฉพาะผู้เรียนในวัยมัธยมศึกษาแต่จะใช้กับทุกคน ที่เป็นผู้เรียนโดยไม่จำกัดด้วยอายุและจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้สามารถค้นพบจุดมุ่งหมายของตนเองในการทำงานและเลือกงานที่ต้องการจะทำในอนาคตด้วย

สถานศึกษาส่วนมากที่มีอยู่ขณะนี้ใช้หลักสูตรเนื้อหาวิชาเป็นหลัก (Subject-Centered Curriculum) โดยที่ขอบเขตและลำดับขั้นของทักษะต่าง ๆ ได้บรรจุไว้ในรายวิชาของแต่ละสาขาวิชาในแต่ละหลักสูตรการศึกษาและผู้เรียนก็เรียนตามลำดับที่จัดไว้ การประเมินความสำเร็จในแต่ละระดับการศึกษาไม่อาจจะประมาณได้ชัดเจนว่าแตกต่างกันอย่างไรในภาวะของความสามารถในการได้รับการจ้างงาน (Employability)

โดยที่ “อาชีพศึกษา” (Career Education) นั้น สามารถกำหนดเป็นขั้นต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑) **Career Awareness** เรียกว่า เป็นขั้นตระหนักในอาชีพเป็นการสร้างเจตคติและค่านิยมของการทำงาน โดยให้ตระหนักถึงคุณค่าของอาชีพที่มีต่อการดำรงชีวิตโดยเรียนรู้จากระบบโรงเรียน และประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้านและชุมชนการศึกษานี้จะเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ โดยยังไม่ให้รายละเอียดของงานมากนักจะกล่าวถึงงานและอาชีพโดยส่วนรวมเป็นการสร้างความคิดเกี่ยวกับโลกของงานและอาชีพเท่านั้น (World of Work)

๒) Career Orientation เรียกว่า เป็นขั้นสร้างพื้นฐานอาชีพให้ผู้เรียนได้รู้จักกลุ่มของอาชีพ (Occupational Clusters) ที่มีอยู่ในสังคมและเริ่มต้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจะคาบเกี่ยวกับประถมศึกษาตอนปลาย โดยเริ่มจากระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เป็นการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักอาชีพในกลุ่มต่าง ๆ เพื่อหาอาชีพที่ตนเองชอบและสนใจที่จะมีชีวิตและทำงานในอาชีพนั้น

๓) Career Exploration เรียกว่า เป็นขั้นสร้างอาชีพที่ต้องการ โดยในขั้นนี้จะอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคาบเกี่ยวกับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๒ - ๔ ในระดับนี้จะเป็นการเสริมสร้างอาชีพที่ผู้เรียนแต่ละคนสนใจในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ (Occupational Group within Clusters) ผู้เรียนจะรู้ว่าตนเองสนใจและต้องการจะมีอาชีพในกลุ่มใด

๔) Career Preparation เรียกว่า เป็นขั้นการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ ซึ่งจะอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นต้นไป เริ่มตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จนถึงจบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยแยกระดับของความต้องการในการประกอบอาชีพถ้าผู้เรียนต้องการเป็นช่างฝีมือก็จะเข้าสู่โปรแกรมการฝึกอาชีพ เป็นช่างฝีมือถ้าต้องการเป็นผู้มีวิชาชีพชั้นสูงก็เรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยต่อไป

นอกจากนี้ การศึกษานอกระบบยังได้มีการส่งเสริมและดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาไปจนถึงการฝึกอาชีพในส่วนของผู้เรียนนั้นต้องการให้ผู้เรียนสามารถรู้จักตนเองและเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องในโลกของงานกระบวนการแนะแนวอาชีพต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนสามารถรู้จักตนเอง (Know Yourself) แล้วทำการสำรวจสิ่งที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับตนเอง (Explore Possibilities) จากนั้นก็จะสามารถหาทิศทางที่เหมาะสมสำหรับตนเอง (Set Directions) และดำเนินการเข้ารับการฝึกอาชีพหรือเรียนในสิ่งที่เหมาะสมกับตน (Take Action) การเปลี่ยนแปลงเป้าหมายการศึกษาเพื่อการพัฒนาเป็น การนำความรู้ ความคิด มาสู่การปฏิบัติ และผลของการปฏิบัตินั้นต้องมีการรับรองอย่างเป็นรูปธรรม การตราพระราชบัญญัติเป็นการนำความคิด ความรู้มาสู่การปฏิบัติที่มีผลในการบังคับใช้ และการอาชีวศึกษาของประเทศไทยได้พัฒนามาถึงระดับของการมีพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ นับได้ว่าเป็นพัฒนาการจนมาถึงขั้นที่สูงมาก เนื่องจากการได้มีพระราชบัญญัติ หรือกฎหมายที่ประกาศใช้แล้ว เป็นผลมาจากการรวบรวมความรู้ ความคิด หลักการ ทฤษฎีและปรัชญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสู่การปฏิบัติที่มีบทบังคับให้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด จึงถือเป็นบทสรุปที่เป็นข้อยุติทางด้านความคิดที่มีต่อกระบวนการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพได้ระดับหนึ่ง

บทที่ ๓

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน

๓.๑ สถานการณ์การจัดการเรียนรู้สู่อาชีพของอาชีวศึกษาในปัจจุบัน

ภาพสะท้อนบริบทการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในปัจจุบันประสบปัญหาทั้งในเรื่องของคุณภาพและปริมาณ โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องคุณภาพของอาชีวศึกษาที่เกิดจากสาเหตุสำคัญหลายประการซึ่งสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งกระบวนการจัดการศึกษาที่ไม่ตอบโจทย์การทำงาน ส่วนหนึ่งเนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่มีการพัฒนาและปรับปรุงให้มีความทันสมัยเป็นหลักสูตรดั้งเดิมที่ใช้จัดการเรียนรู้อาจค่อนข้างยาวนาน และใช้เวลาเรียนในหลักสูตรค่อนข้างนาน ส่งผลให้ผู้เรียนในระบบมีสมรรถนะและทักษะไม่ตรงตามสายงาน ในขณะเดียวกันกลับที่มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกวัน แต่หลักสูตรการเรียนการสอนก็ยังคงเป็นเช่นเดิมและไม่มีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ทันสมัยและตอบโจทย์ต่อการทำงานในอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น หลักสูตรที่ไม่ปรับปรุงและต้องใช้เวลาเรียนค่อนข้างนานทำให้ผู้เรียนส่วนหนึ่งหลุดหายไปจากระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่ตอบโจทย์ต่อการมีงานทำ ทั้งนี้ สามารถสรุปสาเหตุสำคัญที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

๑) เนื้อหาไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต้องใช้ประกอบอาชีพ โดยเฉพาะหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาได้ถูกออกแบบมาไม่เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน ละเลยทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการสร้างและจูงใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทักษะตามที่ต้องการ อีกทั้งเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาไม่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทักษะที่ต้องใช้ในโลกของการทำงานจริง สถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่เปิดสอนสาขาวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ สาขาวิชาที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาจำนวนมากเปิดสอนไม่ใช่เป็นสาขาวิชาชีพที่สถานประกอบการต้องการ หากจะพิจารณาข้อมูลผู้เรียนในแต่ละสาขาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาต่าง ๆ จะพบว่า กำลังแรงงานที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาผลิตส่วนใหญ่จะอยู่ในสาขาวิชาที่มีการจ้างงานน้อย ในขณะที่สาขาอาชีพที่มีการจ้างงานมากกลับมีแรงงานที่ผลิตออกมาไม่มาก และไม่มีการจัดหลักสูตรเพื่อผลิตผู้เรียนสาขาใหม่ ๆ ออกมาให้สอดคล้องกับบริบทของงานใหม่ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ มีสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ ที่ทำให้ระบบการจัดอาชีวศึกษาไทยไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการ ประกอบด้วย (๑) สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถที่จะเลือกเปิดสอนหรือจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาใดก็ได้ โดยไม่ต้องพิจารณาความต้องการของสถานประกอบการ และ (๒) การขาดระบบฐานข้อมูลของตลาดแรงงานหรือภาคแรงงานที่จะสามารถนำมาช่วยวางแผนในการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณสมบัติและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ

ในขณะเดียวกันแม้ในกรณีที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเปิดการสอนได้ตรงสาขา แต่เนื้อหาสาระในหลักสูตรไม่ตรงกับทักษะความรู้ที่สถานประกอบการต้องการ หรือหลักสูตรการศึกษาอาจตรงกับความต้องการ แต่ล้าสมัยและไม่ทันต่อบริบทปัจจุบัน เนื่องจากสอนหลักการและเทคนิคการผลิตที่ภาคประกอบการเลิกใช้งานไปแล้ว หรือหลักสูตรอาจจะไม่ได้มีการผนวกทักษะที่จำเป็นและต้องใช้งานจริง หรือถึงแม้หลักสูตรจะผนวกเนื้อหาสาระและรายละเอียดต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาได้

ครบถ้วน แต่การให้ความสำคัญของแต่ละเรื่องที่จัดการเรียนการสอนอาจไม่สะท้อนต่อสภาพการทำงานที่เกิดขึ้นจริง โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาหลักสูตรกับความต้องการของสถานประกอบการนั้นเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับส่วนต่าง ๆ ดังนี้ (๑) ระบบการจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ถูกกำหนดโดยครูผู้สอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเป็นหลัก และ (๒) การที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกือบทั้งหมดไม่มีประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการ หรือระบบการทำงานจริงของภาคเอกชน เมื่อปัจจัยทั้ง ๒ อย่างมาประกอบกันก็จะทำให้การออกแบบและจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาเต็มไปด้วยเนื้อหาที่ถูกกำหนดโดยครูผู้สอนอาชีวศึกษา ซึ่งไม่มีความรู้ความเข้าใจในโลกของสถานประกอบการจริง เนื้อหา สาระสำคัญและรายละเอียดในหลักสูตรที่ได้มาจึงมีลักษณะเป็น “เชิงวิชาการ” มากกว่า “เชิงปฏิบัติ” ส่งผลให้การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการได้

นอกจากนี้ แม้หลักสูตรการเรียนการสอนจะสอนทักษะความรู้ที่สอดคล้องตามความต้องการของสถานประกอบการต้องการก็ตาม แต่ผู้เรียนยังขาดความรู้และความเชี่ยวชาญจนไม่สามารถทำงานได้จริง แม้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจะเปิดสอนได้ตรงสาขาวิชา และเนื้อหาสาระของหลักสูตรจะตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ แต่หากกระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความเชี่ยวชาญจริง การเรียนการสอนก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด

๒) สถานอาชีวศึกษาขาดแคลนทรัพยากร ระบบการจัดอาชีวศึกษาของไทยยังขาดการส่งเสริมด้านทรัพยากรอย่างรุนแรง ทั้งทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะครูผู้สอนที่เป็นข้าราชการ ซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอ ทำให้ต้องอาศัยการจ้างครูอัตราจ้างที่มีการทำสัญญาจ้างในระยะสั้น และได้รับค่าตอบแทนที่ต่ำ ไม่สอดคล้องตามคุณวุฒิการศึกษา ไม่มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพและการทำหน้าที่ในการจัดการศึกษา เกิดปัญหาในเรื่องขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนไม่มีความต่อเนื่อง เพราะครูอัตราจ้างดังกล่าวออกกลางคัน เนื่องจากมีการสมัครเข้ารับการแข่งขันได้ในตำแหน่งงานใหม่บ้าง เปลี่ยนแปลงโยกย้ายการทำงานบ้าง ที่ทำให้วิถีชีวิตดีขึ้นกว่าการเป็นครูอัตราจ้าง นอกจากนี้ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ปัจจุบันสถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีวัสดุ ครุภัณฑ์ และห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ ระบบการจัดการอาชีวศึกษาของไทยนั้นได้รับการลงทุนในเรื่องของครุภัณฑ์น้อยมาก ครุภัณฑ์ส่วนใหญ่จึงถูกใช้งานมานานและขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง เกิดการชำรุดและเสียหายตามระยะเวลาการใช้งานมาในเวลาที่ยาวนาน

๓) ปัญหาในระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยที่ระบบอาชีวศึกษาภาครัฐของไทยมีกลไกด้านการประกันคุณภาพ ๒ ส่วน คือ การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก โดยที่ระบบการประกันคุณภาพภายนอกที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะสร้างภาระและปัญหาให้แก่สถานศึกษาอาชีวศึกษาโดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ส่วนการประกันคุณภาพภายในไม่มีประสิทธิผลเพราะใช้กลไกการประเมินตนเอง โดยที่ผู้ประเมินที่ไม่มีกลไกความรับผิดชอบต่อผลการศึกษาและผลการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา ระบบประกันคุณภาพภายนอกไม่มีประสิทธิผลเพราะเน้นตัวชี้วัดที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับคุณภาพการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งนอกจากจะไม่ช่วยพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้แล้ว ยังจะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่สถานศึกษาอาชีวศึกษาและทำให้ปัญหาคุณภาพที่แท้จริงไม่ถูกค้นพบและไม่ได้รับการแก้ไข

ภาววรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์ ได้นำเสนอบทความทางวิชาการ เรื่อง พลิกโฉมหน้าอาชีวศึกษา ด้วยเทรนด์ทักษะแห่งโลกอนาคต โดยเริ่มต้นด้วยข้อเท็จจริง ๒ ประการเกี่ยวกับอาชีวศึกษา กล่าวคือ

๑) ไม่ใช่คำพูดเกินจริงหากบอกว่า ในสายตาของใครหลายคน การฝึกอบรมด้านเทคนิคและการอาชีวศึกษา (technical and vocational education and training (TVET)) อาจไม่เคย “คูดี” สู้อาชีพเรียนสายสามัญและการเรียนอุดมศึกษาได้เลย โดยเรื่องดังกล่าวเป็นปัญหาร่วมกันของอาชีวศึกษาแทบทั้งโลก ถึงขนาดที่ UNEVOC หรือศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาในสังกัด UNESCO ต้องจัดทำแนวทางพัฒนาภาพลักษณ์ของการเรียนระบบนี้เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากปัญหาด้านภาพลักษณ์ไม่เพียงส่งผลต่อตัวผู้เรียน ผู้ปกครอง แต่อาจทำให้รัฐ องค์กรธุรกิจ ไปจนถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีแรงจูงใจลงทุนพัฒนาการศึกษาประเภทนี้ต่ำลง

๒) นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมักเลือกเรียนเทคนิคและการอาชีวศึกษา แทนการเรียนในสายสามัญ เนื่องจากมีค่าเล่าเรียนถูกกว่า รวมถึงเชื่อว่าการเรียนอาชีวศึกษาจะเป็นใบเบิกทางเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทักษะที่มีจะเป็นที่ต้องการ มั่นคงและแน่นอน

ข้อเท็จจริงข้างต้นถือเป็นภาพสะท้อนอาชีวศึกษาในบ้านเรา กล่าวคือภาพลักษณ์ของการเรียนสายอาชีพยังไม่อาจสู้อาชีพการศึกษาภาคปกติ และดูเหมือนว่าภาครัฐก็ไม่ได้ใส่ใจในการลงทุนพัฒนาภาพพจน์ อีกแง่หนึ่ง การเรียนเทคนิคและอาชีวศึกษากลับเปรียบเหมือนความหวังของผู้เรียนที่มีต้นทุนทางสังคมน้อยกว่าผู้อื่นในการยกระดับคุณภาพชีวิตตนเองและครอบครัว รวมถึงเป็นความหวังของตลาดแรงงานซึ่งต้องการผู้เชี่ยวชาญทักษะเฉพาะทางด้วย

จากรายงาน “Trends in New Qualifications and Competencies for TVET” โดย UNEVOC ซึ่งสกัดองค์ความรู้จากการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในกลุ่มประเทศแถบยุโรป มาเป็นกรอบในการพัฒนาอาชีวศึกษาของไทยในอนาคต โดยมีเป้าหมายให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษามีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยหากจุดเด่นของการเรียนเทคนิคและอาชีวศึกษา เป็นการศึกษามุ่งพัฒนาคนให้มีทักษะตรงความต้องการของตลาดแรงงาน การหมั่น “อัปเดต” เทรนด์เศรษฐกิจและเทรนด์โลกเพื่อไม่ให้หลักสูตรล้าหลังกว่าความเปลี่ยนแปลงย่อมเป็นเรื่องที่ขาดไปไม่ได้ ในรายงานของ UNEVOC ระบุความท้าทายระดับโลกที่ตลาดแรงงานกำลังเผชิญ รวมถึงอาจจะดำเนินต่อไปอีกหลายทศวรรษข้างหน้า ไว้ ๕ ข้อ ดังนี้

๑) **กระแส Digitalization** ทุกสิ่งทุกอย่างจะถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ไม่ใช่ประโยชน์ใหม่ที่เพิ่งพุดกันเกี่ยวกับโลกการทำงานในอนาคต แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่านวัตกรรมต่าง ๆ นับวันก็จะมีควมก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว ทวีความชาญฉลาด (รวมถึงความซับซ้อน) จนหลายคนอาจตามไม่ทันและส่งผลกระทบต่อตรงในแง่ที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานหรือเปลี่ยนแปลงลักษณะงานที่เคยมีอยู่ไปอย่างสิ้นเชิง แต่สิ่งที่ยังไม่เห็นได้ชัดเจนในตอนี้ คือ ระบบเทคโนโลยีจะไปหยุดพัฒนาที่ตรงไหน หากกระแส Digitalization ยังคงเป็นโจทย์ที่ดิสร้ปตลาดแรงงานอยู่อย่างต่อเนื่อง คนที่ทำงานยุคใหม่ก็ต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นเช่นกัน

๒) **กระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)** หลังจากโลกประสบภาวะโลกร้อน สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง เกิดมลพิษและสูญสิ้นทรัพยากรธรรมชาติมากมาย “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” หรือการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมก็กลายมาเป็นประเด็นร่วมสมัยสำหรับอุตสาหกรรมทุกวงการ คุณสมบัติใหม่ที่ธุรกิจเริ่มมองหาจากคนทำงานจึงเป็นความรู้ความตระหนัก

เกี่ยวกับประเด็นสิ่งแวดล้อม เพื่อดำเนินการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้น้อยที่สุด เกิดประโยชน์และมีความคุ้มค่ามากที่สุด ไปจนถึงร่วมกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อมผ่านวัฒนธรรมองค์กรและไลฟ์สไตล์อื่น ๆ ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการปลูกฝังทัศนคติและการให้ความรู้ที่ถูกต้องในระบบการศึกษานั้นเอง

๓) กระแสการย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศ นอกจากโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เปิดโอกาสให้การศึกษาระหว่างประเทศและเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามประเทศเป็นไปอย่างอิสระแล้ว ความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม วิกฤตเศรษฐกิจ และภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในแต่ละประเทศ ล้วนส่งผลให้อัตราการย้ายถิ่นฐานของประชากรบนโลกเพิ่มสูงขึ้น หลายครอบครัวเดินทางจากบ้านเกิดมาตั้งรกรากในประเทศใหม่ ทำให้ในสังคมหนึ่ง ๆ เราอาจพบความหลากหลายทางเชื้อชาติมากขึ้น ข้อมูลที่น่าสนใจคือ ที่ผ่านมามีการเรียนเทคนิคและอาชีวศึกษาในหลายประเทศเป็นระบบการศึกษาที่ต้องรองรับนักเรียนต่างชาติจำนวนมาก และรับหน้าที่เตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ น่าจะคาดเดาได้ไม่ยากว่าอาชีวศึกษาในอนาคตต้องคำนึงถึงแผนรองรับนักเรียนข้ามชาติให้อยู่ร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียนและครูในประเทศด้วย

๔) กระแสส่งเสริมการสร้างผู้ประกอบการ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ดีมีส่วนช่วยให้คนตัวเล็กตัวน้อยลิ้มรสอำนาจ และโอกาสดังกล่าวย่อมเพิ่มขึ้นถ้าได้รับการศึกษาที่ดีควบคู่กัน การเรียนเทคนิคและอาชีวศึกษาในระดับโลกจึงพยายามเสนอให้มีหลักสูตรส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการเพื่อความก้าวหน้าของตัวบุคคลและสังคมเศรษฐกิจโดยรวม นอกจากนี้ การศึกษาแนวคิดแบบผู้ประกอบการจะทำให้คนทำงานมองเห็นภาพกว้างของเทรนด์ตลาด ความต้องการของผู้บริโภค และมีมุมมองการแก้ไขปัญหาที่ยืดหยุ่น ปรับตัวตามสถานการณ์ได้ดียิ่งขึ้น เป็นทักษะเอาตัวรอดที่ดีในตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

๕) บทเรียนและบาดแผลจาก COVID-19 สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ผ่านมา ส่งผลสำคัญเกิดวิกฤตการณ์ว่างงานครั้งใหญ่ทั่วโลก สถานการณ์ดังกล่าวไม่เพียงแต่จะทำให้คนว่างงานเท่านั้น แต่ยังเปรียบเสมือนเชื้อไฟเร่งให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมและการทำงาน ธุรกิจหลายแห่งเริ่มลงทุนด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างระบบการทำงานที่ยืดหยุ่นมากขึ้น สะดวกยิ่งขึ้น อย่างหุ่นยนต์แทนแรงงานคน ออฟฟิศ IOT ฐานข้อมูลแบบ Digital Cloud แพลตฟอร์มและเครื่องมือสำหรับทำงานจากระยะไกล (remote working) เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ COVID-19 ได้เข้ามาเร่งกระบวนการ Digitalization ให้เกิดเร็วขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ยังตอกย้ำกระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้ผนวกเข้ากับวิสัยทัศน์และการทำงานในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เนื่องจากโรคระบาดทำให้คนเริ่มตระหนักถึง “สัญญาณเตือน” จากธรรมชาติ และเริ่มมองภาพอนาคตในสังคมที่ปลอดภัยมากขึ้นกว่าเดิม

ผลพวงจากกระแสความท้าทายข้างต้น โดยเฉพาะเทรนด์ Digitalization และการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่กำลังมาแรงในทุกสาขาอาชีพ ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์หรือทำนายอนาคตของตลาดแรงงานได้ว่า อีกไม่นานย่อมต้องเกิดตำแหน่งงานใหม่ อาชีพใหม่ ในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล โทรคมนาคม การตลาด การเงิน และการให้บริการด้าน IT เช่น สถาปนิกที่เชี่ยวชาญการออกแบบสภาพแวดล้อม IOT ผู้พัฒนาและดูแลรักษาปัญญาประดิษฐ์และโครงสร้างพื้นฐานของฐานข้อมูล Big Data โดยเฉพาะ หรือแม้แต่อาชีพที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมพลังงานสะอาด เป็นมิตร

ต่อสิ่งแวดล้อม เช่น นักติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ วิศวกรพลังงานทดแทน วิศวกรกังหันลม และนักอุตุนิยมวิทยาเกษตร ฯลฯ ยิ่งไปกว่านั้นภาพการทำงานในธุรกิจต่าง ๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เพราะในธุรกิจการทำงานต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะหันมาใช้หุ่นยนต์ เครื่องจักร หรือระบบการควบคุมอัตโนมัติในการทำงานกิจวัตรจนกลายเป็นเรื่องปกติ เปิดโอกาสให้คนหันไปใช้เวลากับงานซับซ้อนมากขึ้น เช่นงานที่เรียกร่องทักษะ soft skill หรือทักษะที่เครื่องจักรไม่สามารถทำแทนได้ รวมถึงงานที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวขึ้นอยู่กับบริบทสังคมการเมืองแต่ละแห่งที่ร่วมกำหนดทิศทางตลาดแรงงานด้วยว่าอาชีพไหนไม่ได้ไปต่อ และอาชีพไหนต้องปรับตัวอย่างไร ทุกวันนี้อาจพอเห็นสัญญาณเตือนบ้างแล้วว่าอาชีพที่เกี่ยวกับการจัดการโกดังเก็บสินค้า (warehouse) โลจิสติกส์ การคมนาคม และลักษณะของงานในส่วนของการผลิตสินค้า (production line) มีสิทธิ์ถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรอัตโนมัติสูง เช่นเดียวกับงานที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมอย่างอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงฟอสซิลก็มีสิทธิ์ที่จะโดนลดบทบาทสำคัญลง

สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือคนทำงานที่มีอายุน้อยหรือผู้เรียนที่จบใหม่อาจถือว่าเป็นกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบเต็ม ๆ กลุ่มคนเหล่านี้มักเริ่มต้นด้วยตำแหน่งเล็ก ๆ ทำงานจิพาระรายวันหลังเรียนจบ เช่น เป็นพนักงานขาย ลูกมือทำอาหารในครัว บริกร งานสนับสนุนเบื้องหลัง ฯลฯ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ต่อไปอาจจะสาบสูญ เพราะถูกเครื่องจักรอัตโนมัติทำงานแทนเสียหมด ดังนั้น การศึกษาสายอาชีพจำเป็นที่จะต้องช่วยเติมทักษะ ความรู้ความสามารถใหม่ ๆ ที่เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาออกไป จะมีศักยภาพมากพอสำหรับการทำงานในระดับที่สูงขึ้นกว่าตำแหน่งลูกมือ คนทำงานเบ็ดเตล็ดรายวัน และสำคัญกว่า หุ่นยนต์ในท้องตลาด

นอกจากนี้ รายงานของ UNEVOC เสนอว่า การเรียนเทคนิคและอาชีวศึกษาควรสร้างทักษะพื้นฐานอย่างการเรียนเขียนอ่าน คิดคำนวณ Digital Literacy ควบคู่กับทักษะการรู้คิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ (critical thinking) ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ไขปัญหาแบบ complex problem solving การหาความรู้ด้วยตัวเอง และการมีวินัย ที่สำคัญ ไม่ควรลืมทักษะด้านอารมณ์และสังคม เช่น ความรับผิดชอบ ละเอียดลออ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้เท่าทันตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ ต้องผนวกรวมเข้ากับการเรียนรู้ทักษะเฉพาะทางตามแต่ละสาขาอาชีพอันเป็นจุดเด่นของอาชีวศึกษา นอกเหนือไปจากภาพกว้างข้างต้น สิ่งที่ควรพิจารณาต่อคือการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อรับมือกับกระแสความท้าทายแต่ละด้าน โดยเฉพาะทักษะสำคัญของอาชีพสายเทคโนโลยี ซึ่งคุณสมบัติสำคัญที่นักพัฒนาเทคโนโลยีควรมี คือ สามารถใช้ข้อมูลจำนวนมากมาวิเคราะห์ ทดสอบความเป็นไปได้ที่จะเกิดข้อผิดพลาดในโปรแกรมและปรับปรุงให้เหลือน้อยที่สุด สามารถร่วมงานกับผู้เชี่ยวชาญศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบการใช้พลังงานอย่างประหยัดที่สุด รวมถึงเข้าใจความต้องการ ทำงานร่วมกับฝั่งนักออกแบบที่เป็นผู้ใช้หลักได้ ด้วยเหตุนี้ การฝึกอบรมด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาจึงต้องเร่งเติมทักษะด้าน IT ควบคู่ไปกับทักษะทางด้านสังคม

ข้อเสนอของ UNEVOC ว่าด้วยทักษะที่อาชีวศึกษาควรมอบให้แก่อาชีพสายเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นนักออกแบบโปรแกรม วิศวกรปัญญาประดิษฐ์ ผู้ดูแล Cloud Computing จำเป็นต้องได้รับ ได้แก่ ทักษะพื้นฐานที่ใช้ได้ทุกอาชีพ เช่น การสื่อสาร การเจรจา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ไขปัญหา รวมถึง soft skill อย่างความเป็นผู้นำเสริมด้วยทักษะด้านเทคโนโลยีเบื้องต้น เช่น ความรู้ในการใช้งาน

คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชันพื้นฐาน ไล่ระดับไปจนถึงแอปพลิเคชันที่ใช้ในวงการอุตสาหกรรมอย่างแพร่หลาย ทั้งแอปพลิเคชันสำหรับการออกแบบเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย การตลาดออนไลน์ ก่อนต่อยอดด้วยความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่กำลังมาแรง เช่น Data Science การประมวลภาษาธรรมชาติ (Natural language processing) หุ่นยนต์ ระบบทำงานอัตโนมัติ Cloud Computing และความปลอดภัยทางไซเบอร์ อนึ่ง ทักษะสำหรับสายเทคโนโลยีที่สำคัญที่อาจเรียนรู้ได้เพิ่มเติม คือ ทักษะเฉพาะทางสำหรับบางอาชีพ เช่น การตัดต่อวิดีโอ ทำคอนเทนต์ และทักษะการขาย เช่นเดียวกับความรู้ทางธุรกิจอย่างการตลาด การบริหารจัดการโปรเจกต์ ดูแลงบประมาณ ที่สามารถขยายโอกาสด้านการประกอบอาชีพหรือพัฒนาธุรกิจเป็นของตัวเองในอนาคต

จากหลักการและแนวคิดข้างต้น การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้จำเป็นต้องวางแผนและจัดระบบการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ โดยในภาพกว้าง UNEVOC เน้นย้ำว่าอาชีวศึกษาควรยึดหลักจัดการศึกษาแบบมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner-centred approach) เช่นเดียวกับการศึกษาทั่วโลก โดยแบ่งแนวทางจัดการเรียนรู้ได้อีก ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑) เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning) หรือการเรียนรู้จากการลงมือทำเป็นหลัก ซึ่งในอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มักใช้แนวทางนี้ผ่านการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานจริง ฝึกงานจริง อย่างไรก็ตาม สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาก็สามารถมีส่วนช่วยให้คนสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้มากขึ้น จากการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) ที่ให้ผู้เรียนพยายามแก้โจทย์ปัญหาจากการผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน หรือการเรียนการสอนแบบใช้โครงการ (project-based learning) ที่ผลักดันให้นักเรียนได้ใช้ทักษะหลาย ๆ ด้าน เพื่อพัฒนาโครงการตามความสนใจ

๒) เน้นการเรียนรู้แบบโต้ตอบ (Dialogic learning/Peer-learning) ผู้เรียนจะได้ร่วมทำงานกับเพื่อนเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ไปด้วยกัน แบ่งปันความรู้ ทักษะ และเทคนิคให้แก่กัน การเรียนเช่นนี้จะช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านอารมณ์และสังคม รวมถึงการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตการทำงานจริงได้ทุกสาขาอาชีพ

๓) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) ระหว่างการเรียนภายในห้อง (หรือทางออนไลน์) กับครูอาจารย์ และการเรียนแบบออกไปทำกิจกรรมนอกห้องเรียน ในชุมชน หรือในสถานที่ทำงาน ตัวอย่างการเรียนรู้ตามแนวทางนี้คือโมเดลห้องเรียนกลับด้าน (flipped classroom model) ซึ่งให้ผู้เรียนไปค้นคว้าหาความรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ที่จัดให้ก่อนเข้าคลาส แล้วใช้เวลาในห้องซักถามข้อสงสัยเพิ่มเติม และโมเดลห้องเรียนหมุนเวียน (station rotation model) ซึ่งเปลี่ยนวิธีการสอนไปเรื่อย ๆ จากบทเรียนออนไลน์ เป็นการพบกันกับครูในห้อง สลับกับทำงานกลุ่มหรือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ

นอกเหนือไปจากหลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว ประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมคือการเรียนเพื่อเสริมทักษะ เฉพาะด้านอย่างทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และทักษะผู้ประกอบการเพื่อเท่าทันความเปลี่ยนแปลงของเทรนด์โลก

ในรายงานของ UNEVOC แนะนำการสอนทักษะการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่าควรเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมศึกษาประเด็นสิ่งแวดล้อมที่ตนสนใจ ผ่านการเรียนรู้แบบ Problem-based หรือ Project-based ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานเป็นทีม ร่วมถกเถียง แลกเปลี่ยนมุมมอง

ต่อประเด็นความยั่งยืน คิทธิวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในแง่ปัจเจกและสังคมส่วนรวม เสนอแนะทางออก พร้อม ๆ กับฝึกการอ่านเขียน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ บรรยากาศของห้องเรียนยังสามารถส่งเสริมลักษณะพฤติกรรมที่ดีเกิดขึ้นได้ เช่น การลดการใช้กระดาษ ปิดไฟ หลังเลิกใช้ คัดแยกขยะ ให้เป็นนิสัยติดตัวของผู้เรียนเมื่อออกไปทำงาน ส่วนการเรียนรู้ทักษะผู้ประกอบการ โดยทั่วไปใช้แนวทาง ๒ วิธี คือ ๑) ใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์ ลงมือทำ เช่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าไปช่วยเหลือ สร้างสรรค์แนวคิดทางธุรกิจใหม่ ๆ ให้แก่ธุรกิจจริงในท้องถิ่น และ ๒) การเรียนรู้ผ่านการทำ โครงการ แผนการประกอบธุรกิจ หรือสถานศึกษาอาจจัดกิจกรรมเพิ่มเติมเช่น งานวิชาการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมาร่วมงาน ออกร้านค้า เป็นการฝึกทักษะแบบสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

อนึ่ง การเรียนสายอาชีพสมัยใหม่ย่อมหนีไม่พ้นกระแสความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เช่นเดียวกับวงการอื่น ๆ เราจะมีแหล่งข้อมูลออนไลน์จำนวนมาก ทั้งบทเรียน แบบแปลน prototype ให้ผู้เรียนเข้าไปเรียนรู้เพิ่มเติมได้ง่ายขึ้นผ่านสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ต เกิดวิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ อย่างเกม ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจไม่น่าเบื่อ แลยังสามารถใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือการเรียนรู้ เช่น สร้าง ภาพเครื่องจักร อุปกรณ์ สถานการณ์เสมือนจริงด้วย Virtual Reality (VR) เพื่อฝึกฝนการทำงานซ้ำ ๆ ได้อย่างปลอดภัยและสะดวก ใช้เครื่องพิมพ์ 3D printing เพื่อสร้างแบบ ต้นอย่างงาน ทำให้เห็นภาพ และแก้ไขได้ตามที่ต้องการ เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น ในอนาคตอาจมีการประยุกต์ AI เข้ามาช่วยจัดสรร บทเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความสามารถในการเรียนรู้ รวมถึงมาเป็น “ครู” ช่วยสอนด้วย ก็เป็นไปได้ ซึ่งทั้งหมดนี้นับว่าเป็นโอกาสดีที่ทำให้ผู้เรียนได้คลุกคลีคุ้นเคยกับเทคโนโลยีต่าง ๆ ก่อนเข้าสู่ โลกการทำงานที่จะเต็มไปด้วยสารพัดนวัตกรรมในภายภาคหน้า

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสุดท้ายที่จะทำให้การเรียนการสอนอาชีวศึกษาประสบผลสำเร็จ คือ ครูหรือผู้ฝึกอบรมเองต้องปรับเปลี่ยนตนเองไปตามหลักสูตรและยุคสมัยด้วย เมื่อทักษะประเภท soft skills ทวีความสำคัญมากขึ้นในตลาดแรงงาน ครูอาจต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้เพียงอย่างเดียว เป็นผู้ที่ช่วยสอนทักษะชีวิต ทักษะอารมณ์และสังคม รวมถึงให้การสนับสนุนอื่น ๆ เช่น ดูแลสภาพจิตใจ ให้ความสำคัญกับการปรับตัวของนักเรียนต่างชาติ พร้อมกันนั้น ทางภาครัฐ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก็ต้องหยิบยื่นความช่วยเหลืออย่างการฝึกอบรมทักษะทางเทคโนโลยีเพิ่มเติม เสริมความรู้ เรื่องผู้ประกอบการ เพื่อให้ครูสามารถปรับตัวตามกระแสไปด้วยกันกับผู้เรียน

๓.๒ สถานการณ์การเกิดอาชีพใหม่ และอาชีพใหม่ที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นตาม บริบทความเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างต่อเนื่อง ระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่มีปรัชญาในการจัดการ เรียนรู้เพื่อผลิตและพัฒนาผู้เรียนเข้าสู่การประกอบอาชีพนั้นหากไม่มีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การเรียนรู้ รวมทั้งกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ก็ยากที่จะมีผู้สนใจ เข้าเรียนในระบบปกติ และในขณะเดียวกันผู้เรียนก็จะหันมาเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ด้วยตัวเอง จากบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จในช่องทางอาชีพต่าง ๆ และถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อสร้างแนวทางและแรงบันดาลใจให้ผู้ชมได้มีแนวคิดและเข้าสู่การประกอบอาชีพจริง

เมื่อโลกพัฒนาไปข้างหน้าด้วยพลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดอาชีพในยุคดิจิทัลแนวใหม่ขึ้นมามากมาย บางอาชีพสามารถทำงานผ่านอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่มี

ต้องใช้เวลาลงทุน บางอาชีพเพียงใช้องค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับประเภทของงานใหม่ ๆ ก็สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ โดยสามารถแบ่งกลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน ดังนี้

๑) กลุ่มอาชีพผ่านระบบออนไลน์

- **นักเขียนโค้ด (Coder)** ในยุค ๔.๐ กระบวนการต่าง ๆ ในการทำงานและการดำเนินชีวิต หากอาศัยเพียงแรงมนุษย์คงไม่เพียงพอ สำหรับ Coder จะเป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวก และทำให้เกิดความเป็นไปได้ในสิ่งที่มนุษย์อยากจะทำ ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและเติบโตได้มากขึ้น จึงเป็นตำแหน่งอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญและต้องการอย่างมาก

- **นักวางกลยุทธ์ (Strategist)** ปัจจัยสำคัญของการเติบโตทางธุรกิจหรือการทำงานต่าง ๆ คือการวางกลยุทธ์และมองเห็นอนาคต เพื่อให้เกิดมุมมองใหม่ ๆ และสร้างจุดเด่นจุดแข็งของธุรกิจขึ้นมาได้ นับเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างมากในการทำให้ธุรกิจต่าง ๆ เติบโตขึ้น

- **นักออกแบบจากประสบการณ์ผู้ใช้งาน (User Experience Designer)** ในการทำงานธุรกิจ อีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้ธุรกิจเติบโตได้ ธุรกิจนั้นต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับ user โดย UXD จะเป็นผู้ออกแบบโดยอาศัยการเรียนรู้และสังเกตพฤติกรรมของ user แล้วนำไปพัฒนา ทำให้สินค้าและบริการสามารถเข้าถึง user ได้ดียิ่งขึ้น จึงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ขาดไม่ได้ขององค์กร

- **นักพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Developer)** ปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก และเบื้องหลังเทคโนโลยีต่าง ๆ ก็จะมีนักพัฒนาซอฟต์แวร์เป็นผู้คอยสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีเหล่านี้ จึงเป็นอาชีพที่เป็นกลไกสำคัญของการทำให้เกิดเทคโนโลยีต่าง ๆ และมีโอกาสก้าวหน้าสูง

- **นักพัฒนาและออกแบบเว็บไซต์ (Website Designer & Developer)** ในยุคดิจิทัลแบบนี้ ผู้ประกอบการทั้งรายใหญ่รายย่อยย่อมไม่มีใครที่ยอมตกยุค ไม่มีเว็บไซต์หรือเว็บเพจเป็นของตัวเอง เพราะถือเป็นหน้าร้านเป็นหน้าต่างให้กับองค์กรอีกช่องทางหนึ่ง นักออกแบบเว็บไซต์จึงต้องถูกตามตัวเรียกใช้บริการ เพื่อสร้างเว็บไซต์ที่หน้าตาสวยงาม เน้นการนำเสนอที่น่าสนใจ ใช้งานง่าย ค้นหาสะดวก อีกทั้งยังช่วยเพิ่มประสบการณ์แปลกใหม่ให้ลูกค้าที่มาเยี่ยมชมเว็บไซต์ ใครเป็นมืออาชีพสายนี้มีงานเพียบแน่นอน

- **Digital Copywriter** เป็นนักเขียนที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของตัวสินค้าและบริการ หรือตัวแบรนด์เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกที่คล้อยตาม ถือเป็นบุคคลที่ทำงานสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันกับ Digital Content Creator เพราะ Content ยังเป็นสิ่งสำคัญที่แบรนด์ต่าง ๆ ต้องการสื่อสารไปถึงผู้บริโภค ไม่ว่าจะช่องทางการสื่อสารจะเปลี่ยนรูปแบบไปเพียงใดก็ตาม นักเขียนสำหรับสื่อออนไลน์จึงต้องมีความสามารถในการเลือกใช้คำที่สร้างสรรค์ เหมาะสม และโดนใจกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งยังต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่ควบคู่กันไปด้วย

- **นักพัฒนาแอปพลิเคชัน (Application Developer)** อาชีพนักพัฒนาแอปพลิเคชันเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ที่มีความคุ้นเคยกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ จึงนับเป็นอาชีพแห่งอนาคตของคนรุ่นใหม่ ที่ลงทุนน้อย โดยใช้เพียงแค่คอมพิวเตอร์เครื่องเดียว บวกกับทักษะด้านดิจิทัลและความคิดสร้างสรรค์ ก็สามารถเป็นนักพัฒนาแอปพลิเคชันได้แล้ว และหากมีทักษะด้านธุรกิจก็สามารถต่อยอดกลายเป็นผู้ประกอบการเองได้อีกด้วย ซึ่งการสร้างแอปพลิเคชันใหม่ ๆ ในทางธุรกิจตีราคาได้ตั้งแต่หลักหมื่นจนถึงหลักล้านเลยทีเดียว

- **ขายของออนไลน์** เทรนด์อีคอมเมิร์ซกำลังมาแรง และมีช่องทางให้เติบโตเพิ่มขึ้นอีกเรื่อย ๆ จึงทำให้ธุรกิจขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่ต้องลงทุน ไม่จำเป็นต้องเสียเงินเช่าหน้าร้าน สินค้าบางประเภทไม่จำเป็นต้องสต็อกสินค้า แถมยังสามารถทำเป็นอาชีพเสริมในวันหยุดหรือช่วงเย็นหลังเลิกงาน และบางคนก็ยึดเป็นอาชีพหลัก เพราะสามารถทำงานที่บ้านได้อย่างอิสระ มีเวลาเหลือ แถมยังสร้างกำไรเป็นกอบเป็นกำด้วย สินค้าที่นิยมขายกันก็มีตั้งแต่เครื่องสำอาง อาหาร เสื้อผ้า เพอร์นิเจอร์ ของแต่งบ้าน เป็นต้น

- **Youtuber หรือ Vlogger** ต้องยอมรับว่าปัจจุบันสื่อออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเรามากขึ้น โดยเฉพาะ YouTube และ Facebook เพราะมันง่ายและสะดวกในการค้นหา เนื่องจากทุกคนต่างมีสมาร์ตโฟน และใช้อินเทอร์เน็ตอย่างคึกคัก ทุกวันนี้คนที่ชอบดูวิดีโอคลิป การรีวิวสินค้า คลิปสั้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือข่าวเหตุการณ์สำคัญ ก็ดูผ่าน YouTube, Facebook ทั้งสิ้น นั่นจึงทำให้ Youtuber หรือ Vlogger กลายเป็นอาชีพที่เป็นที่นิยมของเด็กยุคใหม่ โดยที่บางคนก็เริ่มทำตั้งแต่สมัยเรียน มหาวิทยาลัยจนยึดเป็นรายได้หลัก บางคนเริ่มจากงานอดิเรก เพราะเบื่อกับงานประจำ จนสามารถสร้างรายได้ที่น่าพอใจแทนที่งานประจำ จึงไม่แปลกที่ทุกวันนี้ว่าเวลาเดินทางไปไหนมาไหน จึงเห็นแต่เด็กกรุ๊ปใหม่พกกล้องถ่าย selfie หรือพูดกับตัวเองผ่านกล้องบ่อย ๆ

- **สตรีมเมอร์ (Streamer)** ในยุคที่เกมกลายเป็นวัฒนธรรมที่แพร่หลายไปทั่วโลกแล้ว ก็มีอาชีพเกิดใหม่จากวงการนี้มากมาย ในปัจจุบันอาชีพ Streamer หรือนักเล่นเกมมืออาชีพ นับว่าได้รับความนิยมอย่างสูงในประเทศไทย โดยวิธีการของสตรีมเมอร์ก็คือ Live สด การเล่นเกมของตัวเองให้คนอื่นดู ซึ่งยังมีคนดูเยอะเท่าไร สตรีมเมอร์คนดังกล่าวก็ยังมีชื่อเสียง และสามารถสร้างรายได้มากขึ้นเท่านั้น แนวทางการสตรีมเกม ถือเป็นความบันเทิงรูปแบบหนึ่ง คือแม้จะไม่ได้เล่นเองแต่การได้ดูคนอื่นเล่นก็สามารถสนุกไปกับเกมได้ ซึ่ง Streamer กลายเป็นอาชีพที่คนรุ่นใหม่ใฝ่ฝันอยากจะทำกันเป็นอาชีพ เพราะทั้งมีรายได้ที่หาเลี้ยงตัวเองได้ และทำงานที่ได้เล่นเกมชอบ

- **นักการตลาดออนไลน์ (Digital Marketing)** คืออีกหนึ่งเป้าหมายเส้นทางอาชีพของใครหลายคน โดยเฉพาะเด็กกรุ๊ปใหม่ที่สนใจสื่อออนไลน์ เครื่องมือการตลาดและเทรนด์เทคโนโลยีการทำงานในสายงานการตลาดนั้น แม้ไม่ได้เรียนจบมาตรงสายก็สามารถเข้ามาทำได้ นอกจากนี้ข้อดีของอาชีพนี้ยังสามารถทำงานที่ไหนก็ได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้เราฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา และอาชีพนี้ก็กำลังเป็นที่ต้องการในแทบทุกกลุ่มธุรกิจ ไม่ว่าจะขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ยิ่งถ้าเชี่ยวชาญในด้านสื่อออนไลน์หลากหลายประเภท รับรองว่าไม่มีตกงานแน่นอน

- **ครูสอนออนไลน์ หรือ ดิวเตอร์ออนไลน์ (Online Educator)** ยุคนี้การเป็นครูไม่จำเป็นต้องอยู่ในโรงเรียนเสมอไป ถ้าหากมีความรู้หรือมีความเชี่ยวชาญทักษะด้านใดเป็นพิเศษก็สามารถเป็นครูในโลกออนไลน์ได้ โดยการขายคอร์สสอนออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางติดต่อในการรับจ้างสอนตามสถานที่ ทำคลิปวิดีโอการสอนอัปโหลดสู่แพลตฟอร์มต่าง ๆ หรือหากเป็นคนมีทักษะการพูดที่ดีด้วย ก็สามารถไลฟ์สด ถามและตอบปัญหาข้อสงสัยกันกับผู้ชม เหมือนกับการสอนในห้องเรียนเลยที่เดียว

- **SEO Specialist** คือ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้าน SEO หรือ Search Engine Optimization เป็นศาสตร์ในการ Optimize เว็บไซต์ให้ติดอันดับดี ๆ บน Search Engine แบบ Google ซึ่งโดยปกติก็จะหวังให้ติดหน้าแรก อันดับ ๑ - ๓ เนื่องจากจะช่วยเพิ่ม Traffic หรือผู้เข้าชมเว็บไซต์มากขึ้น ผู้ที่จะทำงานด้าน SEO ได้ดี จะต้องเป็นคนที่มีทักษะด้านเทคโนโลยี เข้าใจระบบต่าง ๆ ของโปรแกรม

อินเทอร์เน็ตควบคู่ไปกับการมีองค์ความรู้และทักษะทางการตลาด รู้ว่าจะต้องสร้างเนื้อหาอย่างไรให้ดึงดูดใจกลุ่มเป้าหมาย โดยในปัจจุบันคนรุ่นใหม่เริ่มหันมาสนใจอาชีพนี้กันมากขึ้นแล้ว

- **Trader** เป็นกระแสที่ได้รับความนิยมจากคนรุ่นใหม่และคนทั่วไปเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากถูกมองว่าเป็นอาชีพอิสระที่มีความสบาย ทำงานง่าย รายได้สูง นิยามคำว่าเทรดเดอร์ คือ ผู้แลกเปลี่ยน พ่อค้า นักเก็งกำไร ที่ใช้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยน ในลักษณะของการซื้อมาขายไป แล้วหาผลตอบแทนจากส่วนต่างของราคา โดยสิ่งที่จะเป็นเทรดเดอร์ต้องมี ก็คือความพร้อมของตัวเอง ครอบครัว และคนรอบข้าง รวมถึงแผนธุรกิจ แผนการเทรด แผนสำรอง สำคัญที่สุดก็คือเงินทุน

- **นักออกแบบกราฟิกดีไซน์เนอร์ (Graphic Designer)** อาชีพของคนมีความคิดสร้างสรรค์และมีทักษะในการออกแบบ การทำกราฟิกในแบบต่าง ๆ ก็สามารถทำรายได้จากการเป็นกราฟิกดีไซน์เนอร์ได้เช่นกัน ข้อดีของอาชีพนี้แน่นอนว่าได้สร้างสรรค์จินตนาการให้กลายเป็นความจริง ได้สื่อสารสิ่งที่ต้องการกับผู้คน ได้ร่วมงานรู้จักผู้คนมากมายหลากหลายอาชีพ หลากหลายสังคม มีโอกาสดูงาน และทำงานต่างประเทศ ผลงานสามารถสร้างชื่อเสียงได้ มีพื้นที่แสดงงาน เจอโจทย์ใหม่ที่ น่าสนุก ทำทายอยู่เสมอ ทุกวงการต้องการงานกราฟิก เป็นอาชีพไม่ตาย สามารถเพิ่มเติมความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อขยายขอบเขตงานได้หลายทาง

- **นักเขียนบทความออนไลน์ (Digital Content Creator)** ในยุคที่นิตยสารไม่ได้รับความนิยม หลายคนจึงนิยมไปอ่านข้อมูลหรือบทความ (Content) ในโลกออนไลน์แทน เนื่องจากมีความรวดเร็วและมีข้อมูลที่ทันสมัยกว่า จึงเกิดอาชีพนำเสนอเนื้อหา (Digital Content) ในเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์อย่าง facebook หรือที่เรียกอาชีพนี้ว่า ผู้ผลิตเนื้อหาออนไลน์ หรือนักเขียนบทความออนไลน์ (Digital Content Creator) สำหรับอาชีพนี้มีข้อได้เปรียบตรงที่ไม่ต้องใช้ทุนเยอะ เพียงแค่มีคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก หรือสมาร์ตโฟน พร้อมอินเทอร์เน็ตก็สามารถสร้างคอนเทนต์ที่ในเวลาไหนก็ได้ทันที ส่วนรายได้ก็จะแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ ผู้ผลิตเนื้อหาประจำบริษัท กับผู้ผลิตเนื้อหาอิสระ สำหรับผู้ผลิตเนื้อหาประจำบริษัท ก็ตรงตัวเลยคือ เป็นลูกจ้างของบริษัทหนึ่ง ที่จ้างให้มาเขียนข่าวเขียนบทความ ตามที่บริษัทกำหนด โดยมีรายได้เป็นเงินเดือนเหมือนพนักงานทั่วไป ส่วน Digital Content อิสระ ก็คือนักเขียนออนไลน์ที่มีเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มเผยแพร่คอนเทนต์ของตัวเอง ส่วนรายได้ก็มาจากโฆษณา หรือมีแบรนด์มาจ้างให้ช่วยเขียนคอนเทนต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าหรือบริการของเขา

- **Content Creator** คือ อาชีพที่สร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ อาชีพนี้ยังมีข้อดีคือมีความเป็นอิสระสูง สามารถเป็นนายของตัวเองได้ และเป็นอาชีพที่ไม่ต้องลงทุนเรื่องเครื่องมืออุปกรณ์มาก เพราะสิ่งสำคัญจะมีแค่โทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ต ก็สามารถสร้างสรรค์ผลงานเขียนสักเรื่องได้แล้ว ทั้งนี้ ในเทรนด์การตลาดออนไลน์ อาชีพ Content Creator ยังคงมาแรงต่อเนื่อง และยังเป็นที่ต้องการอยู่ตลอด เพราะตอนนี้ธุรกิจต่าง ๆ หันมาทำการตลาดบนโลกออนไลน์เพิ่มขึ้น มีเว็บไซต์ มีเพจเฟซบุ๊กเกิดขึ้นทุกวัน อาชีพ Content Creator จึงจำเป็นอย่างมากต่อกลุ่มธุรกิจที่ต้องการสร้าง Content ดี ๆ ส่งต่อให้ลูกค้าเพื่อสร้างยอดผู้ติดตามและยอดขายนั่นเอง

- **นักรีวิว (Reviewer)** อาชีพนี้ก็จะคล้าย ๆ กับนักเขียนบทความออนไลน์ แต่รูปแบบการทำคอนเทนต์จะเน้นไปที่การอธิบายลักษณะ คุณสมบัติที่ได้รับ และอธิบายความรู้สึกดี ๆ หรือไม่ดีต่อสินค้า หรือบริการของยี่ห้อหนึ่ง ๆ แทน ซึ่งมักเห็นได้ตามเว็บไซต์ เว็บบล็อก หรือถ่ายเป็นวิดีโอ รีวิวผ่าน Youtube ส่วนรายได้ก็จะมีลักษณะเหมือนกรณีนักเขียนบทความออนไลน์

- **Influencer** เรียกได้ว่าเป็นขั้นตอนต่อไปของนักเขียนบทความออนไลน์ หรือนักรีวิวระดับโปร เนื่องจาก Influencer หมายถึง ผู้มีอิทธิพลในโลกออนไลน์ เป็นกลุ่มหรือบุคคลที่มีผู้ติดตามจำนวนมากในโลกออนไลน์ บุคคลเหล่านี้จะสร้างตัวจากการเป็นนักรีวิว เขียนบทความ หรือทำคอนเทนต์บนแพลตฟอร์มที่ใช้อยู่ เช่น Facebook, Youtube, Blog, Twitter หรือเว็บไซต์ของตัวเอง หากคอนเทนต์มีความน่าสนใจและมีเอกลักษณ์ ก็จะเริ่มมีผู้ติดตามเข้ามา จนพอมีจำนวนมากก็มีโอกาสชักจูงกลุ่มผู้ติดตาม ให้เชื่อในคอนเทนต์ที่สร้างและเกิดความคล้อยตามได้เลย จึงเป็นเหตุให้หลาย ๆ แปรนต์สินค้านิยมจ้าง Influencer ให้ช่วยทำคอนเทนต์โปรโมทขายสินค้าทั้งแบบตรงหรือแบบอ้อม โดยขออิมพลิงของ Influencer ที่สามารถชักจูงกลุ่มผู้ติดตาม ให้กลายเป็นลูกค้าของแปรนต์นั้น ๆ ในอนาคต

- **นักวาดสติ๊กเกอร์ Line** เป็นอาชีพที่ต้องใช้ทักษะการวาดภาพหรือความคิดสร้างสรรค์พอควร โดยหลังจากที่ Line หรือแอปพลิเคชัน ส่งข้อความชื่อดัง เปิดโอกาสให้นักวาดทั่วไปสามารถออกแบบสติ๊กเกอร์ประกอบข้อความไปขายในระบบได้ จึงกลายเป็นอาชีพเสริมยอดนิยม ที่หลายคนหาเวลาว่างไปนั่งออกแบบสติ๊กเกอร์ Line ของตัวเองให้ครบ ๔๐ รูปแบบ จากนั้นก็ส่งไปให้ทาง Line พิจารณา เมื่อผ่านเกณฑ์ ก็จะได้รับสิทธิ์ในการนำสติ๊กเกอร์ Line ไปขาย จากนั้นก็รอรับผลตอบแทนในระยะยาว โดยคิดเป็นรายได้จากราคาขายเกือบครึ่ง จากคนที่ดาวน์โหลดซื้อสติ๊กเกอร์ที่ออกแบบเอง ยังมีคนซื้อเยอะก็ยิ่งได้ผลตอบแทนมากขึ้น

- **ช่างภาพขายภาพออนไลน์ (Stock Photographer)** หลังจากสมาร์ทโฟนได้รับการพัฒนาจนสามารถถ่ายรูปได้สวยเทียบเคียงกับกล้องจริงๆ ทำให้ทุกคนสามารถเป็นช่างภาพเฉพาะกิจกันได้ จึงเป็นโอกาสดีสำหรับการหารายได้จากการขายภาพออนไลน์ นับเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของช่างภาพยุคใหม่ ที่ไม่ต้องไปหาลูกค้า ทำสัญญา เสนอราคา หรือโปรโมทตัวเองให้วุ่นวาย เพียงแค่มียภาพสวย ๆ ที่สื่อความหมายได้ในสมาร์ทโฟน หรือกล้องถ่ายรูป จากนั้นก็ไปสมัครเว็บที่รับเป็นตัวแทนขายภาพออนไลน์อย่าง Microstock ทั้งหลาย ที่เหลือก็รอเงินโอนเข้าบัญชีหลังมีคนมาซื้อ อย่างไรก็ตามอาจดูเหมือนง่าย ทว่าอาชีพช่างภาพออนไลน์ ก็ต้องใช้ทั้งฝีมือและความอดทนอยู่เหมือนกัน เพราะต้องใช้เวลานานน้อย กว่าจะได้กำไรจากภาพที่ขายบนเว็บ และต้องใช้ทักษะเพื่อให้ทางเว็บยอมรับภาพไปขายได้ กับให้ลูกค้าที่เข้ามาเลือกภาพในเว็บ ยอมซื้อภาพของเรา จากคู่แข่งนับแสนนับล้านทั่วโลก

- **เกมเมอร์ (Gamer)** สามารถหารายได้จากการเล่นเกมจะแบ่งเป็น ๒ ประเภทคือนักกีฬา E-Sport กับ Games Caster สำหรับ นักกีฬา E-Sport ก็จะเหมือนกันนักกีฬาจริง ๆ แต่เป็นกีฬาอิเล็กทรอนิกส์ที่แข่งขันด้วยวิดีโอเกมประเภทต่าง ๆ อาทิ เกมวางแผนการรบ เกมต่อสู้ เป็นต้น โดยการประชันทักษะการควบคุมของผู้เล่นที่เป็นคู่แข่ง ส่วนการแข่งขันก็มีเงินรางวัลมีถ้วยรางวัลให้เหมือนนักกีฬาของจริง แต่กว่าจะมาถึงจุดที่เข้าร่วมแข่งขันได้ ต้องผ่านการฝึกซ้อมอย่างหนัก และอาจต้องมีสโมสรรองรับ เพื่อคอยผลักดันไปยังสนามแข่งต่าง ๆ ได้ ส่วน Games Caster จะเป็นการอัดคลิปวิดีโอการเล่นเกมของตัวเอง โดยระหว่างการเล่นก็จะมีบรรยายความรู้สึกไปด้วยขณะเล่น อย่างการแสดงความคิดเห็น การวิจารณ์สิ่งต่าง ๆ ในเกม การแปลเนื้อเรื่อง รวมถึงการสร้างอารมณ์ขันเพื่อเป็นสีสันให้คนดู ส่วนนี้จะคล้าย ๆ กับ Influencer คือ เหมือนเป็นการสร้างคอนเทนต์ ซึ่งหากถูกใจคนดูก็จะเกิดเป็นกลุ่มผู้ติดตามภายหลังได้ จากนั้นก็จะมีแปรนต์สินค้าหรือผู้สนับสนุนมาขอให้ช่วยโฆษณาในที่สุด แต่ทั้งนี้ยังมีการหารายได้อีกรูปแบบคือ การถ่ายทอดสดขณะเล่นเกม ผ่านแพลตฟอร์มที่เปิดให้คนดูสามารถบริจาคหรือส่งเงินสนับสนุน Games Caster ได้

- **รับ Pre-order สินค้า** อาชีพรับ Pre-order สินค้าก็เหมือนกับการฝากซื้อสินค้าแล้วนำมาส่งต่อให้ โดยคิดค่าบริการ “หัวของ” อาชีพนี้เป็นอาชีพในยุคดิจิทัลที่ได้รับความนิยมมากขึ้น

เห็นได้จากตามเพจเฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ของร้านค้า เรามักจะเจอคอมเมนต์ “รับหิ้ว” อยู่บ่อย ๆ เรียกว่าเป็นอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง โดยเราสามารถทำเป็นอาชีพเสริมเป็นครั้งคราวเวลาไปเที่ยวต่างประเทศ หรือเมื่อมีสินค้าลดราคาจากแบรนด์ดัง แล้วก็สร้างเว็บเพจของตัวเองในโซเชียลเพื่อลงรูปสินค้าและโปรโมทให้คนรู้จัก ง่าย ๆ ก็คือการสร้างตัวตนขึ้นมาตัวเอง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นช่องทางในการติดต่อลูกค้า จัดว่าเป็นอาชีพเสริมยุคดิจิทัลที่สามารถบริหารการทำงานได้อย่างยืดหยุ่น และใช้เงินลงทุนไม่มาก เพราะเป็นการพรีออเดอร์ตามจำนวนที่ลูกค้าสั่งซื้อจริง ๆ

๒) กลุ่มอาชีพที่ต้องปฏิบัติงานในที่ตั้ง

- **นักวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyst)** อีกหนึ่งปัจจัยของการเติบโตทางธุรกิจ และเป็นอาชีพที่มีความสำคัญ ก็คือนักวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เชิงสถิติจากข้อมูลจำนวนมาก โดยนำมาตีความและวิจัย เพื่อนำไปวางแผนการดำเนินงานให้มีประโยชน์สูงสุด รวมถึงลดความเสี่ยงต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหา

- **นักวิเคราะห์ระบบคอมพิวเตอร์ (Computer Systems Analyst)** เป็นอาชีพที่ใช้ทั้งความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและด้านธุรกิจ เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้สามารถวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ และวิจัยเทคโนโลยีที่ดีที่สุดเพื่อนำมาใช้ในองค์กร จึงเป็นตำแหน่งที่ขาดไม่ได้เลยในการทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ

- **ผู้จัดการฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Manager)** ในยุคที่มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ และเกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา IT Manager เป็นผู้จัดการด้านเทคโนโลยีให้มีความทันสมัย และแก้ปัญหาอย่างทันทั่วทั้งที่ เพื่ออำนวยความสะดวกสบายแก่ผู้ใช้งาน เป็นตำแหน่งอาชีพที่ทุกองค์กรนั้นต้องการ

- **นักวิเคราะห์ความปลอดภัยของข้อมูล (Information Security Analysts)** การเข้าสู่ยุคดิจิทัลและมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงานและดำเนินชีวิต ข้อมูลต่าง ๆ ได้เข้าไปอยู่ในระบบ Cloud แทบทั้งหมด ดังนั้น สิ่งทีละเลยไม่ได้ก็คือความปลอดภัยของข้อมูลที่มีผู้ไม่หวังดีหรือหาผลประโยชน์จากข้อมูลของผู้ใช้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการ Information Security Analysts เป็นผู้เชี่ยวชาญที่คอยวางแผนเพื่อป้องกันระบบจากการบุกรุกและการโจมตีทางไซเบอร์ ซึ่งไม่แปลกเลยที่อาชีพนี้มีความสำคัญอย่างมาก

- **สถาปนิกเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Network Architect)** จากการใช้งาน Network ในปัจจุบันที่มีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อย ๆ การออกแบบสร้างและบำรุงรักษาเครือข่ายการสื่อสารข้อมูล รวมทั้งการกำหนดงบประมาณการออกแบบเครือข่ายและการติดตั้ง มีความสำคัญอย่างมากทั้งนี้เพื่อรองรับการเติบโตของธุรกิจนั่นเอง

- **ผู้เชี่ยวชาญด้านการสนับสนุนคอมพิวเตอร์ (Computer Support Specialist)** ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับระบบคอมพิวเตอร์ ต้องการการแก้ไขอย่างตรงจุด และรวดเร็ว อาชีพ Computer Support Specialist เรียกได้ว่าเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างมาก เพราะจะเป็นบุคคลที่เข้าไปแก้ปัญหาเหล่านั้นโดยการศึกษาปัญหาจากผู้ใช้งานโดยตรงและให้คำแนะนำที่ถูกต้องอย่างรวดเร็ว

- **วิศวกรหุ่นยนต์ (Robotics Engineer)** อาชีพวิศวกรส่วนใหญ่จะไม่ตกเทรนด์ แต่สำหรับวิศวกรหุ่นยนต์นั้นเป็นสาขาหนึ่งที่มีทิศทางที่สดใสมากในอนาคต เพราะกิจกรรมทาง

เศรษฐกิจทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นระบบคลังสินค้า โลจิสติกส์ เกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) หรือ ภาคการผลิต (Manufacturing) ฯลฯ ต่างก็มีแนวโน้มที่จะประยุกต์ใช้ระบบหุ่นยนต์อัตโนมัติด้วยกัน ทั้งสิ้น

- **START UP ธุรกิจคาเฟ่ ร้านอาหาร** ธุรกิจยอดฮิตที่ถูกเปิดกิจการเป็นว่าเล่นตาม เทรนด์และความนิยมของคนยุคนี้ ก็คงหนีไม่พ้นร้านอาหาร ร้านกาแฟ และคาเฟ่ ที่ปัจจุบันร้านไหนสวย ร้านไหนดังก็จะถูกปิดหมด เพื่อเป็นโลเคชั่นสำหรับถ่ายรูปลงโซเชียลมีเดียในทริปปวันหยุดถัดไป แม้ว่าอาชีพนี้ จะดูเป็นไปได้ง่ายในสถานการณ์การระบาดของโควิด-๑๙ แต่ก็ยังคงเป็นอาชีพที่คนรุ่นใหม่ ใฝ่ฝันอยากจะทำ อยากจะมีธุรกิจเป็นของตัวเอง เพราะเป็นอิสระ ได้ทำในสิ่งที่ตัวเองชอบ ตัวเองรัก และได้เป็นนายตัวเองนั่นเอง

- **นักถ่ายภาพอากาศยานไร้คนขับ (Drone Specialist)** การนำเสนอภาพของสื่อ ในยุคปัจจุบันต้องไม่ธรรมดาแบบเดิม ๆ อีกต่อไป ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ หรือที่รู้จักกันดีในนามของ “โดรน” อาชีพนักถ่ายภาพอากาศยานไร้คนขับจึงเปิดตัวได้อย่างสวยงาม รายได้งาม มีผลงานสร้างชื่อได้ และด้วยลักษณะงานที่ต้องใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญในการถ่ายภาพ มุมสูง การรับมือกับความกดดันและสถานการณ์เฉพาะหน้าหลากหลายรูปแบบ ก็ยิ่งได้คะแนนความยาก เพิ่มขึ้น สามารถเรียกค่าตัวได้สูงลิ่ว

- **นักแปล (Translate)** อีกอาชีพเสริมยุคดิจิทัลที่ไม่เคยหายไปไหนและยังคงเป็นที่ ต้องการของแพลตฟอร์มต่าง ๆ ก็คือนักแปล หนอนหนังสือ สายภาษาที่มีทักษะการอ่านและการแปล ของตัวเองเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว อาจสร้างรายได้จากอาชีพเสริมในยุคดิจิทัลมากกว่าที่เราคิด ยิ่งใครที่ได้ ภาษาที่สาม ก็เป็นที่ต้องการของตลาดและได้ค่าแรงที่สูงตามไปด้วย สำหรับนักศึกษาอาจจะเลือกรับงาน แปลบทความ เรื่องสั้น ที่ไม่ต้องใช้เวลาานมากจนมาเบียดเบียนเวลาเรียน ส่วนใครที่เรียนด้านภาษาอยู่ แล้วการรับงานแปลยังเป็นการเพิ่มพูนทักษะภาษาของตัวเองให้แน่นขึ้นไปอีก ยังมีทักษะสูงเท่าไร โอกาสเพิ่มค่าแรงก็สูงตามไปด้วย แม้ความรู้ทางภาษาจะมาเป็นทีหนึ่ง แต่นักแปลควรศึกษาหาข้อมูล ความรู้ด้านอื่นไปพร้อม ๆ กันอย่าง สังคม ประวัติศาสตร์ เทคโนโลยี ซึ่งจะมีประโยชน์กับการแปล บทความเฉพาะทาง

- **บาร์ิสต้า** สมัยนี้เดินไปทางไหนก็เจอแต่คาเฟ่ โดยเฉพาะทำเลที่มีคนพลุกพล่าน อย่างสถานศึกษาและแหล่งชุมชน แต่ละร้านก็มีจุดเด่นต่างกัน บางร้านเน้นที่รสชาติเครื่องดื่ม บ้างก็เน้น ที่บรรยากาศของสถานที่ตั้ง อีกทั้งคนไทยก็หันมาบริโภคกาแฟแบบ Custom-made กันมากขึ้น ดังนั้น ธุรกิจคาเฟ่จึงสามารถที่จะไปได้ไกล สำหรับอาชีพบาร์ิสต้าจึงเป็นอาชีพในยุคดิจิทัลที่ไม่ได้มีหน้าที่ แค่งกาแฟให้ร่อยอย่างเดียว แต่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ การได้ชงกาแฟรสเข้ม ๆ บริการที่ประทับใจ ให้ลูกค้า อีกทั้งยังต้องหมั่นหาความรู้ด้านกาแฟอยู่เสมอ เป็นเรื่องดีที่จะได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ การทำงานด้านนี้ตั้งแต่ยังเรียน

- **ไกด์นำเที่ยว** ประเทศไทยยังติดอันดับเมืองท่องเที่ยวยอดนิยมอยู่เสมอ ซึ่งเป็นจุด แข็งของไทยมาแต่ไหนแต่ไร ไกด์นำเที่ยวสามารถทำเป็นอาชีพเสริมในยุคดิจิทัลได้ อาจจะเริ่มต้นจาก การเป็นอาสาสมัคร เข้าร่วมชมรมในมหาลัย หรือเป็นผู้ช่วยไกด์ เพื่อสั่งสมประสบการณ์และได้ฝึกภาษา ไปในตัว แล้วจึงไปสอบเพื่อขอใบอนุญาต เพื่อจะได้ทำเป็นอาชีพเสริมในยุคดิจิทัลอย่างถูกต้อง นอกจากนี้เรายังได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากนักท่องเที่ยวหลายเชื้อชาติ ไปพร้อม ๆ กับ

การศึกษาประวัติศาสตร์ เพราะการเป็นไกด์นำเที่ยวต้องมีความรู้รอบตัว และถ่ายทอดออกมาให้เข้าใจได้ง่ายนั่นเอง ยิ่งชั่วโมงบินสูงค่าตัวก็จะได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งไกด์อิสระจะคิดค่าตัวเป็นรายวัน ปัจจุบันมีไกด์นำเที่ยวหลายแบบตามลักษณะการท่องเที่ยว เช่น ไกด์ทัวร์จรัญยาน เดินป่า และชมสถานที่ทางวัฒนธรรม หากใครที่มีพื้นฐานด้านภาษาอยู่แล้วและยังรักการท่องเที่ยว สนุกกับอาชีพนี้แน่นอน

- **นักวิจัยประสบการณ์ลูกค้า (User Experience (UX) Researcher)** การที่จะมีกิจกรรมการตลาดในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบนแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ การสร้างคอนเทนต์และประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาโครงการ การสร้างแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ได้ตรงใจหรือเกินความคาดหวังของลูกค้าได้ จะต้องพึ่งพาข้อมูลด้านลูกค้าทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนักวิจัยด้านประสบการณ์ลูกค้าที่มีความสามารถในการค้นคว้าข้อมูล ประมวลผลข้อมูลดิบ และสามารถสื่อสารผลการศึกษาที่ได้มาอย่างเป็นระบบและเข้าใจง่ายก็จะช่วยทำให้ประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น

- **ผู้สร้างสรรค์งานด้านวิชวลเอฟเฟกต์ (Visual Effects หรือ VFX)** VFX คือ การใช้เทคนิคเพื่อสร้าง หรือนำเสนอมุมมอง ภาพที่มีลักษณะพิเศษ หรือภาพที่ไม่สามารถถ่ายทำได้จริง ซึ่งผู้ที่มีทักษะในด้านนี้จะเป็นที่ต้องการมากขึ้นในแวดวงการผลิต โดยเฉพาะในวงการโฆษณา ละคร และภาพยนตร์ โดยมีแรงหนุนมาจากการแข่งขันด้านการตลาดที่ต้องพึ่งพาการโฆษณาที่ดึงดูดผู้ชมมากขึ้น รวมถึงกระแสนิยมการชมภาพยนตร์ที่มี VFX อลังการมากขึ้นของผู้ชมด้วย

- **นักบริบาล (Care Worker หรือ Care Giver)** ปัจจุบันในหลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยต่างก็มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรโดยรวมมากขึ้น ซึ่งเรียกว่าเป็น “สังคมผู้สูงอายุ หรือสังคมสูงวัย” (Aging Society) งานด้านการดูแลบุคคลหรือดูแลผู้สูงอายุจึงมีบทบาทที่สำคัญมากขึ้น และด้วยการที่ลูกหลานถูกรุมเร้าและบีบคั้นจากหน้าที่การงานมากขึ้นเรื่อย ๆ จนอาจไม่มีเวลามาดูแลผู้สูงวัยในครอบครัวด้วยตนเอง ทำให้ความต้องการในการใช้บริการจากนักบริบาลมีสูงขึ้นด้วย

- **ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจออนไลน์ (E-Commerce Specialist)** ปัจจุบันระบบการค้าออนไลน์มีความสำคัญต่อทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภคมากขึ้น ทำให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขานี้มีความสำคัญอย่างมากในกระแสการเติบโตอย่างต่อเนื่องของตลาด E-Commerce เพราะจะช่วยให้ผู้ประกอบการส่งสารไปยังผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- **รับดูแลผู้สูงอายุ** เมื่อลูกหลานจำเป็นต้องทำงานนอกบ้าน และต้องการผู้ช่วยมาดูแลผู้ใหญ่ที่บ้านอย่างใกล้ชิดและไวใจได้ อาชีพดูแลผู้สูงอายุจึงเป็นอาชีพเสริมของแม่บ้านอันเป็นที่ต้องการของตลาด โดยสามารถรับงานจากผู้ว่าจ้างได้โดยตรงหรือฝากประวัติไว้กับบริษัทจัดหาผู้ดูแลผู้สูงอายุ

- **เพาะพันธุ์สัตว์เลี้ยง** อาชีพนี้ต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจเป็นคนรักสัตว์และต้องการหาอาชีพเสริมการเลี้ยงสัตว์เพื่อสร้างอาชีพเสริมนั้นควรต้องเลี้ยงสัตว์ในกระแสความสนใจ อาทิ การเลี้ยงปลาสวยงาม สุนัข แมว หรือสัตว์อื่นที่สนใจ ซึ่งสามารถจำหน่ายผ่านช่องทางทั้งแบบออนไลน์และช่องทางอื่นที่สามารถสร้างรายได้ค่อนข้างสูง

- **ขายต้นไม้** กระแสการปลูกต้นไม้ได้รับความนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะไม้พันธุ์เล็กที่เลี้ยงในคอนโดฯ หรือหอพักได้ผู้ที่สร้างรายได้จากการขายต้นไม้มาจากรับต้นไม้มาแต่ใส่กระถางแล้วโพสต์ขายผ่านช่องทางต่าง ๆ พร้อมบริการจัดส่งโดยต้องศึกษาวิธีเลี้ยงรวมถึงวิธีดูแลเบื้องต้นเพื่อให้คำปรึกษากับลูกค้าได้ รวมถึงการปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างมาก

- **รับทำแพทเทิร์นเสื้อผ้าสัตว์เลี้ยง** กระแสการเลี้ยงสัตว์กำลังมาแรง ธุรกิจขายอุปกรณ์สัตว์เลี้ยงก็ไม่แพ้กันหนึ่งในนั้นก็คือเสื้อผ้าสัตว์เลี้ยง ทำให้หลายคนหันมาทำเสื้อผ้าสัตว์เลี้ยงขาย และการทำแพทเทิร์นเสื้อผ้าสัตว์เลี้ยงคือขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ถือได้ว่าอาชีพนี้สามารถสร้างรายได้ให้อย่างงามเลยทีเดียว

- **รับทำของชำร่วยและแพ็คเกจของทำที่บ้าน** เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการหารายได้เสริม ที่สามารถช่วยให้ผู้สนใจมีอาชีพเสริมทำที่บ้านได้ง่าย ๆ โดยไม่ต้องเสียเวลาออกไปไหน

จากอาชีพทั้งหมดข้างต้น เป็นอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลง และเป็นเพียงส่วนหนึ่งของอาชีพในยุคปัจจุบันที่ได้รับความนิยมอย่างมาก อาชีพดังกล่าวไม่มีหลักสูตรหรือการจัดการศึกษาแต่อย่างใด แต่เป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้อย่างงดงาม สามารถเลือกทำงานได้ตามความขยันและความสะดวก เห็นอย่างนี้แล้วไม่ใช่ใครจะประสงค์ที่จะทำอาชีพไหนก็ทำได้เลย แต่ทุกอย่างต้องมาจากความต้องการที่จะทำจริง ๆ พร้อม ๆ กับเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จนเกิดเป็นทักษะทางด้านต่าง ๆ ทั้ง Digital Skill และ Soft Skill เพื่อนำพัฒนาต่อยอดในสิ่งที่ตนเองอยากทำ ทั้งนี้ การพัฒนาย่อมต้องเกิดจากการมีแรงบันดาลใจอันเข้มแข็งนั่นเอง

๓.๓ กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพ

คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ในคณะกรรมการการการศึกษา วุฒิสภา ได้เดินทางลงพื้นที่เป็นศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ เพื่อรับทราบสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และรับฟังเสียงสะท้อนต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาในยุคปัจจุบันที่สะท้อนต่อบริบทของการเข้าสู่อาชีพใหม่ในยุคแห่งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี โดยสรุปสาระสำคัญจากการลงพื้นที่ต่าง ๆ ได้ ดังนี้

๓.๓.๑ ณ ศูนย์การเรียนรู้ True Digital Academy โดยที่ True Digital Academy เป็นสถาบันเสริมทักษะด้านดิจิทัล เพื่อลดช่องว่างให้คนไทยมีความรู้และสามารถปรับตัวเปลี่ยนสู่ยุคดิจิทัล จัดหลักสูตรเข้มข้น ปูเส้นทางเปลี่ยนสายอาชีพ มุ่งสร้างนักวิเคราะห์ข้อมูลรุ่นใหม่ หรือ Data Scientist ตอบโจทย์ตลาดแรงงานที่กำลังมาแรงและเป็นที่ต้องการขององค์กรธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม จัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรมโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจาก General Assembly ซึ่งเป็นสถาบันระดับโลกจากสหรัฐอเมริกา ที่เปลี่ยนสายงานคนมาแล้วกว่า ๗๐,๐๐๐ คนทั่วโลก และผู้เรียนจบจำนวนมากสามารถเข้าทำงานในบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำของโลก โดยผู้ที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโปรแกรมจะได้เรียนรู้ในหลักสูตรแบบผสมผสาน ทั้งทฤษฎีและการฝึกอบรมแบบ Project-Based เน้นการลงมือทำและแก้ไขปัญหาจริง พร้อม Career Coaching ตลอดระยะเวลาฝึกอบรมนาน ๓ เดือน พร้อมรับประกาศนียบัตรเมื่อจบการศึกษา ทั้งยังมีโอกาสได้รับทุนการศึกษามูลค่า ๒๕,๐๐๐ บาท และโอกาสเปลี่ยนสายอาชีพสู่การเป็น Junior Data Scientist ร่วมงานในกลุ่มบริษัท ฯลฯ ด้วย

จุดแข็งของ True Digital Academy ที่ทำให้โดดเด่นและแตกต่างจากที่อื่นอย่างแรกเลย คือ "We are the team of the Corporate, by the Corporate, for the Corporate" หมายความว่าเราเข้าใจดีว่าความต้องการขององค์กรใหญ่ต้องการอะไร กล่าวง่าย ๆ คือ True รู้ใจสิ่งที่องค์กรใหญ่ต้องการและต้องการพัฒนาไปให้ถึง ซึ่งจุดนี้ทำให้เข้าใจบุคคลทั่วไปที่มาเรียนด้วยว่า พวกเขา

เหล่านี้ต้องทำอะไรเพื่อไป map กับความต้องการขององค์กรในยุคนี้ อย่างที่สองคือ "We do what we preach" หมายความว่า True ให้ในสิ่งที่องค์กรเราลงมือทำจริง ๆ ไม่ว่าจะในแง่ของธุรกิจไปจนถึงการพัฒนาทักษะบุคลากรในเครือของ True เพราะหลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดการฝึกอบรมเกิดจากการปฏิบัติจริงที่ไม่ใช่แค่จำมาสอน และจุดแข็งสุดท้าย คือ การที่ True ได้มีโอกาสร่วมมือกับองค์กรระดับโลกอย่าง General Assembly นำหลักสูตรที่เป็นที่ยอมรับจากองค์กรชั้นนำระดับ Global มาให้องค์กรและบุคลากรในไทยได้เรียนรู้และพัฒนาสร้างทักษะที่เท่าเทียมและใช้ได้จริงกับองค์กรระดับโลก ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนธุรกิจ ในประเทศไทยให้ก้าวหน้าต่อไป

True Digital Academy จึงให้ความสำคัญในการจัดฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้เกิดทักษะทางด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลกับพนักงานทั้งในเครือของบริษัท CP All และบุคลากรภายนอกทั้งที่เป็นองค์กร และรายบุคคล โดยกระบวนการจัดฝึกอบรม เพื่อ Re skill , Up skill และ New Skill ให้กับผู้สนใจนั้น True Digital Academy ได้จัดแพคเกจการเรียนรู้ทางด้านดิจิทัลสำหรับองค์กร นักธุรกิจ และผู้ประกอบการ เพื่อก้าวสู่การเป็น Digital Business Leader ประกอบด้วยการเรียนรู้ ๓ ส่วน คือ

(๑) Digital Awareness Checkpoint เป็นแบบประเมินการรับรู้ด้านดิจิทัล ที่ประกอบด้วย ๗ มิติ โดยอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่ระบุถึง Digital Literacy Dimensions เช่น GA, UNESCO, สำนักงาน ก.พ. และการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กร โดยผู้ทำแบบทดสอบจะได้รับผลลัพธ์ของตนเองในแต่ละมิติ เทียบกับค่าเฉลี่ยของผู้ที่เคยทำแบบทดสอบนี้มาทั้งหมด และคำแนะนำการพัฒนาผู้เรียนเพื่อยกระดับทักษะของตนเอง เป็นการค้นหาทักษะดิจิทัลที่จำเป็นต่อองค์กรของคุณอย่างแท้จริง ผ่านบททดสอบ ๗๐ ข้อ ที่จะเผยความสามารถด้านดิจิทัลของพนักงานที่ซ่อนอยู่ สู่อการเตรียมพร้อมในการวางแผนการเรียนรู้ และพัฒนากำลังคนได้อย่างมีประสิทธิภาพที่จัดทำขึ้นสำหรับองค์กร

(๒) Digital Foundations (E-Learning) เป็นหลักสูตร Signature E – Learning จากสถาบัน General Assembly ซึ่งเป็นพันธมิตรของ True Digital Academy จากประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและภาษาสื่อสารที่เกี่ยวกับทักษะด้านดิจิทัล ในเวลาเพียง ๑๒ ชั่วโมง โดยติดปีกทักษะดิจิทัลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงานในยุคปัจจุบันให้แก่พนักงานในองค์กรของคุณ กับหลักสูตรระดับโลกจาก General Assembly ที่ครอบคลุมถึง ๖ ทักษะดิจิทัล ในหลักสูตรเดียว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาตัวผู้เรียน ปูเส้นทางสู่การพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้ระดับลึกสู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญในอนาคต

(๓) Digital LIVE Session เป็นการสัมมนาออนไลน์ จาก Future Leader Club คลับของผู้นำแห่งโลกอนาคต ที่จะทำให้สามารถเข้าใจ ประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียน เข้าสู่ในภาคธุรกิจได้ (สัมมนานี้เข้าได้เฉพาะผู้ที่ถูกเชิญเท่านั้น) โดยหัวข้อในการฝึกอบรม ที่มีการจัดให้ผู้สนใจทางด้านดิจิทัล ได้แก่ Digital Transformation, Blockchain & New Technologies, Digital Entrepreneurship, Digital Foundations, Product Management, Data, Digital Marketing, UX & Design, Software Engineering โดยเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ระบบการทำงานและการแสวงหาองค์ความรู้ต่าง ๆ ย่อมเปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง

๓.๓.๒ ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวันดี กรุงเทพมหานคร โดยที่วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวันดีเป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่จัดการเรียนการสอนทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และความร่วมมือในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

กับสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ในสายงานอาหารและโภชนาการ เพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพให้กับวงการอาหาร อาทิ เชฟ เจ้าของกิจการร้านอาหาร ภัตตาคาร นักโภชนาการ นักพัฒนาชุมชน ผู้ประกอบอาหารส่งออกด้านอาหาร ผู้เขียนตำราอาหาร ผู้จัดการรายการอาหารทางโทรทัศน์ และเคเบิลทีวี วิทยาการรับทำอาหารและขนมในโอกาสพิเศษ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพหลายรูปแบบแนวการปรุงอาหาร เช่น อาหารไทย อาหารตะวันตก อาหารเอเชีย ขนมไทย เบเกอรี่ แกะสลักผักและผลไม้ การควบคุมต้นทุนอาหาร ตลอดจนการวางแผน และออกแบบรายการอาหารในครัว เป็นต้น

การจัดการศึกษาของวิทยาลัยฯ ประกอบด้วย การเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในห้องปฏิบัติการที่ทันสมัยพร้อมด้วยอุปกรณ์ที่ครบครันและออกฝึกประสบการณ์จริงในสถานประกอบการชั้นนำ เช่น โรงแรม สายการบิน ศูนย์แสดงสินค้า บริษัทจัดกิจกรรม (Event Organizer) สถาบันการศึกษา เป็นต้น การจัดการเรียนการสอน จะมีทั้งหลักสูตรปกติ ที่มีการจัดการเรียนการสอนภาคปกติ ใช้ภาษาไทยเป็นหลักในการสอน หลักสูตร Mini English Program การจัดการเรียนการสอนภาคปกติ ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการสอน สำหรับวิชาในกลุ่มทักษะวิชาชีพ ทั้งนี้ เป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความรู้และทักษะ สามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาประกอบด้วย การเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย พร้อมด้วยอุปกรณ์ที่ครบครันและออกฝึกประสบการณ์จริงในสถานประกอบการชั้นนำ เช่น โรงแรม สายการบิน ศูนย์แสดงสินค้า บริษัท Organized สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล ฯลฯ การเรียนการสอนภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา พร้อมด้วยอุปกรณ์ที่ทันสมัย ครบครัน เพื่อให้เกิดประสบการณ์จริงจากการเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานระหว่างเรียนและ การจัดหาสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทางวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวันดีได้เตรียมไว้ให้เพื่อการเรียนรู้

โดยผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่จะเข้าสู่การประกอบอาชีพได้จริง และ มีค่าตอบแทนในอัตราที่สูง ส่วนใหญ่จะทำงานอยู่ในต่างประเทศที่มีความร่วมมือกับวิทยาลัย

๓.๓.๓ ณ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร โดยที่วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร มีความตระหนัก ร่วมกันถึงความจำเป็นในการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศไทย ๔.๐ ตามทิศทางและนโยบายของรัฐบาล และเล็งเห็นถึงโอกาสและความท้าทาย ของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลในโลกยุคปัจจุบัน จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการและบุคลากรภาครัฐสามารถปรับตัวและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานในบริบทของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับภาครัฐและประเทศ ทั้งนี้ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร ได้พัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในรูปแบบสกลนครโมเดล และได้บูรณาการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ให้ผู้เรียน ได้จัดหลักสูตรตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและสอดคล้องตอบโจทย์การพัฒนาประเทศไทย ๔.๐ โดยการนำเทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศไทย ๑๐+๒ อุตสาหกรรม S-Curve และ New S-Curve ได้แก่

- (๑) สาขาวิชาเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้า
- (๒) สาขาวิชาแมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์

- (๓) สาขาวิชาอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้า
- (๔) สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์การแพทย์
- (๕) สาขาวิชาภาษาต่างประเทศธุรกิจ (การโรงแรม)
- (๖) สาขาวิชาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล
- (๗) สาขาวิชาเทคโนโลยีลิฟต์และระบบงานอาคารสูง
- (๘) เปิดหลักสูตรระยะสั้นร่วมกับบริษัท เพียร์สัน จำกัด (มหาชน) ของประเทศ

อังกฤษในหลักสูตร International Level ๓ in Engineering มีการประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตร BTEC เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

นอกจากนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาในหลักสูตรที่เป็นสากล สามารถเป็นทางเลือกในการทำงานได้ นอกจากนี้ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร ยังได้ส่งเสริมสร้างทักษะให้ผู้เรียน ดังนี้ (๑) Smart Farm “กุดบากโมเดล” และ (๒) โซลล่าเจเนอเรชั่น วิทยาลัยแสงอาทิตย์ (SOLAR GENERATION)

๓.๓.๔ ณ บริษัท ภูพานเฮ ๒๐๒๑ (ไทยแลนด์) จำกัด โดยที่บริษัท ภูพานเฮ ๒๐๒๑ (ไทยแลนด์) จำกัด เป็นสถานประกอบการแรกและรายเดียวของประเทศ ที่ดำเนินธุรกิจผลิตและจำหน่ายต้นพันธุ์ภูพานเฮที่ได้วิจัยและพัฒนามาจากสายพันธุ์ที่นำเข้ามาจากลาตินอเมริกา มากกว่า ๑๐ ปี จนสามารถปลูกได้ดีในประเทศไทย รวมทั้ง รับซื้อผลผลิตที่ยอดอ่อน และผลสดจากเกษตรกรผู้ปลูกต้นภูพานเฮทั่วประเทศ เพื่อนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากภูพานเฮ ต้นภูพานเฮสามารถปลูกได้ทุกพื้นที่และในทุกสภาพดิน โดยเฉพาะพื้นที่ภาคใต้จะได้ผลที่ตีมากที่สุด พื้นที่ใดที่สามารถปลูกกล้วยได้ ปลูกปาล์มหรือหมากได้ พื้นที่นั้นก็สามารถที่จะปลูกภูพานเฮได้เช่นเดียวกัน โดยพื้นที่ ๑ ไร่ ปลูกได้ ๑๐๐ ต้นระยะ ๔ x ๔ เมตร หากไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วมปลูกเป็นพื้นราบขุดหลุมปลูกปกติได้เลย แต่ถ้าเป็นพื้นที่ที่มีน้ำท่วมอาจทำการยกสูงขึ้นมาดินหนึ่งหรือทำร่องระบายน้ำไว้ได้เช่นเดียวกัน เมื่อลงปลูกไปแล้วใช้เวลาประมาณ ๓ - ๔ ปี จะเริ่มให้ผลผลิต หลังจากนั้นจะออกผลทั้งปี ส่วนยอดแกนอ่อน ตัดได้ทุก ๓ - ๔ เดือน เก็บผลผลิตได้นานถึง ๗๕ ปี

แนวทางการสร้างอาชีพใหม่ โดยการเพาะพันธุ์ และขยายพันธุ์ต้น Pupunha ซึ่งเป็นพันธุ์ที่เกิดจากการผสมและคัดเลือกจากภูพานเฮพันธุ์ดั้งเดิม โดยที่ผลผลิตทุกส่วนของต้นภูพานเฮมีคุณสมบัติที่นำไปต่อยอดสู่การสร้างอาชีพใหม่ได้ อาทิ ภาพรวมของต้นภูพานเฮ จะเป็นพืชที่ไล่ยุงแผลแมลงต่าง ๆ ยอด ใช้ทานเป็นอาหารและแปรรูปเป็นอาหารได้ ส่วนของใบใช้ทำชาผลใช้ทานสดหรือแปรรูปเป็นแป้ง เมล็ดสามารถนำไปขยายพันธุ์ต่อได้ ส่วนลำต้นจะมีอายุกว่า ๗๕ ปี เป็นไม้เนื้อแข็งมีลายในเนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ได้เช่นเดียวกัน ปัจจุบันการขยายพันธุ์ต้นภูพานเฮยังไม่หลากหลายและกว้างขวางเท่าที่ควร หากมีการเรียนรู้ในรายละเอียดและศึกษาอบรมการขยายพันธุ์พืชดังกล่าวอย่างครบวงจรจะสามารถสร้างงานต่อและก่องานใหม่ให้มีอาชีพต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย

๓.๓.๕ ณ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยที่การเดินทางไปศึกษาดูงาน ณ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เน้นในเรื่องของพลังงานสะอาด พลังงานทดแทน หรือพลังงานสีเขียว นั้น มีความสำคัญต่อการจัดทำงานวิจัยและนวัตกรรมของพลังงานสะอาดอย่างมาก โดยที่ พลังงาน หมายถึง ความสามารถในการทำงานหรือทำให้เกิดงาน ผลการทำงาน

ของแรงนั้นทำให้วัตถุหรือสิ่งใด ๆ เคลื่อนที่ หรือเคลื่อนไหว พลังงานนั้นสามารถจัดเก็บไว้ได้พลังงานไม่สามารถถูกทำลายได้ แต่สามารถเปลี่ยนแปลงจากรูปหนึ่งไปเป็นอีกรูปหนึ่งได้ เช่น พลังงานแสงเป็นพลังงานไฟฟ้า พลังงานไฟฟ้า เป็น พลังงานกล หรือ พลังงานความร้อน

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้มีการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการใช้พลังงานทดแทน โดยเฉพาะพลังงานจากเซลล์แสงอาทิตย์แก้ปัญหาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรของท้องถิ่น โดยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยบริบทต่าง ๆ ภายใต้อำนาจในการศึกษาวิจัยมากมายมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการออกแบบและจัดทำเครื่องอบร้อน เครื่องบดและอัดเม็ด เครื่องผลิตน้ำมันไบโอดีเซล เครื่องเติมอากาศในน้ำ เครื่องสูบน้ำรถเข็น เครื่องสูบน้ำรถ EV เครื่องไล่ความชื้นข้าวเปลือก เป็นต้น โดยมีการสำรวจความต้องการ การลงพื้นที่เพื่อศึกษาวิเคราะห์และทำการวิจัยจริง ซึ่งนักวิจัยจะใช้เวลาอยู่ในพื้นที่เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน บริบทพื้นที่แต่ละพื้นที่ถึงแม้จะมีความต้องการเหมือนกัน และปัจจัยและบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น การศึกษาวิจัยเพื่อการสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาให้ชุมชนท้องถิ่นนั้น นักวิจัยจึงต้องลงพื้นที่และคิดค้นนวัตกรรมต่าง ๆ ออกมาใช้ในชุมชนตามความต้องการได้อย่างลงตัว

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มีเครือข่ายและการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยใช้พลังงานเซลล์แสงอาทิตย์เพื่อทำการเกษตรที่เหมาะสมของชุมชนสังคม ๒๑ จังหวัด ประกอบด้วย สกลนคร อุดรธานี นครพนม บึงกาฬ อำนาจเจริญ นครราชสีมา สุรินทร์ ชัยภูมิ ชัยนาท หนองคาย เลย อุบลราชธานี หนองบัวลำภู อ่างทอง สุพรรณบุรี นครศรีธรรมราช แพร่ เชียงราย ปราจีนบุรี ชุมพร และมุกดาหาร โดยได้วิจัยและทำการผลิตเครื่องสูบน้ำรถเข็น เครื่องสูบน้ำรถ EV และเครื่องมืออย่างอื่น มากมายหลายรุ่น เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ที่ต้องการ

สำหรับกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำนั้น ในขั้นตอนการดำเนินงานช่วงต้นน้ำ ได้มีการเปิดกว้างให้นักเรียนนักศึกษาที่สนใจเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยจะมีการจัดทำชุดอบรมเชิงปฏิบัติการเซลล์แสงอาทิตย์ ในกิจกรรมประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์แคดเมียมซัลไฟด์ควอนตัมดอทเซนซิไทเซอร์ โดยในกิจกรรมนี้ เด็ก ๆ จะได้ลงมือประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์แคดเมียมซัลไฟด์ควอนตัมดอทเซนซิไทเซอร์ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ส่วนประกอบต่าง ๆ ของเซลล์แสงอาทิตย์ ส่วนการดำเนินการในช่วงกลางน้ำ จะมีการออกแบบระบบการใช้งานเซลล์แสงอาทิตย์ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำเป็นต้องเรียนรู้พื้นฐานและทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินการในส่วน ต่าง ๆ เดินหน้าไปได้ อาทิ ทฤษฎีไฟฟ้าเบื้องต้น อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องและระบบป้องกัน การต่อแผงเซลล์แสงอาทิตย์และแบตเตอรี่ รวมทั้งการออกแบบระบบและวิเคราะห์ระบบแบบอนกริดและออฟกริด สำหรับในช่วงปลายน้ำนั้น สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้มีการจัดอบรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ชุมชน พร้อมการส่งมอบนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

โดยหลักการในส่วนต่าง ๆ สามารถนำไปต่อยอดและยกระดับสู่การประกอบอาชีพอิสระได้ โดยเฉพาะช่างเทคนิคด้านการติดตั้งระบบพลังงานเซลล์แสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นอาชีพใหม่ที่ไม่มีใครจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างเป็นทางการ แต่การศึกษาอบรมในโครงการดังกล่าว และการเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการทดลองและปฏิบัติการต่าง ๆ จริง จะทำให้เกิดองค์ความรู้ที่เพิ่มขึ้น และสามารถต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพได้จริง

๓.๓.๖ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือนครศรีธรรมราช วิทยาลัยฯ
 ได้มีนโยบายคุณภาพในการจัดการศึกษาเพื่อแสดงถึงมุ่งมั่นในการบริการให้การเรียนการสอนแก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ลูกค้ามีความพึงพอใจและได้รับการบริการที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ โดยมีนโยบายคุณภาพ คือ “มุ่งมั่นเป็นสถานศึกษาเฉพาะทางด้านพาณิชยนาวิตามมาตรฐานสากล” ทั้งนี้ จากวัตถุประสงค์คุณภาพของวิทยาลัยฯ แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อวิทยาลัยในการดำเนินการเพื่อ ๑) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเพื่อเป็นไปตามมาตรฐาน ISO 9001 ๒) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและการบริการการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ๓) ยกระดับความรู้ความสามารถของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง ๔) สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องโดยได้จัดทำวัตถุประสงค์ด้านคุณภาพที่สอดคล้องกับนโยบายคุณภาพของวิทยาลัยฯ และเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัยฯ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของระบบบริหารงานคุณภาพ และการปรับปรุงระบบบริหารงานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังได้จัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อให้วัตถุประสงค์คุณภาพที่จัดทำขึ้นสามารถบรรลุผลได้ตามที่วิทยาลัยฯ กำหนดเป้าหมายไว้

วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือนครศรีธรรมราชมีห้องปฏิบัติการที่พร้อมต่อการเรียนการสอนในทุกสาขางาน รวมทั้งสิ้น ๓๖ ห้องปฏิบัติการ อาทิ ห้องปฏิบัติการ Electrical Machine ห้องปฏิบัติการ Electronics Device and Circuit ห้องปฏิบัติการ Digital & Microprocessor ห้องปฏิบัติการ Instrument & measurement ห้องปฏิบัติการ Industrial Electronics Device & Circuit ห้องปฏิบัติการ Communication ห้องปฏิบัติการ Telephone & Microwave ห้องปฏิบัติการ Antenna and Radar ห้องปฏิบัติการ TV and Video ห้องปฏิบัติการ Electrical Installation & Maintenance ห้องปฏิบัติการ Process control ห้องปฏิบัติการ Marine Electronics ห้องปฏิบัติการ Power Electronics ห้องปฏิบัติการ Electrical Machine ห้องปฏิบัติการ Marine Electronics ห้องปฏิบัติการ Machine Workshop ห้องปฏิบัติการ CNC Machine ห้องปฏิบัติการ Metrology ห้องปฏิบัติการ Material Testing ห้องปฏิบัติการ CNC Simulation ห้องปฏิบัติการเขียนแบบ ห้องปฏิบัติการ Engine Room Model ห้อง Engine Testing ห้องปฏิบัติการ Injection & Pump Testing ห้องปฏิบัติการ Fluid ห้องปฏิบัติการ Marine Engineering Simulator ห้องปฏิบัติการงานไม้ ห้องปฏิบัติการ FRP ห้องปฏิบัติการ Boat Testing ห้องปฏิบัติการงานเชื่อม ห้องปฏิบัติการงานขึ้นรูปโลหะ ห้องปฏิบัติการ Measuring Laboratory ห้องปฏิบัติการ Non – Destructive Testing ห้องปฏิบัติการ Ship Model ห้องปฏิบัติการ Slipway ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

โดยห้องปฏิบัติการดังกล่าว เป็นแหล่งความรู้สำคัญที่ผู้เรียนจะได้ฝึกปฏิบัติทางวิชาชีพที่ศึกษาจริง เข้าใจทักษะ เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง โดยที่ผู้เรียนทุกคนจะสามารถนำเอาองค์ความรู้และทักษะที่ได้รับจากการเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ข้างต้นไปบูรณาการและต่อยอดการเรียนรู้ให้เข้ากับการทำงานได้ นอกจากนี้ ยังมีสถานประกอบการอีกเป็นจำนวนมากที่ทำความร่วมมือจัดการศึกษากับวิทยาลัยฯ และส่งผู้เรียนเข้าฝึกทักษะวิชาชีพมากมาย โดยทักษะและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับ ทั้งจากการเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการ และจากการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานประกอบการจะสามารถสร้างงานและอาชีพใหม่ ๆ รวมทั้งสร้างเครือข่ายในการทำงานให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

๓.๓.๗ **วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช** วิทยาลัยฯ ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาหลากหลายหลักสูตร รวมทั้งได้ดำเนินโครงการจัดการอาชีวศึกษาสนองพระราชดำริ (สถานศึกษาตามรอยพระยุคลบาท) โดยวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช ดำเนินโครงการภายใต้โครงการพัฒนาการศึกษาวิชาชีพตามแนวพระราชดำริ ซึ่งวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราชเป็นหนึ่งในสถานศึกษาภายใต้โครงการสถานศึกษาตามรอยพระยุคลบาท ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนในสาขาวิชาชีพเฉพาะทางด้านศิลปกรรมทุกแขนง โดยเฉพาะในสาขาวิชาศิลปหัตถกรรมรูปพรรณและเครื่องประดับ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่อนุรักษ์ สืบสานศิลปหัตถกรรมประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวิทยาลัยฯ ได้ยึดการดำเนินงาน ตามพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ว่า **“จงรักษาศิลปะ ของชาติอันนี้ไว้ให้ดี”** โดยจัดกิจกรรมมุ่งเน้นพัฒนาทักษะอาชีพ การทำเครื่องถมของชาวบ้านในพื้นที่ และนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่จังหวัด ให้มีทักษะวิชาชีพติดตัวในการประกอบอาชีพ รวมถึงให้ได้รับการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นผลให้เกิดความยั่งยืนทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนาและวัฒนธรรม ฯลฯ และส่งเสริมให้มีความรักและหวงแหนในศิลปะของท้องถิ่นให้คงอยู่ไว้สืบไป

นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินโครงการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยวิทยาลัยฯ ได้จัดทำโครงการปลูกฝัง สร้างจิตสำนึก อนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นศิลปะประจำชาติ โดยร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาชนร่วมกันผลักดันเผยแพร่และอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมเครื่องถม โดยวิทยาลัยฯ ได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย การประกวดผลงาน “จี้ถมเงิน” ในประเภทอนุรักษ์และประเภทสร้างสรรค์ การประกวดภาพถ่าย หัวข้อ “เครื่องถม หัตถศิลป์ถิ่นนคร” การประกวดบรรจุภัณฑ์ กำไลถมทอง “ถมนคร” กิจกรรมพัฒนาศูนย์ฝึกวิชาชีพศิลปหัตถกรรมเครื่องถม กิจกรรมรวบรวมทรัพยากรวัฒนธรรมทางภูมิปัญญา (ช่างถมนคร) กิจกรรมผลิตสื่อการเรียนรู้ศิลปหัตถกรรมเครื่องถม (ถมนคร)

การดำเนินโครงการส่งเสริมอาชีพตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยแผนกวิชาศิลปหัตถกรรม โดยที่วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช เป็นวิทยาลัยที่สอนประเภทวิชาศิลปกรรม โดยแผนกวิชาศิลปหัตถกรรมเป็นแผนกวิชาที่สอนเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมประเภทงานเครื่องถม งานสลักดูงานเครื่องประดับ และงานประเภทงานประณีตศิลป์ โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์ และสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับชุมชนตามพระราชดำริส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ทรงดำริสแก่นายจรงค์ มณีสุข ครูใหญ่โรงเรียนศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช “จงรักษาศิลปะของชาติอันนี้ไว้ให้ดี” เป็นพระดำริสที่ครูและศิษย์ของวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมทุกคนน้อมนำพระราชดำริสมาปฏิบัติตามมาโดยตลอด สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเป็นผู้ที่อนุรักษ์งานศิลปหัตถกรรมของชาติไทย และทรงเห็นความสำคัญของงานศิลป์ของแผ่นดินทุก ๆ ประเภท และต้องการสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในแหล่งทุรกันดาร จึงเกิดโครงการส่งเสริมอาชีพตามพระราชดำริส จึงก่อตั้งกลุ่มเครื่องเงินบ้านเขาวังขึ้น ในปี ๒๕๕๔ โดยให้แผนกวิชาศิลปหัตถกรรม วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม

นครศรีธรรมราช เป็นผู้ฝึกอาชีพให้กับชาวบ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๖๕ รวมเป็นเวลา ๑๓ ปี เป็นการสอนกระบวนการและขั้นตอนในการขึ้นงานรูปพรรณชนิดต่าง ๆ และมีการอบรมอีกหลายครั้ง ทั้งโครงการของสำนักพระราชวัง และโครงการที่วิทยาลัยฯ จัดขึ้น โดยสรุปหลักสูตรการสอนได้ ดังนี้

๑) การทำเครื่องประดับเงิน เป็นประเภทงานตัวเรือนรูปพรรณประดับอัญมณี ชนิดต่าง ๆ

๒) การทำเครื่องเงิน เป็นประเภทงานตัวเรือนงานเครื่องเงิน ประเภทแหวน กำไล สร้อยข้อมือ

๓) การทำงานสลักคุณเครื่องเงิน เป็นประเภทงานกำไลสลักคุณ จี้สลักคุณ

๔) การทำเครื่องถมเงิน เป็นประเภทงานแหวนถมเงิน กำไลถมเงิน จี้เครื่องถมเงิน

๕) การทำเครื่องถมทอง เป็นประเภทกระบวนการการเปียกทอง การบัดทอง การทาทอง และแหวนถมทอง

๖) การทำเม็ดดินโม เป็นประเภทงานการหลอมเม็ดดินโม การตอกเม็ดดินโม

๗) การทำแหวนโม เป็นประเภทงานขึ้นตัวเรือนแหวนเพื่อประกอบเม็ดดินโม การทำสร้อยดินโม เป็นประเภทงานขึ้นตัวเรือนสร้อยดินโมขนาดต่าง ๆ

นอกจากนี้ วิทยาลัยฯ มีการบริการด้านวิชาการและวิชาชีพ สร้างคน สร้างรายได้ วิทยาลัยฯ มีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนในการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้คนในชุมชน มีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง มีอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว เช่น โครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน มีกิจกรรมการล้างเครื่องเงิน เครื่องทองเหลือง เครื่องประดับ ปรับปรุงภูมิทัศน์ การบริการทาสี การซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ ฯลฯ และโครงการ ๑๐๘ อาชีพ เป็นต้น

จากหลักการและแนวทางการดำเนินงานของวิทยาลัยฯ ดังกล่าว ศาสตร์และองค์ความรู้ทางด้านศิลปะและหัตถกรรมพื้นถิ่นที่มีการถ่ายทอดผ่านขั้นตอน วิธีการ และบริบทต่าง ๆ นั้น จะเป็นฐานความรู้ที่สำคัญที่จะนำไปสู่การประกอบอาชีพอิสระ หรืออาจบูรณาการความรู้ที่มีอยู่ เพื่อต่อยอดไปสู่อาชีพใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทำเครื่องประดับเงินได้เช่นเดียวกัน ซึ่งอาชีพดังกล่าวนี้ จะสามารถสร้างงาน สร้างรายได้และสร้างอาชีพให้กับคนยุคใหม่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

๓.๓.๘ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี เป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ทางด้านการโรงแรม ดังนั้น วิทยาลัยฯ จึงมีอาคารและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ทางด้านการโรงแรมและการบริการในลักษณะของธุรกิจโรงแรมอย่างครบครัน อาทิ การให้บริการห้องพัก การประกอบอาหาร การให้บริการสปา การนวดเพื่อสุขภาพ เป็นต้น ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการสร้างทักษะและองค์ความรู้ให้ผู้เรียนค่อนข้างมาก และผู้เรียนในหลักสูตรดังกล่าวจะต้องฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพทั้งในสถานประกอบการต่าง ๆ และในศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ของวิทยาลัยฯ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว สามารถสร้างทักษะให้ผู้เรียนได้มีความรู้ มีทักษะและเทคนิคการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ทางด้านการโรงแรมอย่างรอบด้านและเข้าสู่การประกอบอาชีพได้จริง

๓.๓.๙ วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี เป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ทางด้านช่างอากาศยาน โดยที่แนวทางการพัฒนาสาขาวิชาช่างอากาศยาน สู่นักเรียนศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา ด้วยการยกระดับคุณภาพอาชีวศึกษาให้มี

ศักยภาพในการแข่งขัน และตอบโจทย์การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย (อาชีวศึกษายกกำลังสอง) ด้วยการจับคู่สถานศึกษา ภาครัฐกับสถานประกอบการชั้นนำที่มีขีดความสามารถในการร่วมวิเคราะห์ สมรรถนะตามสาขาอาชีพและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการสมัยใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจนนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาครู การพัฒนานักเรียนนักศึกษา และพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา ตลอดจนแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งยกระดับให้เป็นศูนย์ Human Capital Excellence Center (HCEC) เพื่อเป็นต้นแบบและเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาครูและบุคลากรในสาขาวิชาเฉพาะทางพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษา กำลังแรงงาน และประชาชนทั่วไป ให้มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่ในปัจจุบันและอนาคต ตามทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย อุตสาหกรรมการบิน (Aviation Industry) โดยการจับคู่กับสถานศึกษาอื่น รวม 6 วิทยาลัย และสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ซึ่งพัฒนาหลักสูตรในกลุ่มความเป็นเลิศ (Excellent Center) คือ หลักสูตรนายช่างภาคพื้น Aircraft Maintenance License, B 1.1 (AMEL, B 1.1)

โดยที่วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานีได้ดำเนินการประชุมคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อชี้แจงนโยบายการจัดการสถานศึกษาภายใต้ ศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ในประเด็นแนวทางการจัดการสถานศึกษา ภายใต้ศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา และคู่มือการดำเนินงานขับเคลื่อนศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา และมอบหมายนโยบายของสถานศึกษาให้กับคณะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งสถานศึกษา เพื่อให้ทุกคนในสถานศึกษาได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอนอย่างมีคุณภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสาขาวิชาช่างอากาศยานเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ทักษะและองค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการมีส่วนสำคัญทำให้ผู้เรียนมีการบูรณาการความรู้ที่ได้รับต่อยอดสู่การประกอบอาชีพที่ชอบทั้งทางด้านช่างอากาศยาน ช่างซ่อมบำรุงอื่น ๆ รวมทั้งช่างอิเล็กทรอนิกส์หรือแมคคาทรอนิกส์ที่สามารถประกอบอาชีพได้ทันทีหลังจบการศึกษา

๓.๓.๑๐ บริษัท เลิศวิทย์แอนด์ซันส์ จำกัด เป็นสถานประกอบการของภาคเอกชนที่นอกเหนือจากการทำธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังมีภาระหน้าที่ที่สำคัญในการจัดฝึกอบรมทางด้านระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence (AI)) ซึ่งมีความร่วมมือกับสถานศึกษาในทุกระดับในการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้ผู้เรียน โดยเฉพาะทางด้านอาชีวศึกษาที่มีการรับผู้เรียนอาชีวศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดฝึกอบรมให้บุคลากรในสถานประกอบการต่าง ๆ และผู้เรียนในหลักสูตรและสาขาวิชาต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง บริษัทฯ ได้ทำความร่วมมือกับทั้งสถานศึกษา และสถานประกอบการเพื่อศึกษาความต้องการร่วมกัน และจัดหลักสูตรการฝึกอบรมร่วมกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกลไกและระบบต่าง ๆ ที่มาที่สำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ ของศูนย์บูรณาการ Robotics and Automation นั้น เริ่มจากประมาณการความต้องการกำลังคนในกลุ่มอุตสาหกรรม S - Curve และ New S - Curve โดยมีเป้าหมายในการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาใน ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมายในการพัฒนาประเทศเพื่อก้าวสู่ประเทศไทย ๔.๐ ที่มีการนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้ในกระบวนการผลิตต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดซึ่งนำไปสู่การขับเคลื่อนปัจจัยต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายเพื่อตอบโจทย์เรื่องประเทศไทย ๔.๐ โดยการขับเคลื่อน

Industry 4.0 ด้วย Factory 4.0 หรือ Smart Factory ประกอบด้วย การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) การนำหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติมาใช้ในระบบการผลิต (Autonomous Robots) การประมวลผลและเก็บข้อมูลออนไลน์ (Cloud Computing) การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อทำให้อุปกรณ์ต่าง ๆ มีความเป็นอัจฉริยะมากขึ้น (Internet of Thing) การรักษาความปลอดภัยข้อมูล (Cyber Security) การสร้างแบบจำลอง (Simulation) การบูรณาการอุปกรณ์และระบบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (System Integration) ผ่านระบบเทคโนโลยีที่มีความฉลาด หรือเทคโนโลยี Augmented Reality (AR) จนออกมาสู่ระบบการผลิต โดยเฉพาะการขึ้นรูปชิ้นงานด้วยเนื้อวัสดุ (Additive Manufacturing) ดังนั้น สถานประกอบการในทุกกระดับจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทเทคโนโลยีดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวกระโดดบริษัทๆ มีความเชี่ยวชาญงานบูรณาการหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ รวมถึงระบบหุ่นยนต์เชื่อมโลหะอัตโนมัติ เพื่อช่วยให้ธุรกิจต่าง ๆ สามารถแข่งขันได้ในยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ โดยที่ข้อได้เปรียบนั้น เมื่อมีการบูรณาการหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติมาใช้ในระบบการผลิตต่าง ๆ แล้วนั้น จะสามารถลดจำนวนพนักงานลง ลดต้นทุนการผลิตได้มากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้ดีขึ้น และคงความสามารถในการแข่งขันพัฒนาคุณภาพ (ไม่เกิดข้อผิดพลาดจากแรงงานคน) อีกด้วย

โดยปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาอาชีพศึกษาก็คือ ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา ที่จะต้องมีความร่วมมือกันดีต่อกันในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน โดยนำแนวทางการพัฒนาครูมาใช้จริงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้ครู เพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการทำงานให้กับครูในสถานประกอบการ โดยทั้งสถานประกอบการ และครูที่ได้รับการฝึกอบรมประสบการณ์ในสถานประกอบการแล้วนั้น มาพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนการสอนร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนในระบบการศึกษานี้ได้เรียนรู้และได้รับการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ โดยผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในระบบนี้จะได้รับการ Certify มาตรฐานและสมรรถนะตามอาชีพที่ศึกษา โดยเป้าหมายสุดท้ายในการผลิตผู้เรียนในรูปแบบดังกล่าวนี้ สถานศึกษาก็จะมีผู้เรียนที่มีคุณภาพออกไปรับใช้สังคม ส่วนสถานประกอบการก็จะได้กำลังคนที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและสมรรถนะพร้อมที่จะทำงานในสถานประกอบการได้ทันทีหลังจากจบการศึกษา

๓.๓.๑๑ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ คือ สถาบันอุดมศึกษาเพียงหนึ่งเดียวที่เน้นเสริมสร้างประสบการณ์การทำงานให้นักศึกษาอย่างจริงจังและครบถ้วน เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพทั้งในเชิงวิชาการและสามารถปฏิบัติงานได้จริง โดยเน้นรูปแบบการเรียนทฤษฎีควบคู่กับการเรียนปฏิบัติหรือฝึกงานที่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนจริง ๆ (Work-based Education) และสถานที่ฝึกงานนั้น ก็เป็นองค์กรธุรกิจมีอาชีพที่เต็มไปด้วยมืออาชีพที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ ด้วยวิธีนี้จะทำให้จบการศึกษาพร้อมประสบการณ์การทำงานที่แท้จริง อีกทั้งยังรู้รอบถึงปัญหา และการแก้ไขในสายงานอาชีพนั้น ๆ ด้วยการจัดการศึกษาแบบ Work-based Education (WBE) มี ๓ องค์ประกอบที่สำคัญ

Work-based Teaching (WBT) เป็นการเรียนภาคทฤษฎี หลักการทั่วไป และการเรียนรู้วิชาการศึกษาทั่วไปให้นักศึกษามีความสมบูรณ์ นอกจากเป็นความรู้จากตำราแล้ว ได้รับการเรียนรู้กรณีศึกษาจากผู้ปฏิบัติงานจริงในองค์กร เตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้ในส่วนที่สองคือ WBL

Work-based Learning (WBL) เป็นการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติงานจริงอย่างมีแบบแผนรองรับกล่าวคือการจัดวางโปรแกรม ครูฝึก และมีระบบการติดตามประเมินอย่างเป็นระบบในองค์กร การจัดการเรียนการสอนจะมีการสลับกันระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการฝึก

ปฏิบัติงานตามโจทย์ที่กำหนดให้อย่างต่อเนื่องรวม ๔ – ๘ ครั้ง ตามความเหมาะสมของหลักสูตร และ ออกแบบสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการเพื่อให้มีการบูรณาการ ระหว่างทฤษฎีกับ ภาควิชาปฏิบัติอย่างแท้จริง ในกระบวนการนี้นักศึกษสามารถเกาะติดและเรียนรู้เพิ่มเติมหรือแม้ การทำการทดลองในสถานประกอบการจริงในโจทย์เดิมหรือศึกษาร่วมกับนักศึกษา คณาจารย์ข้าม สาขาวิชาจนได้ข้อสรุปเป็นโครงการหรือแม้แต่สร้างเป็นนวัตกรรมเพื่อเข้าสู่เวทีประกวดในระดับสถาบัน และกลุ่มธุรกิจเพื่อสร้างความรู้ใหม่กลับไปสู่องค์กรได้อีกด้วย

Work-based Researching (WBR) เป็นการศึกษาวิจัยของคณาจารย์จากปัญหา วิจัยจริงในองค์กร ที่ผลวิจัยพร้อมนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้โดยตรง และกลับมาสู่การเรียนการสอน ในห้องเรียน การจัดการศึกษาแบบ WBE จะดำเนินการเป็นกระบวนการต่อเนื่องสำหรับหลักสูตร ปริญญาตรี ๔ – ๕ ปี ทำให้นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเป็นเวลาร้อยละ ๔๐ – ๕๐ ของเวลารวมทั้งหมด

นอกจากหลักการและแนวทางในการจัดการศึกษาข้างต้นแล้วนั้น สถาบัน การจัดการปัญญาภิวัฒน์ ยังได้จัดหลักสูตรระยะสั้นมากมายหลายหลักสูตร โดยเฉพาะด้านการอาหาร และการโรงแรม เครื่องดื่ม เบเกอรี่ โดยหน่วยงานหรือบุคคลที่ประสงค์จะให้สถาบันการจัดการปัญญา ภิวัฒน์จัดหลักสูตรระยะสั้นเป็นกลุ่มเฉพาะ หรือเข้าเรียนร่วมกับกลุ่มอื่น ๆ ก็สามารถประสานงานและ สอบถามข้อมูลรายละเอียดการจัดหลักสูตรต่าง ๆ ได้ สำหรับค่าใช้จ่ายในการเรียนหลักสูตรระยะสั้นนั้น ขึ้นอยู่กับหลักสูตรและระยะเวลาในการเรียนแต่ละหลักสูตร รวมทั้งความเข้มข้นในการจัดการเรียนการสอน ที่ผู้เรียนต้องการ เมื่อสำเร็จการฝึกอบรมในหลักสูตรระยะสั้นแล้ว ทุกคนได้รับประกาศนียบัตรจาก สถาบันเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ทุกคน ที่สำคัญผู้ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรระยะสั้นดังกล่าวจะสามารถ เข้าสู่การมีงานทำและการประกอบอาชีพอิสระได้มากมายหลายอาชีพ ทั้งทางด้านอาหาร เครื่องดื่ม ขนม เบเกอรี่ ที่สามารถสร้างรายได้ให้อย่างงดงามอีกด้วย

๓.๔ บทวิเคราะห์แนวทางการกำหนดสมรรถนะในแต่ละอาชีพ

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน สิ่งที่สำคัญ เป็นอันดับแรกในการดำเนินการ คือ การกำหนดสมรรถนะที่ผู้ประกอบการอาชีพจะต้องนำไปใช้ให้สามารถ ทำงานในอาชีพนั้นได้ โดยที่สมรรถนะจะต้องประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่จำเป็น ในแต่ละอาชีพ ในการกำหนดสมรรถนะจะต้องขึ้นต้นด้วยคำกริยา เพื่อให้สามารถประเมินสมรรถนะได้ ดังตัวอย่าง ของหน่วยสมรรถนะอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านการติดตั้ง ซ่อม และบำรุงรักษาระบบผลิต ไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ ระดับ ๒ มีหน่วยสมรรถนะ ดังนี้

๑) ปฏิบัติงานติดตั้ง ซ่อม และบำรุงรักษาระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ได้ตาม หลักความปลอดภัยพื้นฐาน

๒) ใช้เครื่องมือช่างพื้นฐานในการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์

๓) ใช้เครื่องมือวัดในการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์

๔) เตรียมความพร้อมก่อนการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์

๕) ติดตั้งโครงสร้างรองรับแผงเซลล์แสงอาทิตย์

๖) ติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์

๗) บำรุงรักษาระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ ระดับพื้นฐาน

บุคคลที่มีผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในอาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านการติดตั้ง ซ่อมและบำรุงรักษาระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ ระดับ ๒ ตามหน่วยสมรรถนะที่กำหนด คือ เตรียมความพร้อมเพื่อติดตั้งแผงเซลล์แสงอาทิตย์และอุปกรณ์ประกอบก่อนการติดตั้งได้ สามารถใช้เครื่องมือพื้นฐาน เครื่องมือวัดในการติดตั้ง โครงสร้างรองรับแผงและระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ได้ ซ่อมบำรุงโครงสร้างรองรับแผงเซลล์แสงอาทิตย์ และปฏิบัติงานติดตั้ง ซ่อม และบำรุงรักษาระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ได้ตามหลักความปลอดภัยพื้นฐาน สามารถแก้ปัญหาที่พบเป็นประจำได้ ภายใต้คำแนะนำของหัวหน้างานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องปลอดภัย ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชิ้นงาน และไม่เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น

โดยคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าสู่คุณวุฒิวชิวิชาชีพ อาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านการติดตั้ง ซ่อม และบำรุงรักษาระบบผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ระดับ ๒ มีได้หลายกรณี ได้แก่

- ๑) สำเร็จการศึกษาขั้นต้นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสาขาที่เกี่ยวข้อง
- ๒) สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๖) และมีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า ๑ ปีอย่างต่อเนื่อง
- ๓) การศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๖) แต่มีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า ๒ ปีอย่างต่อเนื่อง และมีการรับรองจากผู้บังคับบัญชาในองค์กร หรือผู้นำชุมชนท้องถิ่น

การกำหนดสมรรถนะอาชีพ สามารถใช้ขั้นตอนการจัดทำมาตรฐานอาชีพของสถาบันคุณวุฒิวชิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เป็นแนวทาง โดยการนำหน่วยสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมาตรฐานอาชีพ จะประกอบด้วย หน่วยสมรรถนะในแต่ละหน่วยสมรรถนะจะแบ่งเป็นหน่วยสมรรถนะย่อยที่มีเกณฑ์การปฏิบัติงานในแต่ละหน่วย โดยมีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณา ได้แก่ ทักษะและความรู้ที่ต้องการ ขอบเขต และวิธีการประเมิน มีการเชื่อมโยงของมาตรฐานอาชีพ เพื่อนำมาใช้พัฒนาหลักสูตรการศึกษา/อบรม จากหน่วยสมรรถนะมาแปลงให้เป็นบทเรียน (Module) โดยในแต่ละบทเรียน จะประกอบด้วย วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาบทเรียน วิธีการประเมิน และเกณฑ์การเรียนรู้ ดังแสดงไว้ในภาพ ดังนี้

จากรูปแบบของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ที่มีการดำเนินการในการจัดทำมาตรฐานอาชีพอย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำมาตรฐานอาชีพที่มีการกำหนดหน่วยสมรรถนะไว้แล้วไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา/อบรม ตามมาตรฐานอาชีพที่ถูกกำหนดโดยเจ้าของอาชีพ เพื่อให้ผู้เข้ารับการเรียนรู้หรือผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถนะเพียงพอในการประกอบอาชีพนั้น ๆ

๓.๕ บทวิเคราะห์การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะที่กำหนด

การจัดการเรียนรู้ตามหน่วยสมรรถนะที่กำหนด โดยเจ้าของอาชีพ และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ให้การรับรองเป็นมาตรฐานอาชีพแล้วนั้น สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานจัดฝึกอบรมจะเลือกอาชีพที่ผู้เรียนมีความสนใจมาจัดทำเป็นหลักสูตร โดยนำแต่ละหน่วยสมรรถนะมาจัดทำเป็นบทเรียน (Module) ให้ครบตามสมรรถนะที่กำหนดไว้ ซึ่งในปัจจุบันสามารถจัดทำบทเรียนในรูปแบบของโมดูลได้ โดยการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อให้สื่อสารได้ง่ายและสื่อมีความน่าสนใจ อีกทั้งยังสามารถตอบปัญหาของผู้เรียนได้ โดยบางกลุ่มวิชาหรือบางบทเรียนสามารถที่จะทำเป็นระบบออนไลน์ได้ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไปเรียนในสถานศึกษา และเรียนรู้ได้ตามความสนใจและตามความพร้อมของแต่ละบุคคล

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนนั้น จะแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพราะผู้เรียนไม่ได้มุ่งหวังในการได้รับคุณวุฒิทางการศึกษา แต่สนใจที่จะเรียนเพื่อนำองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรเป็นแต่ละอาชีพ ที่อาจจะมียุทธศาสตร์ที่ใช้ในแต่ละหลักสูตรแตกต่างกัน รวมทั้งกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ก็จะมี ความแตกต่างกันด้วย การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะที่กำหนด ผู้สอน/วิทยากร ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งในศาสตร์ที่เป็นตัวเนื้อหาความรู้ในเรื่องที่สอน และศาสตร์ด้านการสอน มีความสามารถในการปฏิบัติการสอน ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ดี มีหลักจิตวิทยาในการถ่ายทอดองค์ความรู้ หรือจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้มากที่สุด มีความสามารถในด้าน ICT สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการติดตามความก้าวหน้าที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้เป็นอย่างดี ดังนั้นในการจัดทำบทเรียนโมดูล (Module) และการพัฒนากระบวนการในการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนนั้น มีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑) ชั้นเตรียมการ

๑.๑) ผู้สอนต้องศึกษาความต้องการและอาชีพใหม่ที่มีผู้ให้ความสนใจ เพื่อเลือกนำไปสร้างเป็นบทเรียนโมดูล (Module) โดยเลือกจากหลักสูตรที่มีการพัฒนามาจากหน่วยสมรรถนะในมาตรฐานอาชีพ ควรเลือกเรื่องที่คุณสอนมีความรอบรู้ในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี

๑.๒) กำหนดขอบเขตของเนื้อหา พิจารณาเลือกเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามที่กำหนดไว้

๑.๓) กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียน ที่สามารถวัดและประเมินสมรรถนะได้หลังสิ้นสุดบทเรียน

๑.๔) สํารวจสื่อการเรียนรูและแหล่งที่มาของความรู้ รวมทั้งโปรแกรมต่าง ๆ ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในบทเรียน เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และเข้าใจได้ง่าย สามารถสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนได้

๑.๕) วิเคราะห์กิจกรรมที่จะนำมาใช้ในบทเรียน โดยต้องคำนึงถึงความพร้อมในการร่วมทำกิจกรรมของผู้เรียน ระยะเวลาที่ใช้ และลักษณะของกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะนั้น ๆ ด้วย

๑.๖) กำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดความรู้ และประเมินทักษะ รวมทั้งเจตคติของผู้เรียน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของบทเรียนที่กำหนดไว้

๑.๗) ทดลองใช้บทเรียนโมดูล โดยผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในอาชีพ เพื่อนำผลมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

๑.๘) นำบทเรียนที่ปรับปรุงแล้วเข้าสู่ระบบที่เตรียมการไว้ ถ้าเป็นระบบออนไลน์ ควรเลือกระบบที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก แต่ถ้าหากเป็นการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ จะต้องเตรียมการห้องเรียนที่มีความพร้อมรองรับในการเรียนรู้จากบทเรียนโมดูลที่จัดทำขึ้น

๒) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

๒.๑) ประเมินผลก่อนการเรียน เพื่อให้ทราบถึงสมรรถนะเดิมของผู้เรียน โดยเลือกใช้แบบทดสอบที่เหมาะสมกับการประเมินสมรรถนะ ถ้าผู้เรียนมีสมรรถนะที่เป็นพื้นฐานในการเรียนบทเรียนโมดูลนี้ควรต้องมีการเพิ่มสมรรถนะก่อนเริ่มการเรียน เช่น การให้แหล่งความรู้ที่ผู้เรียนจะต้องไปศึกษาก่อนมาทดสอบใหม่

๒.๒) ผู้เรียนทำการเรียนรู้และทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในบทเรียนโมดูล สอบถามปัญหาเมื่อมีข้อสงสัยตามช่องทางที่ผู้สอนกำหนดไว้

๓) ขั้นสรุปผลการเรียนรู้

๓.๑) ประเมินสมรรถนะหลังเสร็จสิ้นบทเรียนด้วยแบบทดสอบที่หลากหลาย และเหมาะสมกับสมรรถนะที่กำหนด

๓.๒) สรุปผลร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังขาดอยู่ อาจเป็นความรู้หรือทักษะที่ผู้สอนเห็นว่าควรที่จะเพิ่มเติม เพื่อให้เป็นประโยชน์กับผู้เรียนในการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน ความต้องการในการเรียนรู้เพื่อนำองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคไปใช้ในการประกอบอาชีพใหม่ ๆ จะมีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในฐานะหน่วยงานกำกับดูแล ควรเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจัดทำบทเรียนโมดูล (Module) ของอาชีพใหม่ที่จะเกิดขึ้น โดยการประสานความร่วมมือให้เกิดการรวมตัวของผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในอาชีพนั้น ๆ หรือเจ้าของอาชีพที่ประสบความสำเร็จในอาชีพต่าง ๆ มาพัฒนาหลักสูตร หรือออกแบบหลักสูตรร่วมกันที่ทันสมัยและทันต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงของงานในปัจจุบัน และจัดทำเป็นคลังความรู้ของแต่ละอาชีพทั้งในรูปแบบเอกสารและรูปแบบข้อมูลออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกและรวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ที่ให้ความสนใจทั่วไปที่สนใจได้เรียนรู้ และหลักการและแนวทางต่าง ๆ ไปปรับใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้ สามารถขยายผลและต่อยอดหรือพัฒนาอาชีพเดิมที่มีอยู่ให้มีความมั่นคงก้าวหน้าขึ้นได้

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะที่กำหนดตามมาตรฐานอาชีพ โดยสถานศึกษาอาชีวศึกษาและหน่วยงานฝึกอบรม สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

๑) วิเคราะห์ความพร้อมในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรใหม่

- ๑.๑) คุณสมบัติ/ความเชี่ยวชาญของผู้สอน/วิทยากร
- ๑.๒) สอบถามความต้องการในการเข้าอบรมของกลุ่มผู้สนใจ
- ๑.๓) สถานที่/ห้องปฏิบัติการ ต้องมีความพร้อมในการจัดการอบรม
- ๑.๔) เครื่องมือ/อุปกรณ์ ต้องจัดทำให้เพียงพอที่จะใช้ในการอบรม
- ๑.๕) ระยะเวลาที่เหมาะสมกับการจัดหลักสูตรในแต่ละอาชีพ

๒) จัดทำหลักสูตรสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

- ๒.๑) เลือกสาขาวิชาชีพ/สาขางาน/อาชีพ
- ๒.๒) จัดทำหลักสูตรที่มีหัวข้อ/เนื้อหา ให้เป็นไปตามสมรรถนะที่กำหนด
- ๒.๓) ประเมินหลักสูตรที่จัดทำขึ้นโดยเจ้าของอาชีพ

๓) ขอรับการรับรองจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

การขอรับการรับรองจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานรับรองในอาชีพนั้น ๆ โดยหน่วยงานที่ขอรับรองเป็นหน่วยฝึกอบรมดังกล่าว ต้องจัดเตรียมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ หรืออื่น ๆ เพื่อขอรับการตรวจรับรองเป็นหน่วยฝึกอบรม และหน่วยประเมินมาตรฐานอาชีพ

๔) จัดการเรียนรู้/ฝึกอบรม ตามหลักสูตรที่ได้รับการรับรอง

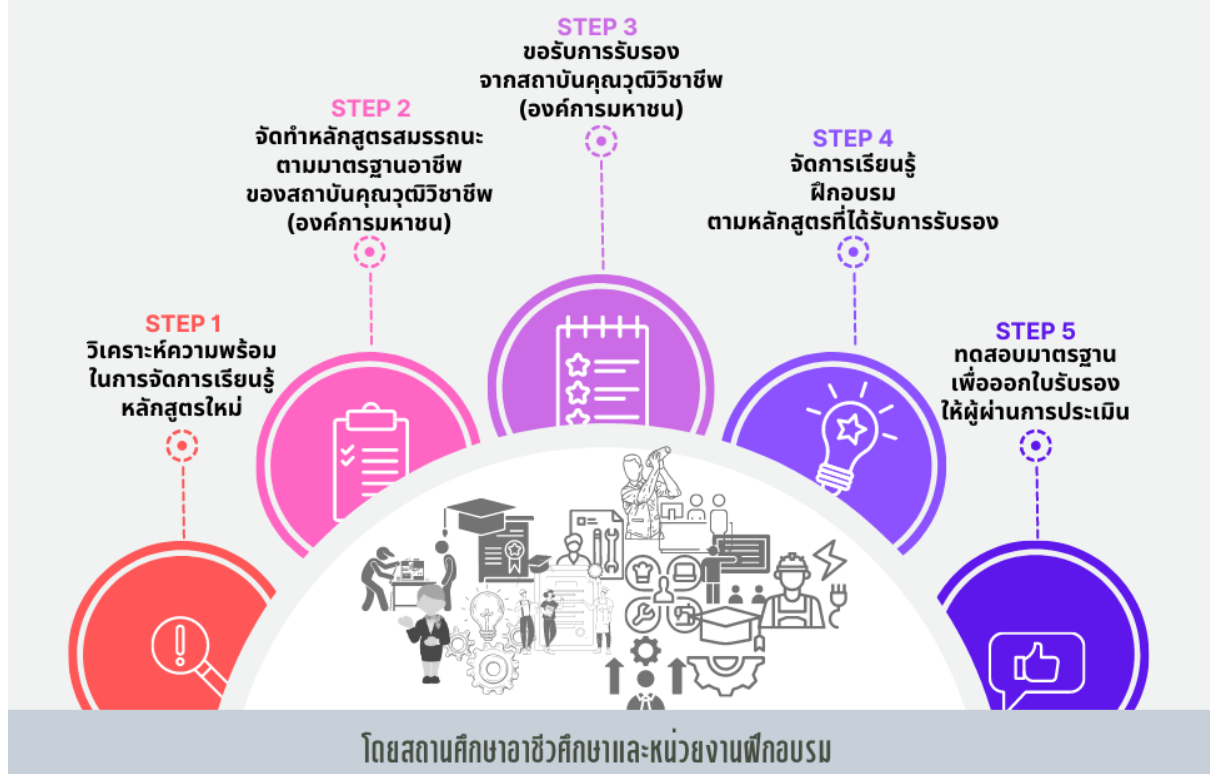
- ๔.๑) จัดหาสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ รวมทั้งสถานที่สำหรับฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น ๆ
- ๔.๒) จัดหาวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในอาชีพ แต่ละหัวข้อในหลักสูตร
- ๔.๓) จัดเตรียมข้อมูล เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องจักรที่จำเป็น จะต้องใช้ในการฝึกอบรมตามหลักสูตรกำหนด
- ๔.๔) จัดการฝึกอบรมตามแผนที่กำหนดไว้

๕) ทดสอบมาตรฐานเพื่อออกใบรับรองให้ผู้ผ่านการประเมิน

- ๕.๑) จัดทำแบบทดสอบที่สามารถใช้วัดสมรรถนะของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ใน มาตรฐานอาชีพ
- ๕.๒) ดำเนินการทดสอบสมรรถนะของผู้เข้าอบรม
- ๕.๓) ประเมินผลจากแบบทดสอบ
- ๕.๔) ออกใบรับรองให้กับผู้ผ่านการประเมิน

ทั้งนี้ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะที่กำหนดตามมาตรฐานอาชีพ ดังกล่าว แสดงขั้นตอนและกระบวนการที่เกี่ยวข้องตามภาพ

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะที่กำหนดตามมาตรฐานอาชีพ

จากการวิเคราะห์ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนโดยกำหนดไว้ ๕ ขั้นตอน ดังแสดงในภาพข้างต้นนั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาและหน่วยงานฝึกอบรม จำเป็นที่จะต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะความร่วมมือจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) รวมทั้งสถานประกอบการและหน่วยงานอื่น ๆ ในด้านการจัดเตรียมหลักสูตรการฝึกอบรมให้เป็นที่น่าสนใจ กระบวนการจัดการเรียนรู้และการฝึกอบรมที่สามารถดึงดูดผู้เรียนให้เกิดความต้องการที่จะรู้และเข้าใจหลักการต่าง ๆ ได้ และที่สำคัญจะต้องประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งชุมชนหรือองค์กรในระดับท้องถิ่น ในการแสวงหาผู้สนใจเข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละหลักสูตร รวมทั้งการใช้สถานที่หรือห้องปฏิบัติการในการฝึกปฏิบัติการ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถนะและทักษะตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานอาชีพสามารถนำเอาองค์ความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปขยายผลและต่อยอดเพื่อการประกอบอาชีพได้ ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นไปตามหลักการและปรัชญาของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

การพิจารณาศึกษาเพื่อหาวิธีการและแนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนครั้งนี้ เป็นการพิจารณาศึกษาแนวคิด ที่มา สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากความร่วมมือในการจัดหลักสูตรสมรรถนะ และการจัดการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนภารกิจร่วมกัน แนวนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรม การบูรณาการความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

โดยเฉพาะในส่วนของการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ โดยพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม เตรียมพร้อมกำลังคนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งพัฒนาหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี) ในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้การเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกเรียนและประกอบอาชีพ ในแนวทางเดียวกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ) ในการส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างจริงจัง โดยมีการออกแบบระบบการเรียนการสอนในแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และร่วมกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ การเปลี่ยนสาขาที่เรียนในขณะที่เข้ารับการศึกษาแล้ว เพื่อให้ตรงกับความถนัดและความต้องการของผู้เรียน และตรงตามตลาดแรงงานที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมโดยอิสระ นอกจากนี้ ยังมีนโยบายในการการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโลก โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระดับการศึกษาให้มีทักษะที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และมีหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เน้นรูปแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ให้ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพได้ทันต่อความต้องการกำลังคนของประเทศ และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งแนวนโยบายสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดในการจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้

บทที่ ๔

สรุปผลการพิจารณาศึกษา ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการพิจารณาศึกษา

การศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนในครั้งนี้ เป็นการพิจารณาศึกษาแนวคิด ที่มา สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากความร่วมมือในการจัดหลักสูตรสมรรถนะ และการจัดการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนภารกิจร่วมกัน แนวนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาการบูรณาการความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้มีความรู้ มีคุณสมบัติ มีทักษะและมีสมรรถนะที่ตรงตามความต้องการของภาคประกอบการ เพื่อเป็นการเตรียมบุคลากรด้านอาชีวศึกษาเข้าสู่ภาคแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ หรือการเป็นผู้ประกอบการด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง จากการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว พบว่า ในปัจจุบันมีอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นมากมายแทบทุกวัน ในขณะที่หลักสูตรการเรียนรู้อาชีวศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบันยังมีรายละเอียดและเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพจริง มีการแบ่งกลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน คือ ๑) กลุ่มอาชีพผ่านระบบออนไลน์ เช่น ขายของออนไลน์ You Tuber หรือ Vlogger ครูสอนออนไลน์หรือติวเตอร์ออนไลน์ (Online Educator) ๒) กลุ่มอาชีพที่ต้องปฏิบัติงานในที่ตั้ง อาทิ เช่น นักวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyst) นักวิเคราะห์ระบบคอมพิวเตอร์ (Computer Systems Analyst) นักรีวิว (Reviewer) ซึ่งในแต่ละอาชีพจะเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning) หรือการเรียนรู้จากการลงมือทำเป็นหลัก ลักษณะของหลักสูตรอาชีวศึกษาที่ควรจะเป็น คือ เรียนรู้และปฏิบัติพร้อมกันไปเฉพาะที่จะไปประกอบอาชีพ โดยควรจัดทำเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่ใช้ระยะเวลาแตกต่างกันในแต่ละหลักสูตร ไม่ใช่หลักสูตรการเรียนในระบบปัจจุบัน

ในการวิเคราะห์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนควรมีการพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่ โดยนำเอามาตรฐานอาชีพที่กำหนดและรับรองจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ที่มีการกำหนดสมรรถนะในแต่ละอาชีพไว้แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำหลักสูตรที่เป็นความต้องการและมีผู้สนใจที่จะเรียนรู้ในการนำไปประกอบอาชีพ โดยกำหนดขั้นตอน คือ ๑) วิเคราะห์ความพร้อมในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรใหม่ ๒) จัดทำหลักสูตรสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ๓) ขอรับการรับรองจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานรับรองในอาชีพนั้น ๆ ๔) จัดการเรียนรู้อบรมตามหลักสูตรที่ได้รับการรับรอง ๕) ทดสอบมาตรฐานเพื่อออกใบรับรองให้ผู้ผ่านการประเมิน จากขั้นตอนในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรใหม่ตามความสนใจของผู้เรียนนี้ จะทำให้ผู้เรียนได้นักความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ถ้าหากต้องการหรือประสงค์ที่จะได้คุณวุฒิทางการศึกษาเพิ่มเติม ก็สามารถนำไปรับรองผลที่ได้รับไปใช้เพื่อการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้อีกด้วย

๔.๒ ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน โดยดำเนินการใน ๕ ขั้นตอน ตามที่ได้นำเสนอแนวทางและวิธีการไว้ใน บทที่ ๓ แล้วนั้น สิ่งที่มีความสำคัญที่จะให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยแต่ละสถานศึกษาอาชีวศึกษาจะมีสาขาวิชาที่หลากหลาย เช่น วิทยาลัยเทคนิค จะมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งประเภทวิชาอุตสาหกรรม บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและโรงแรม และวิทยาลัยอาชีวศึกษา จะมีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งประเภทวิชาคหกรรม ศิลปกรรม บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและการโรงแรม เป็นต้น ส่วนในวิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยี ส่วนใหญ่จะจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาเฉพาะทางด้านเกษตรกรรม ประมง และบริหารธุรกิจ ซึ่งจากสถานการณ์ปัจจุบันมีจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษานั้น มีผู้เรียนลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกสถานศึกษา โดยเฉพาะในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้สนใจที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง โดยอาจจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นตามความถนัดและความเชี่ยวชาญของแต่ละสถานศึกษาอาชีวศึกษา ก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเพิ่มผู้เรียนให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรต้องเร่งดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑) จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าสู่การมีงานทำและประกอบอาชีพได้ ทั้งในสถานประกอบการ และการเป็นผู้ประกอบการเอง ที่เล็กกว่า SMEs ไม่มุ่งเน้นการเรียนเพื่อการให้ปริญญา ซึ่งอาจจะไม่ต้องมีหน่วยกิต แต่ใช้การเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง จนสามารถใช้ประกอบอาชีพได้จริง และให้การรับรองโดยการออกเป็นประกาศนียบัตรสำหรับผู้ผ่านการประเมินที่อาจจะนำไปใช้ในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อขอรับวุฒิทางการศึกษาได้ด้วย

๑.๒) จัดทำกฎหมาย กฎ ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จไปได้ โดยต้องเร่งดำเนินการในเรื่องของการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์อาชีวศึกษาให้เป็นระบบที่ดีและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

๑.๓) ดำเนินการการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และมีการจัดการฝึกอบรมให้กับครูผู้สอนอาชีวศึกษาที่สามารถบูรณาการศาสตร์และองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้เกิดทักษะและเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้อย่างหลากหลาย

๑.๔) กำหนดมาตรการ วิธีการและแนวทางในการแสวงหาผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการให้องค์ความรู้กับผู้เรียนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของแต่ละสถานศึกษา (โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ที่สถานศึกษาตั้งอยู่และจัดการเรียนการสอน) โดยอาจสนับสนุนทางด้านงบประมาณและค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นค่าตอบแทนให้กับกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ด้วย

๑.๕) กำหนดแนวทางในการเพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยพิจารณาผู้สนใจที่จะเข้ามารับเอาความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อการไปประกอบอาชีพได้เข้าสู่ระบบการศึกษาอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๑.๖) ส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาต่าง ๆ ดำเนินการจัดทำและออกแบบระบบ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษา แต่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบแบบ เต็มเวลาได้ เพื่อให้กลุ่มคนกลุ่มนี้ได้มีโอกาสศึกษาในรูปแบบการฝึกอบรมเป็นโมดูล แล้วรวบรวมชั่วโมง การเรียนรู้ รวบรวมหน่วยกิตเพื่อนำมาเทียบโอนรายวิชา และเมื่อเรียนครบตามหลักสูตรแล้วก็สามารถ นำมาใช้ประกอบการเทียบคุณวุฒิการศึกษาได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนทุกระดับ ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาเพื่อนำ ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตัวเอง พัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศ ในภาพรวมด้วย

๒) สถาบันการศึกษา ควรเร่งดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑) ดำเนินการหาแนวทางและจัดทำมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเพิ่มจำนวน ผู้เรียนอาชีวศึกษา ที่นอกเหนือจากการเรียนในระบบปกติ

๒.๒) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความต้องการในปัจจุบัน โดยพิจารณาจากความสนใจในอาชีพที่ผู้เรียนประสงค์จะทำหลังสำเร็จการศึกษา

๒.๓) จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้อบรมในรูปแบบการบูรณาการที่มีความยืดหยุ่น เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด สนใจ และตามความพร้อมของแต่ละบุคคล

๒.๔) จัดกระบวนการและวิธีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่นี้ โดยเน้น ที่ตัวผู้เรียนได้เกิดทักษะ องค์ความรู้และสมรรถนะในอาชีพที่สนใจ โดยจัดให้มีการฝึกปฏิบัติการ ในสถานการณ์จริง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

๒.๕) ทำความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาด้วยกัน ทั้งสถานศึกษา อาชีวศึกษาของรัฐและสถานศึกษาอาชีวศึกษาของเอกชน ในการใช้ครูผู้สอน ห้องเรียน เครื่องมือและ อุปกรณ์ร่วมกัน ในการส่งผู้เรียนเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพในรายวิชาที่ไม่มีการเปิดการเรียน การสอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาของตนเอง

๒.๖) ทำความร่วมมือกับชุมชนใกล้เคียงกับสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อให้เข้าร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้จากประสบการณ์การทำงานจริง เพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้เรียนได้เห็นภาพรวมในการประกอบอาชีพ เข้าใจความต้องการของตนเองว่าชอบหรือประสงค์ที่จะ ประกอบอาชีพอะไร และรู้จักอาชีพมากขึ้น

๒.๗) ส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาในพื้นที่ ปรับบทบาทของตนเองให้เป็น แหล่งความรู้หรือศูนย์การเรียนรู้ มีงานวิจัยที่จะช่วยเหลือ ต่อยอดให้กับผู้สนใจ และต้องให้ความสำคัญ กับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น หาแนวทางการเชื่อมโยงความร่วมมือในทุกภาคส่วน และ ทุกระดับที่จะเกิดประโยชน์กับการพัฒนาอาชีพใหม่ตามความสนใจของผู้เรียน

๒.๘) กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาต้องทำการประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานอื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาอาชีพได้อย่างแท้จริง

๒.๙) กำหนดแนวทางให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถหาผู้เชี่ยวชาญในเรื่อง การที่ไม่มีครูผู้สอนมาเป็นวิทยากรได้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่จำเป็นต้องสอนหรือจัดการสอนเอง ในทุกเรื่อง แต่ให้ผู้สอนทำหน้าที่เป็นเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) แทน โดยดำเนินการจัดหา

วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ สถานที่จัดฝึกอบรม/ฝึกปฏิบัติ และให้ครูผู้สอนได้พัฒนาจนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมจนสามารถสอนเองได้

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรต้องเร่งรัดในการจัดทำแผนนโยบาย ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่ง มีการพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่เป็นความสนใจของผู้เรียน โดยจัดทำเป็นหลักสูตรที่ตรงกับสมรรถนะที่ต้องการในอาชีพนั้น ๆ จากมาตรฐานอาชีพ ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) มีการรับรองไว้ จะเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่สำคัญสำหรับผู้เรียนอาชีวศึกษา นอกเหนือจากระบบเดิมที่มีอยู่ ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนเข้าสู่อาชีพได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารทางวิชาการ

- ณัฐสิฏ รักษ์เกียรติวงศ์. การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย, (กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI), ๒๕๖๒).
- อรรถพล สังขวาสี และคณะ. อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๔). วารสารวิชาการธรรมศาสตร์ ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม – ธันวาคม ๒๕๖๔).
- คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๕), กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๕.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕), กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๙.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. นโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๕๔.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ, กรุงเทพฯ : บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๖๐.
- _____. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรอาชีวศึกษา, กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, ๒๕๕๑.
- _____. อนาคตภาพของการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาตามความต้องการของตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาประเทศ, นนทบุรี : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๖๑.

เอกสาร /บทความวิชาการออนไลน์

- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. การศึกษาเพื่อการมีงานทำ (เท่านั้นเองหรือ), ออนไลน์ <https://www.thairath.co.th/content/371432>
- ภาวรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. พลิกโฉมหน้าอาชีวะ ด้วยเทรนด์ทักษะแห่งโลกอนาคต, กรุงเทพฯ : กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, ๒๕๖๔. ออนไลน์ <https://www.eef.or.th/tvet-new-competencies/>
- ๑๐ อาชีพเสริมยุคดิจิทัลที่ไทยเงินได้ดี “วัยเรียน” ทำได้! ออนไลน์ <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/parttime-job-student>
- เทรนด์ของอาชีพและการทำงานในยุค ๔.๐. ออนไลน์ <http://kittima019.blogspot.com/>
- ๑๐ อาชีพมาแรงสำหรับคนรุ่นใหม่ยุค ๔.๐. ออนไลน์ <https://careers.scb.co.th/th/life-at-scb/detail/Career-Tips-10-career-digital-age/>
- ๑๐ อาชีพยุคดิจิทัลที่ไม่ง้อปริญญา แค่ต้องมี Digital Skill. ออนไลน์ <https://bitly.ws/TPCH>
- ๙ อาชีพสร้างรายได้ดีในยุคดิจิทัล. ออนไลน์ <https://bitly.ws/TPCR>
- ๑๐ อาชีพรุ่ง อาชีพรอด ในยุคดิจิทัล. ออนไลน์ <https://bitly.ws/TPD7>

บรรณานุกรม (ต่อ)

ส่องเทรนด์ ๑๐ อาชีพ คนยุคใหม่อยากเป็นอะไรมากที่สุด. ออนไลน์ <https://www.sanook.com/men/73637/>

๗ กลุ่มอาชีพมาแรงในยุค Digital Disruption จนถึงปี ๒๐๒๒ หลังวิกฤตมีงานแน่นอน. ออนไลน์ <https://www.disruptignite.com/blog/7-jobs-of-2022>

อาชีพในยุคดิจิทัล. ออนไลน์ <https://bitly.ws/TPDP>

๑๐ อาชีพเสริมทำที่บ้าน สร้างรายได้ ไม่รบกวนงานประจำ. ออนไลน์ <https://hobinvest.com/career-at-home/>

ส่องเทรนด์ดิจิทัลและเทคโนโลยีเพื่ออนาคตทางธุรกิจและวิถีชีวิตใหม่ (A Future Glance at Digital Trends & Technology for Better Life & Business). ออนไลน์ <https://www.okmd.or.th/fast-forward-talk/articles/334/>

ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก, ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๙)

แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. คณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๖๐.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ ณ อาคารรัฐสภา.

<https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/21750>.

นโยบายการจัดการศึกษา ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ) <https://moe360.blog/2021/04/16/education-policy/>

กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและประกาศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑

ภาคผนวก

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและการบูรณาการหลักสูตร
การเรียนการสอน”

ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและการบูรณาการหลักสูตร
การเรียนการสอน”
ณ วิทยาลัยพาณิชย์การเชตุน เขตราชฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีพังโคนพาณิชย์การ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีการโรงแรมและการท่องเที่ยวไทย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคนิคมินบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา” ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา” ณ วิทยาลัยเทคนิคสว่างแดนดิน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา”
ณ มหาวิทยาลัยนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคนิคบึงกาฬ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา”
ณ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา” ณ สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ

“กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่”

ณ ศูนย์การเรียนรู้ บริษัท สมบูรณ์ แอ็ดวานซ์เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) (Somboon Learning Academy) และสถานประกอบการในเครือบริษัทฯ นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ อ่าวพลวงแดง จังหวัดระยอง

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ

“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”

ณ ศูนย์การเรียนรู้ True Digital Academy โครงการ ทรุติดิจิทัลพาร์ค ทรุติดิจิทัล อคาเดมี แคมป์ส ถนนสุขุมวิท เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวันดี แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ บริษัท ภูพานเฮ 2021 (ไทยแลนด์) จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนา
องค์การนักวิชาชีพ และการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center)”
ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนา
องค์การนักวิชาชีพ และการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center)”
ณ วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์การนักวิชาชีพ
ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา”
ณ อาคารสำนักงาน บริษัท เลิศวิลัยแอนด์ซันส์ จำกัด เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
และศูนย์บูรณาการระบบอัตโนมัติ ถนนเศรษฐกิจ ๑ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

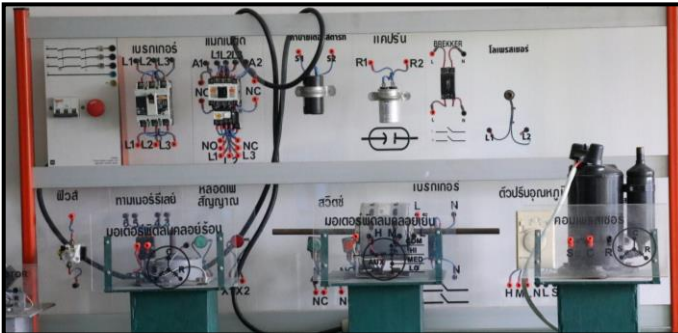
การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษาภายใต้สถาบันการอาชีวศึกษา”
ณ สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“แนวทางการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center)”
ณ วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การจัดการเรียนการสอนรูปแบบเรียนคู่งาน – งานคู่เรียน”
และ “การจัดหลักสูตรการเรียนรู้อู่สู่อการมีงานทำโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล”
ณ สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ออกแบบและพิมพ์ที่
สำนักงานพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๐ ๒๕๓๑ ๙๔๑๕, ๐ ๒๕๓๑ ๙๔๖๖, ๐ ๒๕๓๑ ๙๔๗๒, ๐ ๒๕๓๑ ๙๔๗๖

